

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:

VÉSEI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:

A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 fr.)

Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Apponyi beszéde.

Budapest, július 22.

(v.) Csakugyan leszáll az elnöki szék olimpusi magasságából. Csakugyan megjelent mint gladiátor a küzdő porondon. Csakugyan beszélt. Ennyit *csakugyan* megcselekedett. A többi *ugyancsak* cselekedte meg. Ugyancsak lecaffolta e beszédével a saját nemzeti programját. Ugyancsak cserbenhagyta azt a fel-tűnő viselkedést, melyet az obstrukcióval szemben nyolc hónapon át ő maga tanusított. Ugyancsak: a karjai közé dobta magát gróf Khuen-Héderváry Károlynak.

Bámulói napok óta híresztelték, hogy ne fájjon senkinek a feje többé: majd beszél ő, majd kijelöli ő a kibontakozás útját. Tőle, őtőle ered majd az a nagy világosság, mely szétbont minden homályt. Szavaiból, az ő szavaiból fonódik majd az Ariadne-fonal, mely kivezet valahára az utvesztőből. Majd eligazít mindent ő, majd beválik békeszerzőnek ő. Egy szó, mint száz: a helyzet minden beteg-ségének ő lesz orvoslója, ő, ő, megint csak ő.

Nos, a beszéd elhangzott. S a hozzá-fűzött várakozások keservesen megcsalódtak.

Nyolc hónapon át az ország tanuja volt Apponyi magatartásának. Olvasta híres memorandumát. Látta a küldöttségek hosszú sorának felvonulását a Ház elnöke előtt. Hallotta Apponyi komor jóslatait, hogy nemso-kára ott kell hagynia selemes állását, hogy felemelhesse szarvát e nagy nemzeti küzdelemben. Tudomást vett ama sűrűn ismétlődő fenyegetőzéseiről, hogy nemzeti kívánalmainak haladéktalan érvényesítése végett élére kíván állani a nemzet igazaiért küzdő ellenzéknek. Ezek alapján szerkesztette meg a közvélemény a maga várakozásait, amiket a mai beszédhez fűzött. S e várakozásoknak épp az ellenkezője következett be. Mindenben az ellenkezője, s a *homlokgyenest* ellenkezője.

A kibontakozás, melyet Apponyi ajánlott, az: hogy az ellenzék *siessen* leszerelni. Még *pedig ingyen és féltlenül*. Mert fontos és szükséges, hogy a nemzet megbízhatóságába vetett hitét a korona el ne veszítse. Ennyi az egész bölcsesség. Maga Apponyi ugyancsak ma tette panaszt tárgyává, hogy a magyar fizetek áthelyezését megígérő 1868-iki királyi kézirat még máig sincs végrehajtva. Pedig úgy vélik, Apponyi is elismeri, hogy azt a kéziratot nem kaptuk ingyen a koronától, mert az a kézirat akkoriban ellenértékül adott Magyarországnak az első véderőtörvény elfogadásáért. Apponyi ezt elpanaszolta ugyan, de nem vonta le belőle azt a következtetést, hogy tessék hát a koronának is a saját megbízhatóságát a nemzettel szemben dokumentálni, hanem felállította e helyett azt a monstruozus tételt, hogy ha egy ellenzéki párt utóbb jó okok alapján megmástitja valamely határozatát, hát ez feljogosítja a koronát a magyar nemzet megbízhatóságának kétségbevonására. Vajjon *ezt* akarta-e Apponyi a kisebbségnek elmondani, mikor néhány héttel ezelőtt azzal fenyegetőzött, hogy leszáll az elnöki dobogóról s kibontja a nemzeti lelkiismeret zászlaját?

Szólt aztán a saját memorandumáról is. Fogadkozott erősen, hogy annak minden egyes pontjához ragaszkodik. De a megvalósításukat nem most kívánja, hanem az új véderőtörvény alkotásakor fogja kívánni. Ak-

kor se épp *ugyan ezen* pontokét, hanem olyan vívmányokat, amelyek nemzeti érték dolgában az ő emlékirata pontjaival felérnek. *Ezt az értékkiszámítást persze maga-magának tartja fenn.* Itt van az első hátsó ajtó, melyet gróf Apponyi elhelyezett. És mi történik, ha a véderőtörvény revíziójakor sem az eredeti Apponyi-féle pontok, sem a várt aequivalensek nem valósulnak meg? Gróf Apponyi ezt az eshetőséget is számításba veszi és már előre megnyugtatta a nemzetet. De mivel? Azzal-e, hogy akkor hát az ellenzékre megy s oroszlanmódra küzdeni fog nemzeti programja minden betűjének megvalósításáért? Dehogy! A megnyugtató, amit a nemzetnek ad, csupán az, hogy *akkor ő feloldottának tekintené magát minden kötelezettség alól s „rekonsziderálná“ állásfoglalását az egész vonalon.* Ami annyit jelent, hogy akkor, ha úgy tetszik neki, az ellenzékre is átmehet, de ha kívánatosabbnak tartja, duzzogva bár, de benn maradhat a többségben is. Vagyis: ha a véderőtörvény revíziójakor nem adják meg a memorandum valamennyi követelését, akkor, nos akkor *rendbe kell előbb jönniök Apponyi Alberttel az értéksere dolgában.* Ime, a második hátsó ajtó. Az aktív ellenzék-től megfoghatatlan megátalkodottság volna ugy-e bár, ha ebben sem tudna megnyugvást találni?!

Igy tartja fenn gróf Apponyi Albert a saját nemzeti követeléseit. De ez még semmi. Mert ebből még csak az derül ki, hogy majd később lehet vele okosan beszélni. Am megmutatta ő ma, hogy megérti ő az okos szót már mostan is. *Egyetlen szóval sem szorította ugyanis Khuen-Héderváryt a nyilatkozatátéle, hogy mi hát a kormány szándéka a nemzeti vívmányok dolgában?* Sőt még ennél is tovább ment előzékenységében: kifejezetten megmondta, *hogy ilyen nyilatkozatot a kormánytól se nem óhajt, se nem remél, se nem vár.* Még csak az kéne, hogy ez a szegény, derék Khuen-Héderváry obligókat vállaljon, amik később feszélyezhetnék. A kormány ne ígérjen semmit. Legyen szabad keze. Az ő szorult helyzetét nem illik kihasználni, nehogy a nemzeti megbízhatóság kérdésbe jöjessen a korona szférájában. Az ellenzék megnyugvást keres, mielőtt leszerelne? Semmi jussa hozzá. A nemzet legalább tájékozódást kíván a saját jövőndő sorsa dolgában? A nemzet ne akarjon kíváncsibb lenni Apponyi Albertnél. De már itt csak megint a pennánkra tolu az a kérdés, vajjon *ezt* akarta-e Apponyi elmondani, mikor néhány héttel ezelőtt azzal fenyegetőzött, hogy leszáll az elnöki dobogóról s kibontja a nemzeti lelkiismeret zászlaját?

Mondott ma Apponyi egyebet is: azt, hogy az ellenzék bizvást leszerelhet, mert hiszen három hónap mulva újra kezdheti hadjárátát s akkor — úgy lehet — kedvezőbb auspiciumok között. Ezt persze úgy kell érteni, hogy akkor esetleg gróf Apponyi Albert áll az ellenzék élére. Ejnye, ejnye; és mit fog akkor az ellenzék csinálni? *Obstruálni fog ugy-e bár?* És mi ellen fog obstruálni? *A katonai javaslatok ellen, ugy-e bár?* És mely célból fog obstruálni? Azért, hogy a *nemzeti követelések* kielégítését vivja ki, ugy-e bár?

És Apponyi akkor esetleg hajlandó lesz az obstrukció vezérletét elfogadni? Hát *akkor* nem fogja az obstrukció a nemzetiségeket

országontó törekvéseik erősebb felkarolására biztatni? *Akkor* nem fogja az obstrukció a magyar állam nemzetközi súlyát csökkenteni? És *akkor* nem fog az obstrukció kárt tenni az ország gazdasági érdekeiben? Ezeket a veszedelmeket, amelyekről Apponyi ma oly hévvel beszélt, csakis a *mai* obstrukció hordja méhében? De három hónap mulva az obstrukció merő áldás leszén, amelyből a nemzetre ezernyi jótétemény fakad? Érdekes fordulat valóban. Négy héttel ezelőtt még ez az obstrukció jogos nemzeti küzdelem volt, mert különben hogyan fenyegetőzhetett volna Apponyi azzal, hogy leszáll a harci síkra s a küzdők élére áll? Három hó mulva is jogos nemzeti küzdelem lehet megint az obstrukció, mert különben hogyan ígérhetné Apponyi e küzdelem vezérletének esetleges vállalását? De ma, ma halálos bűn az obstrukció. Miért? Mert nehéz napokat szerez Khuen-Héderváry-nak. Hát erre is van egy szavunk. Tisza Istvánt Apponyiék azzal utasították vissza, hogy ismerik őt — *az apja* 17 éves kormányzatából. És Khuen-Héderváryt ne ismernék Apponyiék a *saját* 20 éves kormányzatából?

Mindent egybevetve, Apponyi ma azt a kínos vallomást tette, hogy a nemzeti fejlődést szereti ugyan, de csak úgy, ha *lassan, de biztosan* halad előre. Aki Széll Kálmán idején a lázas türelmetlenség maga volt, az ma a *lassan, de biztosan* ígéjét hirdeti. Megtörtént tehát a lelkek kommunikója Apponyi Albert és Fejérváry Géza közt.

Fejérváry azt mondta, hogy *lassan, lassan, lassan.*

Apponyi azt mondja, hogy *lassan, de biztosan.*

Lám, milyen szépen egymás mellé kerültek a Széll Kálmán megbuktatói...

Propos: a *klotúrról* és az *exlex-választásról* Apponyi elfelejtett nyilatkozni. Reméljük, az ellenzék módot nyújt az illusztris férfinak e mulasztás helyreállítására. Az országot mégis érdeklí, hogyan vélekedik Apponyi az új kormánypolitika e bevallott eventuais szándékairól.

Apponyi beszélt.

— A képviselőház mai ülése. —

Budapest, július 22.

Az a közönség, mely a mai ülésre jegyet kapott, fiakkereen jött. Az új parlament előtt fiakkerek robotgatt és automobilmek zörögtek. Magánások, papok és asszonyok lepték el a karzatokat, közönséges halandónak nem jutott ki abból a szerenésből, hogy Apponyiért és a hazáért izzadhasson. A közönséges halandók majd csak nyomatásból olvashatják a kinyilatkoztatást.

Mert a kinyilatkoztatás ma megtörtént. Teljes két órát vagy még tovább is beszélt gróf Apponyi Albert s hatását egyelőre a tanács-teremben és a folyosón volt csak alkalmunk megfigyelni. Lehet, hogy az országban is lesz hatása, de arról ma még nem lehet beszélni.

A tanács-teremben a hatás kolosszális volt. — Nézzetek a többséget, — mondta valaki, a lelkesedés paroxizmusát figyelvén. — A szegény emberek érzik, hogy itt a sablonos taps és éljen-zés nem elégséges. Tapsolni és éljen-zeni már

nem is virtus, hiszen Dániel Ernőnek is tapsoltak és éljenek. Apponyi nem lehet ugyanolyan pénnel jutalmazni, mint Dánielt. S lám, a leleményes többség meg is találta a lelkesedésnek új módját. Apponynak a többség a kezével éljen és az ajkával tapsol.

Faktum. Az emberek rekedtre tapsolták magukat s megfájdult a tenyerük az éljenzéstől.

A folyosón a hatás a megjegyzések és ötletek szapora röpködésében nyilatkozott meg. Annyi ötlet, annyi glossza, annyi gúny, máskor egy szesszió alatt nem terem, mint ma az Apponyi nagy beszéde után. S ezekből az ötletes glosszákból az is kiviláglik, hogy mit mondott Apponyi, és az is, hogy miképpen fogadta az ellenzék.

Az első ötlet ez volt:

— Egyszer egy francia delinkvensnek sehogy sem akaródzott a vépdára menni. Törvény szerint nem lehetett rá kényszeríteni. A prefektus tehát a szívére kezdett beszélni, hogy legyen tekintettel a kivégzéshez összegyűlt közönségre, a kívánságokra, és odaseregelt idegenekre s legyen francia, legyen udvarias. „Ne hagyjon minket szegényben, végeztessék meg magát!” A delinkvens meg volt hatva s fejté a guillotin alá tette. Gróf Apponyi is azt mondja az ellenzéknek: „no ne izélj, nézd a szegény bánt, aki Zágrábról jött ide a látványosság kedvéért, nézd a koronát, melynek a kivégzéseit bejelentettük, nézd a mágnásokat, papokat és asszonyokat, — hát ne izélj, hadd magad illedelmesen lefejezni!”

Apponyi tudniillik ilyenforma kérelemmel fordult az ellenzékhez.

A második glossza kritika is volt:

— Olyan volt az Apponyi beszéde, mint a király ajándéka: a tisztelet. Van kötet Bocsasky, van Bethlen, van Zrínyi, de van gróf Falffy is, Pázmány Péter is, Szent Gellért is...

Ez arra vonatkozott, hogy az Apponyi beszéde csakugyan kuruc is volt, labanc is volt, horvát is volt, magyar is volt. És Szent Gellért se hiányzott belőle.

A harmadik megjegyzés kissé pikáns volt:

— Van olyan morál is, hogy a grófkisasszony nyugodtan vetkőzik a kocsis előtt, hiszen az nem is ember!

Ez a pikáns megjegyzés az Apponyi legerősebb argumentumának szólt. Apponyi ugyanis azzal érvelt az obstrukció ellen, hogy a törvényhozás egyik faktorának politikai megbízhatósága forog kockán. Ha a harci párt a függetlenségi párt határozata ellenére folytatja az obstrukciót, akkor a nemzet

megbízhatóságát és presztízst játszsza el a korona előtt. Igen ám, de maga Apponyi emlegette ma, hogy a korona harmincöt esztendővel ezelőtt rendeletben hagyta meg, hogy a magyar tisztek magyar ezredekben helyeztessenek el, s ez a rendelet maig sincsen végrehajtva. Azt követelte tehát, hogy a nemzet vigyázzon a megbízhatóságára, holott a korona e tekintetben még Apponyi szerint sem volt annyira skrupulózus. A korona és a nemzet! Mindig csak a nemzet vigyázzon, holott — a grófkisasszony bátran vetkőzik le a kocsis előtt, mert hiszen az nem is ember. A nemzet: nem számít.

A negyedik glossza ugyanezt a témát illette:

— Szép, ha a nemzetet, vagy akár csak a nemzeti képviselőt egy kisebb frakcióját is a megbízhatóságra figyelmeztetik. Ezt Széll Kálmán megtehette volna, mert ő a megbízhatóság maga volt. Amit kimondott, azt állította s inkább elment, semhogy megbízhatóságán csorba essék. De Apponyi? A megbízhatatlanság ideálja akarja ideálul kitézni a megbízhatóságot? Lándzsát tört az államosítás mellett és leszerelt. Követelte a polgári házasságot és ellene fordult. Tizenkét kemény pontozatokban összefoglalta a nemzeti követelések minimumát s árulásnak minősítette, mikor nyilvánosságra hozták. Nyolc hónapon keresztül szoptatta a csecsemő-obstrukciót és megtagadta, mikor a fogai kijöttek. No, nem Apponyi a legilletékesebb mester a megbízhatóság iskolájában.

Az ötödik glossza azt figurázta ki, hogy Apponyi a kibontakozásra legalkalmasabb államférfiúnak a bánt mondogta, még pedig azért, mert a magyar parlament minden oszloposabb embere lekötötte magát egyik vagy másik irányban, míg a bánt távol állott s így szabad kézzel jöhetett. Azt mondták a különös argumentumra:

— Tökéletes a viszály a családban. Férj és feleség hajba kaptak. Ők nem illetékesek a kibékülésre. El kell hívni a — háziaratót.

Volt glossza több is. Gúnyos glosszák, gyilkos megjegyzések. De csak annyi fontos a glosszákból, hogy az ellenzék abszolúte nem volt elragadtatva az Apponyi békéltető szereplésétől. Mindenki elismerte, a beszédnek elvitathatatlan lendületét, sok szépségét, kétségtelen érdekességét: de azt az egyet senki sem ismerte el, hogy a beszéd hid lehetne, melyen át közeledés képzelhető. Pedig hát, ha valami, ez lett volna a beszéd igazi célja. Apponyi elvégre nem beszélt azért, hogy fölrázzítsa a maga

szónoki erejében való hitet. Körülbelül nyugodt volt az ország, hogy Demosthenes nem vesztette el a hangját, mert egy ideig hallgatót. Azért sem beszélt, hogy megint beszéljenek Apponyiról. Eleget, tán sokat is beszéltek róla, mialatt hallgatót és mégis irányított. De világon meg is mondta, hogy az obstruálók lelkére akar beszélni. S éppen ez nem sikerült neki. Mialatt kiszámított terv szerint sorra iparkodott meghódítani az összes pártokat és frakciókat: az ellenzék csak hallgatót és nem hódolt meg. Tiszteletből nem zavarta a Ház elnökét s az egykori ellenzéki vezető, de föl nem melededett és meg nem adta magát. Sőt, amikor Apponyi a provokáló közbeszólások hatása alatt erősebben hangsúlyozta ugyan a nemzeti követeléseket, de nyomban hozzá-tette, hogy ezekre nézve „nem követel, nem vár és nem óhajt” a kormánytól nyilatkozatot: az ellenzék el is nevette magát. Mert ez már valahogyan komikus is volt.

Gyönyörű közönségnek, gyönyörű alkalomból, gyönyörű hangon, gyönyörű beszédet mondott Apponyi. De nem használt vele senkinek. Se a koronának, se a nemzetnek, se a kormánynak, se önmagának. Amit el akart érn: nem érte el. Hídat nem vert az ellentétes álláspontok közé és Beöthy Ákos csak azért reflektált személyes kérdésben a beszédre, hogy az egész ellenzék megbízhatóságot konstatalja a vállalkozás teljes és tökéletes balsikerét.

— Ez a felszólalás nem ingatott meg, sőt inkább megerősített meggyőződésben!

Igy mondta Beöthy s így érezte az egész ellenzék.

Vagyunk, akik voltunk. Állunk, ahol állotunk. A helyzet nem változott, jobbra nem fordult. De van egy nagy megnyugvásunk: — Apponyi még nem felejtette el a szónoklás művészetét. Az Isten tartsa meg a szép hangját, melylyel már annyi gyönyörűséget szerzett nemzetének.

A képviselőház ülése július 22-én.

— Kezdeté délután 10 órakor. —

Elnök: Tallán Béla alelnök.

A kormány részéről jelen vannak: gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, Tomasiós Miklós, Lang Lajos miniszterek.

Elnök: Az ülést megnyitja s a múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után előterjeszti az iromnyokat. Jelenti, hogy a földművelésügyi miniszter pénteken válaszolt Udvarý Ferenc, gróf Esterházy Mihály és Bartal Aurél interpellációjára.

Beltics Béni bemutatja báró Vojnits István újborszázi és gróf Khuen-Héderváry Károly miniszter-

TÁRCA

Psz, csönd legyen!

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: Csehov Antal.

Ivan Jegerovics Krasnuhin, foglalkozására nézve újságíró, mint ilyen egyébként másodrendű minőség, késő éjszaka megérkezik az otthonába, nagykomolyan és szokatlan izgalomban. Azt lehetne hinni róla, ha az ember ránéz, hogy valami házkutatás lesz nála, vagy hogy öngyilkossági szándékokat forgat az elméjében. Amint bemegy a szobájába, megáll hirtelen, nekiesik a hajának s Laertesnek a hangját, mikor testvérenek a megboszulására készült, ilyen beszédbe fog:

— És most fárdatan, testben-lélekben megtörve, telet súlyos gondokkal — üljön le az ember irni! Aztán ezt mondja életnek!... Miért is nem írta meg valaki azt a hallatlan visszasszögöt, amely az írónak kintja, gyötrelme, hogy mikor szomorú, rosszkedvű, akkor is kacagtatnia kell a tömeget, vagy mikor jókedvű, akkor meg parancsszóra könnyeket kell ontania. Vidámnak, közömbösen hívősen, vagy szellemesnek kell lennem, de hátha agyongyötör a gonj, vagy esetleg beteg vagyok, hátha éppen meghalt a gyermekem, vagy lehetedek a feleségem!...

Igy monologizál tragikusán s ekközben öklöbe szorul a keze s a szeme vérben forog... Aztán bemegy a hálószobába és fölkel a feleségét.

— Nadja! — mondja. — Most leülök irni... kérélek, senki se zavarjon. Nem tudok dolgozni, ha a gyerekek üvöltöznek, vagy a szakácsnő horkol... Láss utána, hogy tea és... talán beefsteak legyen... Tudod, hogy tea nélkül nem tudok dolgozni... A tea az egyetlen, ami irásközben feltrisszt, értő ad.

Visszatérve a szobájába, leveti a kabátját, mellényét és a cipőjét. Egészen lassan vetkőzdi. Aztán, a megkínzott ártatlanság kifejezésével az arcán, leül az íróasztala mellé.

Az íróasztalon semmi esetleges, semmi véletlen, vagy mindennapi, hanem minden, még a legesekelebb apróság is az érett megfontolás bélyegét viseli magán és egy szigorú programot mutat minden: az apró szobrocskák és a képek, amelyek híres írótak ábrázolnak, a kéziratok nagy halma, egy kötet Bjelinszki, amelyben az egyik levélbe van hajtva, egy koponya mint hamutartó, egy hanyagul összehajtogatott újságszám, amely akképpen van elhelyezve, hogy látni lehet egy ceruzával bekerített passzust ezzel a széljegyzettel: „aljasság”. Az újság mellett vagy egy tuca meghegyezett plajbász, odébb skatulya vadonatúj tollakkal, nyilvánvalóan azért volt minden oda készítve, hogy külső okok, véletlenségek, példának okáért valami rossz toll még csak egy pillanatra se szakítsa meg a gondolatok alakító rőptét...

Krasnuhin hátradról a székén és lehunyt szemmel belemélyed a tárgyába. Ezenközben hallja, amint a felesége beesoszog a konyhába és aprófát hasogat a szamovárhoz. Még nem tért egészen magához az álmából, mert minden pillanatban vagy a szamovár fedője, vagy a kés, amelylyel aprófát vág, hull ki a kezéből. Aztán csakhamar hallani lehet a szamovár zümmögését és a sütt-szerpenyőben lévő husnak a sustorgását.

Az aszonymat tovább hasogatja a fát és egymásra csapkodja a takaréktűzhelynek az ajtaját. Most Krasnuhin hirtelen megremeg, ijedten nyitja ki a szemét és nagyokat kezd szimatolni.

— Uristen, szöngőz! — nyögi s arcának szenvedő kifejezést ad. — Szöngőz! Ez a szenvedhetetlen asszonysemély, úgy látszik, csakugyan elhatározta, hogy megmérgez engem! Már most mondja meg akárki: irhatok-e ilyen környezetben?

Kirohan a konyhába s ott hatalmas drámai

jajveszékélással könnyít a szívén. Mikor kevéssel azután felesége nagy óvatosan, lábujjhegyen lépkedve behozza neki a teát, akkor már mezingott ott ül a székében, mint azelőtt, hátradról, lehunyt szemmel, tárgyába elmélyedve. Meg sem mozdul, két ujjával csendesen dobog a homlokán és úgy tesz, mintha észre sem venné, hogy a felesége ott van... Arcán, mint azelőtt, megint a megkínzott ártatlanság kifejezése ül.

Mint a leány, akinek drága legyezőt ajándékoztak, úgy kacérkodik magával, mielőtt a címet leírja. Jó ideig negédeskedik s fontoskodik... Majd meggörnyed, összehuzza a szék alatt a lábát, mintha valami fájdalom bántana, majd bágyadtan pislog, akár a macska a pamlagon. Végül kinyújtja a kezét a tintatartó felé, de ezt sem teszi minden habozás nélkül és arcán ekközben meg már olyan arekifejezés terül el, mintha halálos ítélet kellene aláírnia. És odakanyarítja a címet...

— Mama, adjál vizet! — kiáltozza most a fiú.

— Pszt! — feleli az anyja — a papa ír! Pszt! Csönd legyen!...

A papa pedig ír gyorsan, gyorsan, annélkül, hogy csak egyetlen szót is kitérülne, vagy pedig egy pillanatra is megállana, még arra is alig enged magának időt, hogy a beirt lapot félretegye. A híres írótak szobrocskái és képei nézik a tovarohanó tollat és mintha ezt gondolnák magukban:

— No, testvér, ugyancsak elszántad magadat!

— Pszt! — zizeg a toll a papirosan.

— Pszt! — mondják az írótak, mikor Krasnuhin lent térdével odaütődik az asztalhoz.

Az újságíró most hirtelen feláll, leteszi a tollat és fülel... Szabályos, egyhangú susogást hall... Ez ott a szomszéd szobában az ő bérlője, Foma Nikolajevics. Az most imádkozik.

— Hallja-e! — üvölti Krasnuhin — nem lenne olyan szives talán egy kieszit halkabban imádkozni? Hábortat a munkámban. Írok,

elnök megbízóleveleit. (Kubik Béla: Zsivó! Zajos éjlenés a jobboldalon.) Az igazoló választmány mind a két mandátumot rendben találta.

Előzők azután az új képviselőket az osztályokba sorolják ki.

Gróf **Teleki Sándor** felolvassa az indítvány- és interpellációs-könyvet. Az interpellációra félegykor kerül a sor. Következik a napirend.

Apponyi beszéde.

Gróf **Apponyi Albert**: Szokatlan dolog, hogy a Ház elnöke a Ház vitáiban részt vesz, kivéve ha olyan tárgyról van szó, amelyek a Ház belső ügyeit érintik. Ma azonban annyira magasabbnak tartja azt a kötelességet, hogy tőle telhetőt a helyzetet megvilágítsa és mint hazafi a bafazák szívéhez szóljon, hogy ilyen kötelesség teljesítése alól nem menti fel az a tekintet sem, hogy ennek folytán egy ideig a ház tanácskozásait nem tudja vezetni.

(Bizalom Khuen-Héderváry iránt.)

Azon kezd, ami tulajdonképpen napirenden van, tudniillik a kormányelnök programnyilatkozatának általános bírálata. Egszerűen kijelenti, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly kormányzatát támogatja. (Élnék helyeslés a jobboldalon.) Bizalommal viseltetik iránta és pedig két okból. Mert általános politikáját illetően az a kijelentést tette, hogy folytatni fogja az előző miniszterelnök politikáját, másodsor, mert a mostani különleges helyzetből való kibontakozás tekintetében azt az utat tartja helyesnek, amelyet a miniszterelnök erre választott. (Helyeslés jobboldalon.)

A miniszterelnök nyilatkozatának leginkább az a pontja kitágosoltatik, amely az 1899-iki évi XXX. törvényekre vonatkozott; ez benne aggodalmat nem keltett, már csak azért sem, mert az a törvények pártok közötti megállapodás utáni jött létre és így csak hasonló uton módosítható. (Élnék helyeslés balfelel.) A miniszterelnök múltjától azt vonja le, hogy őt tartja a legérdemesebb magyar államférfiak egyikének. (Élnék helyeslés és éjlenés jobbról s a közepén.) Először közjogi és politikai szempontból tiltakozik azon feltételek ellen, mint hogyha a norvát báni méltóságból a magyar miniszterelnök székbe jutni egyáltalában valami abnormis dolog volna. (Helyeslés jobboldalon.) Éppen a köztünk lévő állami közöség és öszekötötes megszilárdításának híve lévén, kell, hogy ilyen feltételek távol álljon. (Helyeslés) Anyit tud, hogy azon a helyen, ahol pedig nehezebb dolog é szánt magyar-nak lenni, mint itt (Igaz! Ugy van! jobboldalon.) Ujjabb időben senki oly határozottan a magyar államközöségét ki nem emelte, mint a miniszterelnök. (Igaz! Ugy van! jobboldalon.) Ami sebeket ő olt kapott, azt a magyar állameszmének képviselőiben kapta.

(Múlt és jelen.)

Nem csekély önmegtágadásába került az elnöki széken néman üni és ott, a nékül, hogy maga személyesen az önvédelmet megkísérelte volna. balani annak fejtegetését, hogy a szabadelvűpártnak azon tagjai, akik régebben a nemzeti pártot alkották, tehát talán elsősorban Apponyi maga, azzal az állásoglalással, amelyre magukat helyezni a katonai javaslatok szemben inditatta éreztek, régi álláspontjukhoz, régi nemzeti irányukhoz hűtenek lettek. Magyar hangzatosnak mutatkozott ez a vád, mindaddig, míg csak általánosságban hangzott és mindaddig, míg egy a volt nemzeti pártnak képeztelieg tulajdonított poli-

— Bocsánat... feleli bátortalanul Foma Nikolajevics.

— Pszt!

Miután őt kis lapot teleirt Krasnuhin, nagyot nyújtózkodik és az óráját nézi.

— Szent Isten, már három óra volna? — nyögi. — Mindenki alszik, csak én... én egyedül dolgozom, csak nekem kell robotolnom.

Leverten, fáradtan, oldalhanyatól fejfel a hálósózába megy, felkölti a feleségét és szomoru hangon mondja:

— Nadja, hát adj még teát! Én... én egészen elgyöngültem.

Négy óráig ír és szivesen írma hatig, hanem fogyna ki a tárgyból. A cifrázkodás és a magamagával való kacérokodás a szoba holt tárgyai előtt, kiváncsi, lesekedő szemekből menten, a zsarnokoskodás ebben a kis hangyabolyban, amelyet a sors a hatalmába adott — ez teszi savát, borsát, édeségét az ő életének. És milyen kévsé hasonlít ez a zsarnok otthon a maga hájékában azokhoz az apró, aláztos, tehetségtelen emberekhez, akiket a szerkesztészekben szokunk látni!

— Olyan fáradt vagyok, hogy aligha fogok elaludni... — mondja, mikor lefejszik. — A mi munkánk, ez az átkozott, hálátlan kénszermunka nem fárasztja egy ki a testet, mint inkább az agyat... Brómkált kéne bevennem... Oh, hitemre, ha nem volna itt a családom, abbahagynám ezt a munkát... Megrendelésre dolgozni! Borzasztó!

Délig vagy éjráig alszik, mélyet, egészéset alszik... És mennyire másképpen aludnék meg milyen szépeket álmodnék, ha híres író, szerkesztő, sőt kiadó volna!

— Egész éjszaka irt! — utoljára a felesége, ijedt arcot mutatva. — Pszt! Csönd legyen!

Senki sem mer beszélni, járni, vagy kopogni. Az ő alvása szentség, amelynek megsértéséért a bűnösnek súlyosan kell bünhődnie.

Pszt! — hallatszik mindenfelé a lakásban — Pszt!...

tikának mértékével mérelett politikai magatartásuk, épp annyira letört ez a vád mindannyiszor valahányszor ennek konkrét adatokkal való bebizonyítása, beigazolása megkíséreltetik.

Csodálatosképpen nem említette — ugymond — senki azt az egy pontot, amelyre tényleg alappal lehetett mondani, hogy az én akkori és mostani elvbarátainak is azoknak, akik a volt nemzeti pártához tartoztak, mai magatartása eltért régi magatartásuktól. De van egy ilyen konkrét pont és ez abban áll, hogy az 1889-ben a véderőjavaslataknak tárgyalása alkalmával mi azt sürgettük, hogy a magyarországi líjárnak abbeli joga, hogy az elméleti tisztviszt meggyar nyelven tehessék le, törvénybe íktassák és hogy a második évi szolgálat a törvényből egyáltalában kihagyassék.

Ezt mi akkor sürgettük, ezt mi ez alkalommal nem sürgettük, tehát itt van az egy konkrét eset, törekvés, amelynek eljétesében különbség mutatkozik a mi akkori és mostani magatartásunk között. Ez az az egy pont, de hát honnan van ez?

Hát, t. képviselőház, mindjárt az 1889-iki véderő törvénynek létrejétele után megindítottuk részint a delegációban, részint az országgyűlésben az akciót arra, hogy ennek a törvényhozási intézkedésnek éle elompujjon és sikerült csakugyan elérniünk ez irányban folytatott következetes akciót által olyan adminisztratív intézkedéseket, amelyek azokat az aggodalmakat, amelyeket az 1889-iki véderő törvény 26. szakaszához kötöttünk, legnagyobb részében gyakorlatilag elenyésztették.

Hát az indok, amely miatt ezt a javaslatot tovább nem erőtetjük, mint elenzéki párt sem, egyszerűen abban állott, hogy ezen a téren a fejlődés ugys óra értele a dolgokat, ahova kívántuk.

De éppen csodálatosképpen ez az egy pontot, amelyben pedig tényleg különbség volt akkori és mostani magunktartása közt, ezt nem lobbantották szemünkre.

Különös jó szolgálatot tett nekem ezen a téren Thaly Ferenc, aki az én zászberényi első kormány-párti beszámoló-beszédeimből olvasott fel egy hosszabb tételt annak beigazolására, hogy mostani politikám nem egyezik az én régi politikámmal.

Az a részlet, amelyet ő idézett, a következő volt. (Olvasa):

(Annak a tételnek, hogy Magyarország önállósága s nemzeti egyénisége a monárkia fenállásának nem veszedelme, hanem biztosítéka, nemcsak kifelé kell érvényesülnie, hanem befelé is. Minél öntudatosabban és lojálisabban irányítja a nemzet a maga politikáját akképp, hogy ezt az igazságot érvényre juttassa, sőt minden elhomályosítás-tól megóvja, annál jogosabban követheti, hogy azt minden tényező vele szemben elismerje, még pedig nemcsak a theorában, nemcsak szóval, olesó magasztalással és kegyes vállvegréssel, hanem kmoly tényekkel, az abba ütőköz minden két-értelműségnek megszüntetésével.)

Ki kell kiszöbölni az udvar felétől és közös intézményeink működéséből mindent, ami régi idegenkedésnek és bizalmatlanságnak maradványa, ami Szent István koronájának önállóságának külső elismerésével. A magyar nemzeti gondolat és önérték feltételezettelével össe nem fér. A módszer, amelyen e cél felé haladunk, enet a legnyugalmasabb, lehet olyan, amely zajtalanul működik és fokozatosan halad. E tekintetben szivesen megbízom annak a férfúnak politikai tapintatában... ezt mondám akkor Széll Kálmán miniszterelnökre célozva. — Magát az ímént megjelölt követelményt, mint annak a politikának, amelyet támogatok, elengedhetetlen alkotórészét feltétlenül fenntartom és bizalommal várom a kormánytól, hogy amikor az idők egyik követelményét, a monárkia szíárságára való tekintéttel bölcsen érvényesíti ugyanakkor érvényt fog szerezni annak a párhuzamos követelménynek is, mely nemzeti egyéniségünk teljes elismerésére vonatkozik.

T. képviselőház! Ez volt az én hitvallásom alapja mindenkor; ez az én hitvallásom alapja ma. (Élnék helyeslés és éjlenés a jobboldalon és a közepén.) Éppen ezért mondom és hirdetem és követelem magamnak, hogy követeljük tőlem, hogy abban a politikában, amelyet támogatok, biztosítsam az ezen cél felé való haladásnak folytatását. (Helyeslés a jobboldalon.)

Konkrét obligó ellenzéki múltamból, kivéve azt az egyet, amelyet előbb magyarizáram és indokoltam, katonai téren egyetlen egy sem maradt, de maradt az általános obligó, mely alól íelmentést nemcsak nem kérek, de soha el nem fogadok és öön magamnak meg nem adnék.

(A nemzeti követelések.)

Ezen az alapon történt, hogy mikor az ismert katonai javaslatok benyújtattak, foglalkoztam igenis mindenekelőtt azzal a kérdéssel, hogy vajjon azok egyáltalában elfogadhatók-e és másodsor azzal a kérdéssel, hogy milyen feltételek alatt fogadhatók el reám néve és azokra néve, akik ugy gondolkoznak, mint én, akiknek multja az, ami az enyém.

És ekkor, t. Ház, nem zárkoztam el az elől, hogy maga a létszámemelés bizonyos mértékig indokolt. Indokolt a hadsereg harcoképessége szempontjából. Azért is első teendőm volt meggyőződni arról, hogy a pénzügyi teher, amely az országra hárulna, nem túlságos-e és garanciákról gondoskodni abban a tekintetben, hogy amit elviselhetőknek, habár súlyosan elviselhetőknek tartok, annak a határát át ne lépjék. Az akkori honvédelmi miniszter ur által a pénzügyi bizottságban előterjesztett adatok szerint a magyar költségvetést a tervbe vett katonai reform, amennyiben teljesen kiépülne, évenként hét millió koronával terhelne meg.

Nagyjában ez az érték elég plauzibilisnek látszott, hogy nagyban és egészen véno a számításnak alapjául szolgáljon. Ha mar ezt a számot elfogadtam,

gondoskodnom kellett arról, hogy ezt a határt azután át ne lépjék.

De azután gondolkoznom kellett arról is, hogy ennél az alkalomnál minő nemzeti ellenértékek nyujtassanak az országnak. Itt is csak azt tartom, hogy teljesen magaménk vallom azokat, amiket Szentiványi t. barátom ezen a téren, midőn a katonai javaslatokhoz hozzászólt — előadott. Valom azzal, hogy amennyiben azoknak a követelménynek valamelyike is az új véderőtörvényben elejtetnék, nem volnék abban a helyzetben, hogy az új véderőjavaslatozt szavazatommal támogassam. (Élnék helyeslés a közepén.) Ebben az esetben, t. képviselőház, nem csupán az újonnan benyújtott véderőtörvényjavaslatl szemben foglalnék el határozottan ellenzéki állást, hanem akkor az egész kérdést az egész vonalon rekonszideráció alá kellene vennem azért, mert akkor meggyőződnék arról, hogy azzal a módszerrel, melyet választottunk és amely megfelel azok elvárásai elvnek, melyet egy régebbi beszédeimből felolvastam, célt nem értem. (Helyeslés a közepén.) Tovább én ez idő szerint nem megyek. Kijelenttem az akkori kormányt, hogy e kikötések mellett, azon finansális teher vállalásának határait között az a létszámemelést, amely tervezetett, elfogadom. támogatom. Ezen kijelentésemhez, mint minden kijelentésemhez, ragaszkodom és ragaszkodnék még akkor is, hogyha esleg meggyőződném, hogy hiba volt tőlem annak idején csak ennyit kikötni, mert még nagyobb hibának tartanám azt, különösen ebben a kényes kérdésben, hogyha a magyar politika egy olyan szerény tényezőjének is, mint amilyen én vagyok, politikai megbízhatóságában való hit megingott. (Élnék helyeslés a közepén és balfelel.)

(Kolossváry nyilatkozatai.)

Megjegyzéseket tesz azután a honvédelmi miniszternek a véderőbizottságban tett nyilatkozataira és kijelenti, hogy nem tud megnyugodni a magyarországi tisztek visszahelyezésének azon módszerében, azon gyorsaságban vagy inkább lassúságában, amit a honvédelmi miniszter ur előadásában jelzett. Ezért a felelősség nem terheli őt egy hájszályra sem, mert hiszen az ő kormányralépése előtt történt, vagy helyesebben szólva nem történt.

Itt egy félreértést kell mindenekelőtt tisztába hozni. A történekből az a benyomás merült föl abból a körülményből, hogy a 68-iki kir. kéziratnak végrehajtását most ama törvényjavaslataknak, t. i. az újonclétszám felemelési javaslat alkalmából sürgettetek, az következik, hogy ez mintegy a do ut des elve alapján akkor terhelne a hadügyi kormányt és mindazokat a kormányférfiakat, akik közreműködnek amikor az újonclétszám már megszavaztatott. (Ugy van! jobboldalon.) Ez oly követelmény, oly joga és igénye a nemzetnek, mely már 1868 óta áll fenn (Élnék helyeslés jobboldalon.) amelyre a nemzet az ellenértéket már teljesítette, midőn a 48-iki véderőt szervezte. létesítette és lenntartotta nem olysami, amiért újból fizetni kellene. (Ugy van! jobboldalon.)

Ezzel együtt jár, miután az 1868-iki királyi kézirat végrehajtása nincs azért kimerítve, hogy a magyar tisztek hazahozassanak, ha ez azt kívánja, hogy a lehetőségig a magyar ezredeket csak magyar tisztek alkalmazzassanak, a következetes akciót abban az irányban hogy a magyar csapatokat magyar tisztekkel ellássuk. (Általános helyeslés.)

(A katonai büntető-eljárás.)

Örömmel értesült a miniszter előadásából, hogy a katonai büntető perrendtartás kérdése a végleges megoldásához igen közel jutott. Anyit tud — és ez vívmány, — hogy a szóbeliségnek s a nyilvánosság alapjára van fektetve és az ügyvédi képviselőknek a megengedése, (Egy hang a szélsőbaloldalon: Német nyelven!) éppen akkor bizonyos aggodalommal hallotta, hogy a büntető eljárásnak a tárgyalási nyelve az legyen, ami a szolgálati nyelv, t. i. míg a hadseregnek szolgálati nyelve a német: a német. Nagyon kéri a kormányt arra, hogy mielőtt a katonai büntető perrendtartás jogával utolsó szavát kimondja és ezt a Ház elé terjeszti, ezt a kérdést rekonsziderálja. módot találjon arra, hogy legalább ebben a nyilvános és ügyvédi képviselettel öszekötött bírói eljárásban a magyar nyelvnek jogait érvényesítse. (Helyeslés.)

(Apponyi és a német nyelv.)

Éz a konkrét kérdés áthidalást képez előadásomban arra a kérdésre mely az utolsó helyzetet és az utóbbi vitákat dominálja: a magyar nyelv érvényesítésének kérdése a hadseregben. (Halljuk! Halljuk!)

Miután én megállok azok mellett a követelmények mellett, melyeket ennek az ügynek kezdeményezésekor állítottam, új követelményeket a dolog mostani stádiumában a magam részéről állíthatni nem vélek és ez időszertint éppen ugy, mint 1889-ben a magam részéről nem tűzöm napirendre ennek a kérdésnek közvetlen megoldását. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Az 1889-iki véderővitában a hivatalos kormányállásponat volt, hogy ebbe az ügybe nekünk nincs is beleszózási jogunk, hogy azt 1867: XII. t.c. mint a vezérlet, vezényelt és beszervezet közbé tartozó részletkérdést kizárólag ő felsége intézkedési körébe helyezte és ebből u. n. rezervált felségjogot, kizárólagos felségjogot alkotott. Ezzel a felfogással és akkor szembeálltam és fölígádom ez volt: (Olvasa) „Világos, hogy a vezérlet, vezényelt és beszervezet kitéjezése alatt minden érhető, csak a magyar nyelv jogának kérdése, csak a katonai oktatás kérdése nem, csak az újoncképzés kérdése nem, mert mindezek ellenköz precedens létezik.”

Én azok közé tartoztam, akik nem bolygatják a hadsereg szolgálati nyelvében azt az intézkedést, amelyet ő felsége saját hatalmi körében tett és jogosan tett, mert a törvényhozás többi tényezői nem vették igénybe beleszózási jogukat, azok közé tartozom, akik ma sem akarják bolygatni a hadsereg belső szolgálati

nyelvnek kérdését, hanem tényleg ott akarják hagyni a mostani intézkedési körben, a mostani állapotban. Az elv az, hogy minden intézményben, mely a magyar államé, a magyar államnelynek kell érvényesülnie. Már most meghatározni azt, hogy hol akarunk politikai célszerűségekből és a viszonyok kényszeréből ennek az elvnek korlátokat szabni: ezt meghatározni senkinek másnak, mint a nemzetnek és királynak együtt, mint a törvényhozás összes tényezőinek nem állhat jogában. (Élénk helyes és a jobboldalon.)

Ez az én közjogi és politikai álláspontom ma is (Általános helyeslés). De egy dolog változott. (Halljuk! Halljuk!) Az a teoria, hogy a magyar nyelv érvényesülésének követelésében a törvényhozás többi tényezőinek beleszólása nincsen. Ez ma már általános. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ellentétben áll felfogással az a közjogi teoria, hogy annak az állapottak fenntartása, amely szerint a hadsereg szolgálati nyelve a német, törvénytelenség. Kétségen kívül a koronának teljes jóhiszeműsége. Amit a korona tett tette azt évtizedeken át mindmégannyi alkotmányos kormány ellenjegyzése, mindmégannyi alkotmányos többség helyeslése mellett. (Igaz! Ugy van! jobboldalon.) Mózgas a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Mindig a többség volt a bűnös! (Élénk felkiáltások a jobboldalon. Halljuk! Halljuk!)

Gróf Apponyi Albert: 1848 előtt is a törvényhozás egyik faktora. A Karok és Rendek tábiája azáltal, hogy a követelményt a létező gyakorlatnál szemben nem tette magáévá, a létező állapot fenntartásához hallgatag hozzájárult. A függetlenségi párt részéről több felszólalás történt ebben az irányban és különösen Hoitsy Pál módosítványt adott be, hogy a magyar csapatoknál a magyar szolgálati nyelv és vezényszó behozassék. A képviselőház ezt az indítványt mellőzte. A törvényhozás iennáll, tehát a helyzetet nem kívánta bolygatni, abba belenyugodott kifejezetten. Hogy helyes volt-e, vagy sem, az már más kérdés.

A 67-iki törvényeknek alkotói vagy nem tudták a saját maguk által alkotott törvényeknek értelmét, vagy tudva annak a törvénynek állandó megsértéséhez belenyugodtak, (Ugy van! a jobboldalon és a középben) de ebben a bűnben azután részesek a kormányfőkön kívül őrültek is. (Ugy van a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Nem szereztek érvényt a törvénynek!

Gróf Apponyi Albert: Ebből aztán az a sajátosság törvénymagyarázati adalék derült ki, hogy az 1867. XII. törvényeket, azok közül, a kik megalkották, pártolták, egy sem értette, csak azok értették, akik támadták. (Derűltség a jobboldalon.) De azok sem.

Bartha Miklós: Kerkapoly értette!
Gróf Apponyi Albert: Nem értették meg ennek a törvénynek az értelmét nemcsak a 67-es alapon álló pártok sem, de nem értette helyesen maga a függetlenségi párt sem. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon és a középben. Ellenmondások a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Mindig követeltük!
Gróf Apponyi Albert: Követelték de nem mindig azon a módon és azon az alapon (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.) Amelyen a törvényesítés megszűntetését követelik. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ilyen előzmények után a parlament helyzetnek megbontása ezen az alapon nem tekinthető megengedhetőnek. (Ugy van! a jobboldalon és a középben.)

Tegyük fel, hogy a törvénynek az az értelmezése helyes, amelyet a függetlenségi pártban vallottak. De miután a törvénynek ezt a magyarázatát csak sporadice adták, (Ellenmondások a szélsőbaloldalon.) de mint törvényesítésnek megszüntetését, következetes akcióval soha sem követelték... (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Ellenmondások a szélsőbaloldalon.)

Krassnay Ferenc: Annál erősebben kell követelnünk mostan! (Zaj a jobboldalon és felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Barabás Béla: Azért követeljük most! (Halljuk! Halljuk!)

Gróf Apponyi Albert: Az első kísérletet alkalmazni megkezdni, arra én az igazolást sem tudom találni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Barabás Béla: Egyszer bele kell fogni! Azért kell most megcsinálni, hogy ne legyen többé obstrukció! (Halljuk! Halljuk!)

Gróf Apponyi Albert: Ebből nem azt a következtetést vonom le, hogy ne kívánjuk a magyar nyelv érvényesítését, (Élénk helyes és a szélsőbaloldalon.) hanem csak azt, hogy az előzményekben nincs alap arra, hogy ezt már első kísérletképpen a végső eszköz alkalmazásával követeljük (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

A szabadelpvűpártunk minden tagja a magyarságnak, a magyar hadsereg jogainak érvényesítését a közös hadseregben is meg kívánjuk, óhajuk. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Krassnay Ferenc: A katonai vita elején puhultak meg! (Zaj a jobboldalon és felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Gróf Apponyi Albert: Én azt, hogy a magyar csapatoknál a szolgálatban és a vezényelvényben a magyar nyelv érvényesüljön, olyan követelménynek tartom, amelynek előbb-utóbb érvényesülnie kell. (Zajos éljenzés és taps a Ház minden oldalán.)

Barabás Béla: Így kell beszélni, t. miniszterelnök ur! Ezt jelentse ki!

Holló Lajos: Tessék ennek a határidejét megállapítani! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Apponyi Albert: Tartom ezt azért, mert a magyar nemzeti konszolidáció egyik eszköztét látom benne, (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.) amely magyar nemzeti konszolidációnak elérése, minden kapcsolattal megszüntetése, megtagadhatatlanná minden bontó érten, a legnagyobb ellenállóképességgel való ellátása pedig éppen úgy az uralkodóhánknak, mint ennek a nemzetnek az érdeke. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: A miniszterelnök szájából szorultok ezt hallani!

Gróf Apponyi Albert: Én, dacára ennek az elvi álláspontnak, ma nem követtem annak érvényesítését. Mert komolyan csak oly konkrét követelést tartok, amelynek összes politikai következményeivel le tudok számolni, (Élénk helyeslés a jobboldalon.) amelyben nem látok olyan mozzanatot amelyek esetleg nagyobb veszedelmeket idéznének elő. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon.) Meg vagyok arról győződve, hogy amint egy megfontolva kialakított nemzeti akarat ebben az irányban megnyilvánul, az alkotmányos királynál akadály nem lesz. (Élénk helyeslés és éljenzés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Ott van hát az akadály a kormánypártban! (Zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Csak akarni kell! Tartanak össze! Ne legyenek labancok!)

(Kuruc-párt-labanc-párt.)

Gróf Apponyi Albert: Valahányszor a Ház ezen oldalán nem tetsző dolgokat mondanak, halljuk, hogy osztrák-párt, labanc-párt. . .

Benedek János: Ez igaz is!

Gróf Apponyi Albert: Hát ez nem így van! Nagyon kíváncsi, minden felmerülő egyes kérdésben a legszélsőbb nemzeti álláspontra helyezkedni, de nekem van az én elmémben hosszú évek tapasztalata hogy a nemzeti irányban való haladást hogyan, miképp kell eszközölni, minő akadályokkal küzdeni, minő erőket rendeznek és én ebből magamnak egy összefogást, egy logikus képet alkottam, mely nem engedi azután azt hogy én a nemzet nevében egyszerre kiköszök, (Élénk helyeslés a középben és jobboldalon.) mely engemzet arra visz, hogy a oéit egészen tudatosan kitűzzem abban, hogy milyen stádiumokon keresztül haladok azon cél felé, mely elő felé engem kerget a szív egész melegsége és az akarat egész ereje. (Élénk helyeslés jobboldalon és a középben.) A módok és eszközök megválasztásához éppen a hazafi szívnem ezen hevőbb meretem az észnek hideg megfontolását. (Éljenzés és taps a jobboldalon és a középben.) Egy hang balfelől: Elhalasztani ad graecas calendaris! Ha vaimegyünk bizonyos nemzeti kívánásoknak, hazánk viszonyaiiban előálló bárumió követelményeknek visszahatását is mérlegelni arra a kapcsolatra, amelyben élünk a pragmatika sauctio alapján: (Helyeslés a középben és a jobboldalon.) hát azért osztrákpártis? (Zajos helyeslés jobbról.) Más oéit nem ismerek, mint Magyarországot, más hazám nincsen, mint Magyarország; politikai működésemmek, gondolkodásomnak, érzeimeimnek más kiinduló pontja és végpontja nincsen mint Magyarország; de merengelem a helyzetet, amelyben ez az ország van, és mérlegelem azt, hogy az ó biztonságának érdekei ennek az összekötetésnek fenntartását ismerek kívánják. És ha egyszer erre az eredményre jutottam, hát akkor nem utítom tel minduntalan magamban ezt a kérdést, nem utítom fel magamban minduntalan mindazokat a keserű érzéseket, amelyekre a történelem ismerek alapot nyújt, ha, mint-hogy hazánk biztonságának egyik érdekét látom, nem osztrák, hanem magyar szempontból mérlegelem azon tekineteket, amelyek szerint eljánni kívánok. (Zajos helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon.)

(Az obstrukció ellen.)

Ezután áttér a mai helyzet mérlegelésére és ezeket mondja:

Most már talán nem utasítja vissza senki a Háznak ezen az oldalán azt, hogyha a jelenlegi követet parlamentari taktikát obstrukciónak nevezem. Nem akarok az obstrukció felett theoretikus fejtegetésekbe bocsátkozni. Erzem, hogy ezen a téren egy nagyon megsebezhető pontom van. Erzem, hogy ha ezt a témát fejtegetem, az 1898-iki obstrukciót, amelyért én a felelősséget a történelem előtt és élő társaim előtt a maga teljességében vise ni köteles vagyok és viselem is, szemembe jobbanhatják. Elfogadom a helyzetnek szubjektív kedvezőtlenességét és ezzel megterhelve megyek neki a tárgy felelősségének. (Élénk éljenzés. Halljuk! Halljuk! jobboldalon.)

Az obstrukciónak, t. Ház, nem tudom, helyesen határozásuk-e meg fogalmát azzal, hogy a kisebbség jelölésének nevezik a többség ellen. Alampogi értelembe többség nincs más, mint az, amely a Háznak időnkénti szavazatából előáll. Hát az obstrukció sem az, ami annak sokkal enyhébb szint adna, az egyik pártnak, hogy úgy mondjam erőszakoskodása a másik párttal szemben. Az obstrukció megakadályozása annak, hogy a képviselőház határozatot hozhasson.

Holló Lajos: A nemzet akaratának megtelelő határozatot hozunk.

Gróf Apponyi Albert: Azt hallom itt, hogy a nemzet akaratának megfelelő határozatot hozunk. Ez annyit jelent, hogy a képviselőház a saját akaratának megfelelő határozatot hozzon, mert a nemzeti akarat közjogi kifejezője a képviselőház. (Helyeslés jobboldalon.) Lehetnek idők, midőn mindez fikciává válik, midőn

joggal az állítjuk, hogy a képviselőválasztásoknál oly tömegesen fordult elő a korrupció, hogy ez a képviselőház sem a maga összeállításában, sem határozataiban nem a nemzeti akarat képviselője.

Lehet, hogy vannak ilyen esetek, ahol ez a címe meg van az obstrukciónak — nem mondom, hogy jogcím, hanem az etikai igazolása — és megfontolhatik az is, hogy a többség által előreláthatólag olyan határozatok jönnének létre, olyan intézkedések nyernének helyeslést, amelyek az alkotmányunk alapelveivel ellenkeznek. T. képviselőház. A mostani obstrukció ezen jogcímeknek elsőjére nem hivatkozhatik, mert azt elismeri mindenki hogy azok a választások, melyek ezt a képviselőházat ideküldték, bár még ideálisaknak nem nevezhetők ezek sem. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) igen nagy haladást képeznek a választások szabadságának és tisztaságának terén. De az egyesek odáig mennek, hogy azt mondják, hogy új választások nem imponálnak nekünk, akár-milyen választások legyenek azok, mert megint csak ennek a helytelen, ennek a rossz, ennek az igazságtalan választási cenzusnak alapján történne. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Engedelmet kérek, különbözőességek meg két dolgot. Annak elismerésében, hogy a mi választási rendszerünk reformra szorul, egyik vagyunk, habár talán nem leszünk egyik azután abban, hogy minő mértékig és a radikális-musnak minő fokáig. De hát abban egyik vagyunk. Az is igaz, amit Holló Lajos t. barátom most egy halk közbeszólás alakjában amelyet én hallottam idéz hogy én egyszer azt mondtam, hogy a nemzeti becsület követeli azt, hogy az 1848-ban megkezdett uton továbbadjunk s minél tágabb és tágabb rétegeket hozzunk be. Hát az áll, ezt meg kell csinálni, ha ezen a számon tagadásba vonnók annak a parlamentnek a jogosultságát mely a mai cenzus alapján választott, hogy a nemzet nevében határozzon: akkor ebből egy vég nélküli oszvar lesz, mert akár-milyen reformját eszközöljük a választásoknak. jótállok érte, hogy találkozni fog itt 30. 40 vagy még több ember, aki azt igazságtalanságnak vagy helytelennek fogja találni.

És odajutunk a végén, hogy azt az érvet használjuk mi itt jóhiszeműleg, amely érvel a román nemzeti párt az erdélyi uniónak törvényességét megtámadja. (Ugy van! a jobboldalon és a középben.) T. képviselő urak, ezt tehát elimálnuk és menjünk még közelebb a mai helyzet szívéhez. Ne beszélünk obstrukcióról általánosságban, hanem beszéljünk a mai obstrukcióról, a mai körülményekről, amely obstrukció tehát kiterjed nem egy egyes tárgyra, ami megint külön válfaja az obstrukciónak, hanem — megengedem — egy egyes tárgyra való vonatkozással, céljait azt tűzi ki, hogy mindaddig, míg bizonyos kívánásai azoknak a képviselő uraknak . . .

Olay Lajos: Jogos követelése! **Gróf Apponyi Albert:** Önök azt mondják: jogos követelése, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon) ezt azonban egy kimondani, hogy ebből jogi következmény folyik, csak a törvényhozásnak van joga. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Hát addig, mondom, meg azoknak az uraknak, mondjuk akaratát nem teljesül — talán ebben a kifejezésben megegyeztetünk — amely akarat alapul az ó jelölésükön arról, ami joga a nemzetnek, mondom, míg az ó akaratuk nem teljesül, megállítják az egész állami gépezetet.

Hát, t. képviselő urak, én csak eszeleini akarom még egyszer, hogy ennek a nemzetre nézve milyen következményei vannak és letételek, hogy azután ennek a szövegnek mellett vizsgáljam, van-e olyan indítók, van-e olyan törekvés, amely mindannak feidézését etikailag igazolja?

Hát nem látjuk, t. képviselő urak, hogy mióta a magyar parlamentnek a működése megakadt tagadhatatlan erősebb akcióba lépnek Magyarországnak összes belső és külső ellenségei? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Nem látjuk-e, ami eóit szemet szintén nem lehet hunyni, hogy Magyarországnak presztizse, Magyarországnak súlya. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) egy a monárkia másik államával szemben, mint az egész európai közvéleményben azóta igen gyengült és alábbszállt? (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Holló Lajos: Csak német kommandóval lehet presztizsot tenartani? (Zaj. Elnök csemet. Halljuk! Halljuk!) Majd lesz presztizs, ha magyar állam leszünk. (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Gróf Apponyi Albert: A beállott anyagi hátrányokat talán eseteltem sem szükséges, mert ha ezt a két előző jelenséget képviselőtársam egymásmellette úgy látszik, tagadja is, mert azok oly jelenségek, amelyeket bizonyos elfogutság mellett lehet nem látni de amit nem lehet nem látni és nem érezni, az az a roppant anyagi kár, amelyet az ország az életbevágó kérdések megoldásának elődázása által szenved. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) és megbűnlása az országnak, abban hogy gazdasági érdekeit kitélő érvényesíthesse. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mózgas a szélsőbaloldalon.) Az is bizonyos, hogy az ex-lexben magában való huzamos bennmaradás alkalmas a törvénytisztelet, az alkotmány iránti költelen tisztelet megintázására. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ennek az állapotnak a megszüntetése, mert ezt már úgy isszunk, mint a vizet, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) az ország alkotmányára feltétlenül káros és veszedelemes.

Holló Lajos: A magyar nyelv megérdemli! **Gróf Apponyi Albert:** Igenis a magyar nyelv

Nem panaszkodik többé Erényi-féle „Ichtiol-Salicyll“ büzös izzadás, testbőr-viszketeg, sőtör, exema, ótvárban szenvedő, ha az egy kísérletet tesz. Szagtalan.

Ára 3 korona utasítással. Szétküldi: Diana-gyógyszertár, Károly-körút 5. Főraktár: Török József, Király-utca 12. Egger győgytár, Václ-körút 17

megérné ez is, de nem arról van most szó (Zaj és felsiklások a szélsőbaloldalon: De erről! Halljuk! Halljuk! jobbról!), hanem arról, hogy a magyar nyelvnek a joga éppen most érvényesüljön-e, vagy pedig telvegyük-e a világot arról egynéhány hónap múlva. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Helyeslés és taps jobbfelől.)

Barabás Béla: Tessék állást foglalni benne.

Holló Lajos: Hogy lehet megújítani a harcot, amely ilyen körökkel jár?

Ugron Gábor: Igérjétek nem adunk semmit. Törvényben legyen!

Gróf Apponyi Albert: Káros lesz minden körülmények közt, ha megújítjuk. De először is honnan tudták, hogy szükséges lesz megújítani? És nem sokkal kedvezőbb körülmények között tudják-e folytatni? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.) Kevésbé káros az országra nézve annak későbbi megújítása, mikor égető szükségletéről már gondoskodtunk. (Helyeslés és taps a jobboldalon és a középben.)

Holló Lajos: Mikor eszközöket szereznek a leyeréshez! Élelmet adnak a szorongatott várak! (Zaj a szélsőbaloldalon. Előnk csenget.)

Gróf Apponyi Albert: Az önk eszméi folytán kell, hogy a harc és az azt támogatók nyerjenek erőt és nem az azzal szemben állók.

(A parlament és a korona.)

Kossuth Ferenc egy határozati javaslatot adott be, amelyben ő maga indítványozta, hogy az indemnitást minden nebezég nélkül megszavaztatni engedi, ha az azati nyert idő nem a véderőjavaslatok tárgyalásának folytatására, hanem a határidőhöz közt tárgyalására fordítatik. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Széll Kálmán! Nem fogadták el! Zaj.)

Elők: (Csenget.) Csendet kérek!

Gróf Apponyi Albert: Ezt az álláspontját, amelyet én nem nyeltem, fenntartotta az a párt akkor is, amikor már a törvényen kívüli állapotba belemertünk. Gróf Khuen-Hédervary Károly, akkor még horvát bán azoknak a képviselőknek részéről, azok legnagyobb csoportjának részéről, akiket tárgyal, biztosított nyert és azt elő is adta a koronának.

Itt azután a törvényhozás két faktora közötti viszony igen kényes területet kell érintenem. Tegyük fel, hogy az egész képviselőház egyhangulag magáévá tette volna azokat a követelményeket, amelyeket az ellenzéki pártok hangoztattak és tegyék fel, hogy a képviselőháznak ezen egyhangu határozatával szemben a koronát képviselő kormány a korona megbízásában eljárva, azt mondta volna a törvényhozás másik faktora, hogy erre megdolgozni időt kér. Kérdem, vajon a törvényhozási faktoroknak normális, rendes és köztudottan lojalitáson alapuló viszonyának alapján lehetett volna-e ezt a koronát illeti megtagadni. Ugy-e bár, hogy nem? (Helyeslés a jobboldalon.)

Már most nem az egész képviselőház határozatával állunk szemben, hanem igen tisztelőtelőt, de ebben a Házban kisebbséget képező képviselők egy csoportjának és pártjának akaratával szemben lepett a kormány a korona megbízásából és beleegyezésével arra az állápontra, hogy halasztást kérünk ezeknek megvitatására, megbeszélésre, az ezekben való határozatba azra. Már most, amit az egész képviselőház ilyen körülmények között tenni időmunka nem tartott volna. amit a törvényhozás faktori között egyelőre működés érdekében tenni nem lehet volna helyes s amit nem is tenni volna, azt megtehetné a képviselőnek egy csoportja? De még idáig sincsen. A kabinetlakitással megbízott férfi azoknak a képviselőknek részéről, azok egy részéről, azok legnagyobb csoportjának részéről, akiket tárgyal, erre nézve biztosított is nyert és azt elő is adta a koronának. A többi faktorok, amelyek megmaradtak volna a harc terén, egyéni sülük és tehetségük iránt való minden tiszteletük mellett talán számszerint erejük folytán nem is lettek volna képesek ezen harcot egyedül folytatni. (Igaz! Ugy van! a középben.) Tehát az, amit az egész képviselőháznak nem volna helyes, nem volna időmunka így esetben cselekedni, ami még kevésbé helyes és időmunka és a parlamentarizmus és az alkotmányosság követelményének megfelelő cselekedet a képviselőház egy csoportjának részéről ez megfontolt akkor, miután a kormány és kormány utján a korona az ellenkezőre nézve biztosított. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Engedelmet kérek, én mint mondom, ezt a dolgot minden animozitás és minden személyes ok nélkül mondom, amint hogy a miniszterelnök ur is nobilisan és lovagiasan azt mondta, hogy ő nem az adott szó, a férfiak közt adott becsületű és ilyen személyes szempontok szerint bírálja el a dolgot — ilyen szempontokat nem visz bele — ő csak a politikai felelősség és megbízhatóság szempontjából tárgyalja a kérdést. En is csak így tárgyalom, de engedelmet kérek, a korona és a nemzet közti viszony kialakulásánál a nemzetnek a korona előtt is bizonyos presztizsával kell bírnia. (Élénk helyeslés, élénzés és taps a jobboldalon és a középben. Zaj balról.)

Ne beszéljenek engedésről meghunyászkodásról és egyéb ilyen kategóriákról, különösen, talán szabad mondanom éppen velem szemben, mert az én politikám a meghunyászkodás, a lojaltoson engedékenység, a nemzeti jogoktól való megbátálásnak ellenkezője volt, az ma is és az lesz addig, míg Isten él. (Hosszantartó élénk helyeslés és taps a jobboldalon és a középben.)

(Az ultima ráció.)

Beöthy Ákos t barátom mondta ki azt a szót, amelylyel ő az ultima rációit vetette oda és azt mondta, hogy nem habozik az ultima rációhoz is nyulni, érteve alatta — amint ő magyarázta — az obstrukciót a dolgok illetlen áltása közepette.

T. képviselőházam, az ultima rációknak épp az a jellege, hogy ultima, hogy tehát amhez az ember nyul, kétségbeesésben nyul akkor, amikor minden egyébét kimerített, mikor minden egyéb akció, midőn minden szabályszerű, minden rendes, minden törvényes akció meghiúsult és célhoz nem vezetett, midőn nem lát maga körül eróket arra nézve, hogy szabályszerű segítséggel, hogy legalis uton, hogy a parlamentaris rendes működés eszközeinek felhasználásával a célt elérhesse. De hát, tisztelt uraim, hogy ez a helyzet létezik, azt csak nem állíthatjuk? Nézzetek körül!

T. képviselőház, én állítom, hogy soha ebben a parlamentben és hozzáteszem, Magyarországi kormányban annyi halandóság, annyi akarat, annyi készség nem volt a nemzet jogai érvényesítésének előbbre vitelére addig a pontig, amely az 1867; XII. törvény-cikkben van. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Lássuk! Hadd jöjjön! Felkiáltások jobbfelől: Nem engedik! Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk!) Azt mondják, hogy miben nyilvánul az?

Olay Lajos: Tomascsban: (Mozgás jobbról.)

Gróf Apponyi Albert: Kérem szépen, én Tomascs t. miniszter urnak azt a bizonyos nyilatkozatát épp úgy nem tartottam szerencsésnek, mint ahogy azt saját előadása szerint ő maga sem tartotta szerencsésnek.

Azért nem nevezem szerencsésnek, mert a miniszter ur annak valódi értelmét maga megállapította. Az egy nem szerencsés nyilatkozat, nem jöhet tekintetbe a magyar állami közösség egységének fenntartása mellett következetesen lojaltot működésével szemben. (Helyeslés jobbfelől.)

De t. képviselőház, menjenek csak vissza a lefolyt katonai vitára emlékezzenek csak arra az első beszédre, melyet báró Fejérvary Géza akkori honvédelmi miniszter itt tartott. Elhiszem hogy nem elégtette ki az önk kívánságát, az enyémet sem. De báró Fejérvary Géza akkor teljes joggal mondhatta, akkor, mikor az ő szándékainak ösztimelését kétségbe vonták: kérem urak, így én még sohasem beszéltém, ma beszélek először ilyen irányban s jelozve a haladást, mely a kormányzati politikában van. És méltóztassanak azokra a nyilatkozatokra reflektálni melyeket Sréter Alfréd képviselőházam, báró Dániel Ernő képviselőházam...

Barabás Béla: De az obstrukciónak köszönhetjük ám! (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Mind a mi működésünknek köszönhető! (Zaj.)

Gróf Apponyi Albert: És ha a t. képviselő urak szeretnek a szabadelypáriban létező különböző csoportokból beszélni, hát ennél az alkalomnál azt a körülményt is figyelembe ajánlom, hogy nem a szabadelypáriban a volt nemzeti pártból tartozó csoportjában hanem az urnevezett ő-szabadelypáriban szólhatk itt férfiak oly irányban, amely irányban, lehet mondani, az elvi különbség és eltérés is elmosódna és hogy úgy mondjam, csak a taktikai, az előjárás, a haladásban való gyorsaságra vonatkozó kérdések domborodnak ki.

(Lassan, de biztosan.)

Engedelmet kérek, mikor ilyen jelenségek mutatkoznak a képviselőházban és a kormánytagoknál, mikor minden jel arra mutat, hogy, megengedem, ezen a téren való hosszú tespedés után, melynek fennállása volt egyik oka annak, hogy én harminc esztendőn át az ellenzéki padokon ültem, végre megindul a mozgalom ebben az irányban s végre az időszűrésűt a haladásban ebben az irányban azok is beátják, akik előbb ezt az időszűrésűt, — mert csak az időszűrésűg kérdéséről lehet szó (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) — tagadásba, kétségbe vonták mikor ilyen biztató jelenségeket látunk arra nézve, hogy fejlődnek az eszmék, megnyílnak a szívek, mikor így minden kilátás megvan arra, hogy talán nem olyan gyorsan, mint önk akarják, de haladni fogunk így irányban tokozatosan, lojaltosan. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Lassan! Lassan!)... Lassan, megengedem, de biztosan (Élénk taps a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Erről a lassuságról mondok valamit az uraknak. Most, hogy az aratás az országba megindult, a legelőben, akik földmiveléssel foglalkoznak, amikor egy kis szabad időnk van nyomban hazasietünk, hogy a mezei munkákat ellenőrizzük és vezessük. Innen vesszük ezen basonatot. (Halljuk! Halljuk!) A hüvös tavasz után, a hüvös nyár kezdete s ha hátramaradtak a vetések és a gazda aggodalommal nézi, hogy késik, nagyon késik az aratás és akkor azután jön egyszerre egy pár napra a rekenő hőség, megéri a gabona gorsan megkapja a kaús aranyos szinét de mikor azután lekaszálják — amint lekaszálni okvetlenül szükséges — csupa szort szemet találunk. (Zajos élénzés és taps a jobboldalon és a középben.) Én nem az ilyen kényszerésnek vagyok barátja. A garda szivesen várta volna még nyolc napig aratásával, hogy későbbi aratás mellett egészséges, bőséges aratást kapjon. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Barabás Béla: Harmincöt évig várunk!

Gróf Apponyi Albert: De nem várak 35 esztendőig. Mert az a mozgalom, melyről most szólok, csak most indult meg.

Engedelmet kérek. Barabás és Olay képviselő nrak az imént azt mondták, hogy az egész mozgalom az önk obstrukciójának érdeme.

Barabás Béla: Annak bizony!

Gróf Apponyi Albert: E szerint nyolc hónapos keletti és mikor én annak gyümölcséről beszélek, akkor a nyolc hónapról egyszerre átugrik a 35 évre. (Ugy van! a jobboldalon.)

T. képviselőház! Ez a válaszom arra a kérdésre is, amely sokszor felém hangzott. aki előbb opposzióban voltam és most itt vagyok: igenis egyik feladatunk az, hogy a kölcsönös érintkezés és kölcsönös bizalom fejlesztése utján egygyé

váljunk a nemzeti követelményekben, a nemzeti iránynak előmozdításában. (Zajos helyeslés és élénzés a jobboldalon és a középben.)

(Befejezés.)

És ha, t. urak, hathónapos obstrukciónak ilyen csodaszerű hatást tulajdonítanak, akkor legyenek kegyesek ennek a négyévi együttműködésnek is némi részt tulajdonítani abból az eredményből, amely négyévi együttműködést lekielcsinálnak azzal, hogy azt mondják: csak a belügyek terén ért el némi eredményt. Hát a Magyarországi belügynek kezelésében előlőt igazabb, nagyobb szabadelvűség, a választási szabadságnak respektálása, a közigazgatás pártatlanabb eljárása nem az a talaja, amelyből egyedül nőhet ki a nemzeti szabad mozgás és a nemzeti szabad eszméknek érvényesülése? (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Nem hiába várunk 35 év óta az aratásra. Egyik feladatunk, hogy a kölcsönös bizalom folytán egyekké váljunk a nemzeti jogok követelésében. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mint hazafi hazafiakhoz szölok. Bizonyos az eredménye annak az akciónak, amelyre vállalkoztak? Aki az abszolutizmusból léi, az gyáva, de aki a nemzet jövőjét sükségtelenen viharoktól félti, az csak az okosságot gyakorolja, amelyet gyakorlati nemcsak nem bün, hanem hazafias kötelesség. (Élénk tetzés és taps a jobboldalon. Szónokot számosan üdvözlik.)

Elők: Az ülést 10 percre felüggeszti.

Szünet után:

(Személyes kérdés.)

Beöthy Ákos: Személyes kérdésben kér szót. Apponyi nagyszabású fényes szónoklata nemhogy megingatta, de megerősítette álláspontjában. Megemlékezett Apponyi az ultima rációról mely a kétségbeesés eszköze. Eszébe jut Tacitus egy passzusza. Leírja egy római szenátor esetét, aki több ezer szarokai korszakát végigépte s a viszonyok mindig rosszabbak lettek. Végre azt mondta: mindig rosszabb lesz, eleget éltem, s kardjába dől. A mi viszonyainkra áll ez 67 óta. 75 óta ellenzéki. Tiszta alatt azt mondták, hogy jobb idők következnek. De Wekerle alatt is a nemzeti térről elvonták a figyelmet s ezért mondta, hogy ez még rosszabb, jöjjön más. Jött Széll s erre azt mondta, hogy nincs rendszerváltozás, csak taktikaváltozás. Hogy ez mennyire áll, mutatja az uncoléti kérdés. Vagy helyes volt a politika s akkor nem lett volna szabad meghátálni, vagy nem volt helyes s akkor még súlyosabb beszámítás alá esik. Nem lehet tehát csodálkozni, hogy az ultima rációhoz, az obstrukciónhoz fordul. Csak arról feledezett meg Apponyi kimutatni azt, hogy mennyire nem törvényes és mennyire házsbávalvelenes az előjárásunk. (Zaj.) Házsbávalvelés, hogy második olvasásban meg lehet bukítani egy javaslatot. Apponyi ezt meg is tette egyszer. Mi is ezt tesszük a miniszterelnökkel szemben, mikor programját nem fogadjuk el. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Nálunk a parlamentaris rendszer alapféléit támadják meg, amint ezt bizonyította. (Zaj) Míg nálunk titkos szavazás nincs, szabad véleménynyilvánításról beszélni nem lehet. Nem barátja a titkos szavazásnak, de épp ez mutatja a helyzet egészségtelen voltát. A koronát a párküzdőlemben belevonni nem szabad, amint ezt veünk szemben tessik. Helytáll azért, amit itt cselekszik. (Eljénzés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elők: Megállapítja a holnapi ülés napirendjét.

(Interpellációk.)

Olay Lajos: A következő interpellációt intózi a honvédelmi miniszterhez:

1. Van-e tudomása a miniszternek urak arról, hogy a pórtartalékokok f. évi augusztus 9-ére 30 napi fegyverszolgálatra be vannak rendelve?

2. Ha van tudomása, szándékozik-e intézkedni, hogy a behívások visszavonassanak?

Elők: Az interpelláció kiadatik a miniszternek. **Gróf Esterházy Mihály:** A következő interpellációt terjeszti a bel- és földmivelésügyi miniszter elé: Van-e tudomása a belügyminiszter urnak azon elemi csapásról, mely Násdzeg községet érte és azt végpusztítással nyegelt? Es na van, szándékozik-e, és pedig minél előbb, pénzsegélyben részesíteni, hogy az inségtől megmentse és a jövőben nagyobb kamat nélküli kölcsönt nyújtani, hogy rombadólt házaikat felépíthessék és némi megnyugvással nézhessenek a tél elejébe?

Van-e tudomása a földmivelésügyi miniszter urnak a Násdzeg községében és határában történetekről és ha van, kiküldötte-e, vagy szándékozik-e kiküldeni közeget azon utasítással, hogy neki a mostani helyzetről jelentést tegyenek és hogy miképpen lehetne a jövőben ilyen nagy árvíz megismétlődését megakadályozni?

Elők: Az interpelláció kiadatik a minisztereknek.

Bartal Aurél: A következő interpellációt intózi a bel- és földmivelésügyi minisztereknek:

Van-e tudomása a földmivelésügyi miniszter urnak azon csapásról, mely a pozsonygyeői Alsó-és Felső-Nyáras, Vásrút és Vámosfalva községeket a Duna és Vág folyó kintése folytán érte?

Szándékozik-e azonnal intézkedni, hogy a víznek a gabona földekről szakrótt közegeinek vezetése mellett való levelezésével a még megmenthető termés legalább részben megmentessék?

Szándékozik-e intézkedni aziránt, hogy ezen községek a jövőben hasonló katasztrófától megóvassanak?

Van-e tudomása a belügyminiszternek ugyanezen dolgokról, és szándékozik-e a kenyerétől megfosztott lakosság felszegyeléséről gondoskodni?

Van-e tudomása a Násdzeg községében a kutak fertőzése következtében más mutatkozó megbetege-

désekről és szándékozik-e megfelelő egészségügyi rendszabályok életbe léptetésével a lakosságot fenyegető ragályos betegségeknek újat vágni?
Előzők: Az interpelláció kiadatik a minisztereknek. Az ülést két órákor berekesztik.

Szünet alatt.

Apponyi tehát beszélt. Féltyizenegytől félketőtől. Ennyi idő alatt sokat lehet mondani s Apponyi sokat is mondott és szépen mondta, amit mondani akart.

— De nem akart mondani semmit — magyarázta a folyosón.

Egy jobboldali honatya, aki a szabadelvűséggel nagyon szeret kacérkodni, egész listát vesz elő a zsebéből.

— Hogy lehet azt mondani, hogy nem akart mondani? — kérdi. — Tizenkét pontja volt a beszédének. És művészi beszéd volt. Nagyszerű szerkezet, fenomenális hasonlatok. Például a buza-kalász az nagyon szép volt.

Vázsonyi Vilmos csöndesen hallgatja a sok dícséretet. Utóljára is bólint egyet s így szól:

— Ugy van. Ez a prefé beszéde volt.

— Prefé beszéde? Mi az, hogy a prefé beszéde?

— Hát a francia prefé, aki beszédet intézett a halálra ítélthez.

— Ugyan magyarázd már meg jobban — jaggalja Vázsonyit.

— Jó. Tehát: történt, hogy a halálra ítélt nem akart föllépni a vérpadra. Köröskörül már türelmetlenül várt a publikum. Asszonyok és messze földről érkezett urak álltak körül a vérpadot, mert gyönyörködni akartak a kivégzésben. A halálra ítélt azonban nem akart föllépni a vérpadra. Ekkor előlépett a prefé s így szólt:

— Uraim! Előkelő hölgyek, bíres férfiak jöttek ide messze földről, hogy tanuljanak az ön kivégzéséről. Ön pedig most nem akar a vérpadra lépni. Ez nem szép öntől. Engedje meg, hogy a kedélyére apelláljak. Nőket nem szabad hiába várni. Uraim! Francia ön? Ha francia, tegye meg kötelességét.

Igy szólt a prefé. És így szólt ma Apponyi Albert is az ellenzékhez:

— Uraim! Előkelő közönség gyűlt egybe az önök kivégzéséhez. A császár talvo van várakozással. Zágrábról egy szépszakállu, előkelő idegen jött, hogy a nem mindennapi látványosságból kivége részét. Önök pedig most nem akarnak ajvérpadra lépni. Ez nem szép öntől. Uraim. Magyarok önök? Ha magyarok, tegyék meg kötelességüket.

Az emberek kacagtak a Vázsonyi kitűnő analógiáján. Mindössze csak egy naiv lélek akadt, aki sugdosva kérdezte:

— Mondd csak. Használt valamit a prefé beszéde? Megtörtént a kivégzés? ...

(A hatás.)

Vegyes hatása volt az Apponyi Albert szónoklatának, olyan is, aminek a nemes szónok nem fog nagyon örülni. Az ülés végén a folyosón nagybarogosan vitakozott Kaas Ivor Rakovszky Istvánnal. A szelidelmű báró a tenyérébe csattogott s a szemüvege alól haragosan pislogott Rakovszkyra. Mindenki figyelt rájuk s egyelőre csak ennyit hallott az ember:

— Mindegy! Akárhogy! Hát kilépek! De nem leszek svarogelbi! Senki kedvéért sem leszek svarogelbi!

Ezt Kaas Ivor mondta, aztán haragosan hagyta el Rakovszkyt.

Rakovszky hazament. de Kaas Ivor keresett valakit, aki előtt kiönthesse a szíve bánatát.

Hát így talált rá éppen két szabadművészre, akik hamarosan körülfogták, simogatták s így szóltak hozzá:

— No, no. Édes bárókám. Mi történt veled? Apponyi hatott úgy a kedélyedre, hogy egészen belevadtult?

— Semmi — mondta Kaas Ivor. — Amit Apponyi mondott, az nem volt egyéb hazafias frázisoknál. Megint adta a nagy hazafit s mit adott igazában? Mit? Semmit. Carte blanche adott Hódervárnak mindenben. Rakovszkynek tetszik. Nekem nem tetszik. Meg is mondtam nekik.

— Mit mondtál nekik?

— Azt mondtam, hogy én sohasem leszek svarogelbi.

— Hát ők mit mondtak?

— Ők? Hogy akkor menjek. Menjek ki a pártból.

— No és még?

— Megyek hát. Én nem leszek svarogelbi! Soha!

Beüthy Ákos a kanapéről hallgatta ezt a beszédet s szinte ujjongás volt a hangjában, mikor átkiáltott Kaas Ivornak:

— Jól van. Gyere Kaas Ivor! Gyere!

(A tapsok.)

A tapsokkal ugyancsak sok volt ma a főnkaadás. Szegény ó-szabadelvűek nem tudták, mit csináljanak Apponyival. Utóljára is abban állapodtak meg, hogy tapsoltak.

— No kis ultramonán — ugratták az egyiket — gratulálók a vezéredhez. Apponyi mint szabadelvű vezérterfű!

— Pardon, — vágja vissza a megszólított — te meg szabadelvű ember lédrede együtt tapsolsz Ugronnal és Polónyival.

— Engedj meg, de ez nem baj. Sokkal nehezebb helyzete volt ma Tiszáknak, mint nekem. Ők is kénytelenek voltak tapsolni Apponyinak, holott éppen az ellenkezőjét mondta annak, amit Tiszta Pista akart.

Most egy Tisza-párti lépett oda s legott beleszólt:

— Jó, jó. De neked ugyan hallgatnod kellene. A kaszinópártiaknak is tapsolniok kellett, holott Apponyi éppen az ellenkezőjét mondta annak is, amit Andrassy mondott.

Egymásra néztek s aztán azt mondták:

— Hát akkor tulajdonképpen miért tapsoltunk mi Apponyinak?

Valóban senkikem tudta. Senki okát meg nem találta. Sokan azt a nagy szcenériát okolták, amelyel Apponyi mai főszóalását körülgar-nirozta.

— Akkora volt a reklám — mondták — hogy önkéntelenül is tapsolt az ember. Pedig... — Pedig — vette át a szót valaki — sikerült neki.

— Igen. Még egy ilyen beszéd és Lengyel Zoltán nagyapa korában is obstruálni fog.

Egyelőre ezeket beszéltek a folyosón Apponyi szavaltáról. Holnap Ugron Gábor fog rá felelni. Amire az én maliciózus emberemnek megint volt egy kis megjegyzése:

— Sajnálom szegény Ugron — mondta. — Mennyi fejtörésbe fog kerülni, amik kitalálja, hogy mit is mondott Apponyi. A sok pántlikától nem fogja látni az ökröt...
 G—A.

BELFÖLD

Minisztertanács. Ma délután a miniszterelnökségi palotában minisztertanács volt.

Báró Call Budapesten. Báró Call osztrák kereskedelmiügyi miniszter *Sibiral* és *Rössler* osztályfőnökök kíséretében Budapestre érkezett, vele jött *Seidler* földművelésügyi miniszteri titkár is. A miniszter idejövételének célja, mint egy félhivatalos jelenti, az új vámtarifára vonatkozó végrehajtási utasításnak a magyar kereskedelmiügyi miniszterrel egyértelmű megállapítása. Az osztrák vámbizottság ugyanis a vámtarifára több tételét függőben hagyta és felkérte az osztrák kormányt, hogy a magyar kormányval egyetértően több vámtételén változtasson. Összesen tizenhét tétel maradt függőben és ezeknek tárgyalása, illetve újabb megállapítása végett jött a kereskedelmi miniszter Budapestre. A tanácskozás előrelátólag néhány napig fog tartani.

Apponyi beszéde után. Tagadhatatlanul sok reménnyel nézett az ellenzék isgróf Apponyi Albert mai beszéde elé, amelyről barátai azt híresztelték, hogy meg fogja mutatni a parlamenti válságból való kibontakozás útját. Ez a reménység, mint most már bizonyos, nem teljesült, mert Apponyi a megoldásnak semmiféle konkrét módját nem ajánlotta, hanem egyszerűen leszerelésre hívta föl a harcoló ellenzékét. Erthető tehát, ha Apponyi nem érte el mai beszédével az általa várt hatást. Sőt ez a beszéd még jobban elkeserítette a harcoló ellenzékét és újult táplálékot adott az obstrukciónak. Az ellenzék el is határozta, hogy a küzdelmet most már újabb erővel folytatja és már holnap két legerősebb harcosát, *Lakovny* Samut és *Ugron* Gábort küldi a vitába, akik a legkíméletlenebbül fogják bírálni Apponyi mai fellépését.

KÜLFÖLD

Angolok veresége. A *Vossische Zeitung* megerősíti azt a táviratot, hogy a mollah megverte az angolokat. Az angolok, írja ez a lap, Burrao és Bohote közt öt órséget állítottak fel, amelyeket egymással és az említett két városal telefonnal kötötték össze, hogy megtámadtatás esetén az összes órség azonnal egyesülhessen. A mollah azonban ezt megtudta és Bohotlet megkerülve, elvágta a vezetékeket, azután mind az öt órséget *egyszerre támadta meg*. Rettenetes volt a pusztítás. A meglepett angol seregből 39 tisz és altisz, továbbá 2000-nél több katona (szomali, szudani, indus) esett el. A mollah vesztesége ismeretlen. Bohote most körül van fogva és az ott levő helyőrség nem érintkezhetik Berberával és az agadani angol gyarmattal. Dzsibutiba hírnökök érkeztek, akik azt jelentik, hogy a mollah csapatai már *Eggerton* segélycsapatait is *körülfogták*. Az angolok helyzete kétségbeesett.

Korea császárnéja. *New-Yorkból* jelentik: Egy *Appleton*ba érkezett távirat szerint a japán császár császárnéját koronáztatta *Brown* Emiliát, akit nemrég vett nőül, fiát pedig trónörökösöké proklamálta. A császárné maguk értesítette erről *Appleton*ban lakó rokonait.

XIII. Leo pápa.

Budapest, július 22.

Este 8 óra óta a pápa földi maradványai a Szent Péter-templomban vannak kiterítve, ahol a hívők utolsó hódolatukat fejezik ki az elhunyt egyházfejedelemnek. XIII. Leo teteme fölött a kiengesztelés szelleme lebeg. Azt mondják, hogy halála előtt való napon megáldotta az olasz népet és mielőtt örökre lezárult szeme, lelkéből elköltö-zött a harag és harcok és szelidebb érzéseknek adott helyet ama ország irányában, amelynek ő is fia volt. Hogy ez csakugyan megtörtént, ki kezkeskedhetnék érte, de már az, hogy beszéltek, jellemző a Vatikán és Kvirinál közti viszonyra, amelynek merevségébe lágyabb hangok rezdülnek. A biboros-kamarás érintkezésbe lépett az olasz hatóságokkal és az olasz nép nyugodt részvétellel fogadta a pápa halálhírét. Sehoh sem fordult elő tüntetés a Vatikán és az egyház ellen; a nép magatartása éppoly méltóságos, mint a kormányé. A biborosok körében is beismerik, hogy konklávé még soha szabadabban és a politikai eseményektől zavartalanabban nem készülődhetett a pápaválasztásra. A Péter-téren felléptett katonaságot nem tekintik már a Vatikán ablakaiból oly ellenségesen, mint akkor, midőn a biborosok XIII. Leo pápa megválasztására vonultak be a konklávéba. A Vatikánban is közelednek egymáshoz azok, akik eddig egymással szemben állottak, *Oreglia* és *Rampolla* kibékültek. *Oreglia* előzenyiséget tanúsított a konzisztórium titkárának megválasztásánál, ami szintén annak a jele, hogy a két biboros kibékült. Minden dícsvágy és féltékenység azért nincs számúzve a Vatikánból, de a halott pápa utolsó akaratáról nem fognak megfelejtkezni.

As utolsó percek.

Róma, július 22.

A *Giornale d'Italia* közlése szerint elmúlt vasárnap a pápa a könnyebbülésnek egy pillanatában e szavakkal áldotta meg Olaszországot:

— Belsőleg megáldom az olasz püspökségeket és papságot és az olasz Rómát.

Oreglia bibornokhoz így szólt a halála előtt való napon:

— Az én életem bevégződött, gondoljaim ajánlom a szent kollégiumot és az egyházat, amelyek egyedüli gondjaim valának. Valamennyit megáldom.

Orvosának, dr. *Lapponin*nak ezeket mondta:

— *Ne amison!* Látom haláloamat az ön szemében! *Mazzoni* is nyugtalan; jókat mond, de arca elárulja, amit ajka elhallgat. Mit tárgyalnak önök oly hosszan a konzultáció után?

Agóniaközben így szólott egyszer a pápa:

— *Lapponi, nagyon szenvedek!*

Pár pillanattal halála előtt imát mormolt a pápa, azután Lapponira tekintett és meghalt.

A halász-gyűrű.

Berlin, július 22.

Rómából táviratozzák a Germaniának, hogy a halász-gyűrűt nem találták meg és azért nem is törhették össze. A pápa irászatát más szobába vitték és Oreglia kardinális lepecsételte.

A bebalzsamozás.

Galle szobrász tegnap gipszmaszkot készített a pápa arcáról és jobbkezéről a vatikáni muzeum részére. A holttestet a halottszobában Lapponi, Salucci, Battistini, Misciarelli és Amici orvosok balzsamozták és a szolgálatot tevő nemes gárdisták jelenlétében. Az orvosok vizsgálata megerősítette a pápa orvosainak diagnózisát, amely pleuritikus pneumoniairól szólt. Az orvosok erről jegyzőkönyvet vettek föl, amelyet Bisletti kamarás és a szolgálatot tevő nemes gárdisták irtak alá. A bebalzsamozást este 9 óra 40 perckor fejezték be. Négy titkos káplán azután a holttestet felöltöztette fehér szatnába, ezután rátették a fohéprémes vörös kabátot, a fejére sápkát, a lábára pedig vörös cipőt húztak, amelyek mindgyökere kereszt van hímözve. Ma reggel nemesi gárdisták a pápa holttestét vörös selyemdamaszt hordágyon a *sala del trono*-ba (trónterembe) vitték s ott baldachinnal fődött ravatalra helyezték, ahol most ki van téve. A mai nap folyamán a diplomáciai kar tagjai és más előkelőségeket bocsátanak a pápa ravatalához, hogy lábat megcsókolják.

Róma, július 22.

A *Voce della Verità* jelenti, hogy a pápa holttestének bebalzsamozásakor mellkasában folyadékot találtak, mely a pleuritikus lefolyást bizonyítja. A jobbtűdő középső alsó lebenye el volt keményedve (hepatizáció). A bebalzsamozás után jegyzőkönyvet vettek föl, mely megerősíti a tüdőgyulladásnak s az utána következett mellhártyagyulladásnak helyes diagnózisát. Ugyanez újság szerint az az urna, melyben a pápa szive van, éjjeli féltizenként óráig a titkos antikamrában maradt, hol a nemes testőrök őrizték, majd msgr. Mazzolini és Angeli Szent Anasztázus templomának egy kápolnájába vitték. Ma az urnát a templomba viszik és az oltártól jobbra lévő boltzatban helyezik el.

Róma, július 22.

A szentatya holttestének bebalzsamozása tökéletesen sikerült. Az orvosoknak nagy fáradságába került az arc rendes alakját megtartani, mert a pápa rendkívül lesoványodott. A boncolási jegyzőkönyvet este tették közzé. Ez teljesen igazolja azon jelzést, melyet az orvosok a betegség természetéről az első napon megállapítottak. A betegség lefolyásáról pontos leírást készítettek, amelyet borítékba tettek és lepecsételve Rampolla bíborosnak adtak át, aki elhelyeztette a pápai levéltárban. Oreglia bíboros figyelmeztette az orvosokat a titoktartásra, azonban mégis általában azt hiszik, hogy a *tüdővész egy neméről volt szó, amelyet a pápa a zarándokok fogadásához szerzett.* A Vatikánba bejutni nagyon nehéz. Tegnap a svájci testőrök Mazzoni tanárt is visszautasították. Ezen intézkedéseket még jobban megszigorítják, ha a pápa holttestét átszállították a Szent Péter-templomba.

A ravatalon.

Róma, július 22.

A pápa holtteste fehér papi ruhában, selyem papi köpenyvel, biborgallérral és piros saruval a trónteremben van mennyezet alatt kiterítve, amelynek négy sarkán kandelaberek állanak. A díszőrséget a nemes-testőrség adja. A teremben kis oltár van. Ma bocsátják be a szentszéknél akkreditált diplomáciai kart, a nemesseget és az udvari méltóságokat a holttest megtekintésére.

Róma, július 22.

Oreglia bíboros megengedte a pápa unokaöccseinek, hogy a holttestről elbucsuzzanak. A pápa irászatát más szobába vitték, ahol Oreglia bíboros lepecsételte.

Róma, július 22.

Dél előtt $\frac{1}{2}$ 10 óraker kezdett a Szent Péter-ter élénkülni. Számátalan fogat magasrangú főpapokat, követeket és más személyiségeket szállított, kik a Vatikánba mentek a pápa holttestének megtekintése végett. 5 órától fogva a holttest meg nem tekinthető és a penitenciáriusok ezután a pápa holttestét a pápai ruhákba öltöztetik. A megboldogult hült tetemét este 8 óraker szállítják át a Szent Péter-templomba. A templomba, valamint a Szent Péter-teren korlátokat készítenek a közönségnek a holttest közszemlére való kitétele alkalmából történő szabályozása végett. Délután

4 óraker temetik el a pápa belső részeit a Szent Vince és Anasztázus templomba.

Róma, július 22.

Délután a pápa holttestét abba a pápai diszruhába öltöztették, amelyben el is temetik. A felöltöztetésnél jelen volt a camerlengo-bíboros, a bíborosok, dékánok, az elhunyt öccse, a pápai szertartások és udvari méltóságok. A felöltöztetés a vatikáni székesegyház papjai végezték az orvosok segítségével. A ruha piros dús aranyhímzésekkel, a keztük fehérek. A pápa jobbkezének középső ujján nagy, rendkívül értékes gyűrű van. Lábán piros posztóptópn van, fején pedig ezüsthényű papírféveg. A pápa mellén keresztbefont kezében feszületet tart. — A holttestet az aranyhímzésű piros, drága szövettel bevont díszes ravatalra tették, melynek sarkain nagy díszes gyertyatartók állanak gyertyákkal. Arra való tekintettel, hogy a holttestet rövidesen átviszik a Szent Péter-egyházba, csak kevés előkelő személyt bocsátottak be a holttest megtekintésére.

Róma, július 22.

Dél előtt $\frac{1}{2}$ 10 órától délután $\frac{1}{2}$ 5 óráig szabad volt a szentatyanak kiterített holttestét a pápai székteremben megtekinteni. $\frac{1}{2}$ 5 óraker kezdtek meg az előkészítő-munkákat a holttestnek az este a Szent Péter-templomba történő átszállítására. Megjelent számos államférfi, főpap, a főnemesség sok tagja és számos uriaszony. A lépcsőkön, valamint a teremben pápai csapatok gyászoló díszben állottak őrséget. A pápai székterem éppoly egyszerű, mint felemelő látványt nyújt. A teremben a nemes testőrségen kívül a titkos kamarások látják el a díszőrséget. A terem közepén két imádkozó-zsámoly van a halotti és engesztelő imákat mondó papok számára. A pápa koporsójába az összes 6 szentsége pápasága alatt vert érkek egy-egy példányát helyezik el, együttevő 26 arany, 28 ezüst és 26 bronzból valót. Oreglia bíboros és Chigi herceg a pápaválasztó gyűlés főnöke számára az üresedésben levő szentségek "emlékére" érmekeket vernek, melyeknek egyik oldalán az üresedésben levő szentségek jelképei, a másikon az Oreglia és Chigi családok cimerei lesznek láthatók.

Róma, július 22.

A pápa holtteste előtt ma a fekete arisztokrácia tisztelettel irakoson, nyakkendősen. Másoknak nem nyílt meg a ravatalos terem ajtaja. A fekete arisztokrácia gyászoló küldöttségében feltűnően sok hölgy járult a szentatya ravatalához. A Szent Péter-templom apátja, Tibisogne, elmondotta, hogy a pápa arcvonásai a felismerhetetlenségig eltörültek. A bebalzsamozás nagyon nehezen ment. Valószínű, hogy a holttest a Péter-templomban csak egy napig marad közszemlére kitéve s már holnap este lesz a temetés.

A pápa végrendelete.

Róma, július 22.

A *Giornale d'Italia* úgy értesül, hogy XIII. Leo pápa végrendeletét saját kezével írta 1901-ben. Általános bevezetés után úgy rendelkezik a pápa, hogy egész vagyona, beleértve azon ajándékokat is, melyeket főpapsága alatt kapott, az egyházé legyen és kijelenti, hogy rokonairól már életében gondoskodott. A *Tribuna* szerint a végrendelet csak a harmadik bíborosgyűlésen olvassák fel. Eddig csak a pápának temetésére vonatkozó részleges intézkedéseit tekintették meg.

A részvét.

Róma, július 22.

I. Ferenc József 6 felsége utasította gróf Szécsen szentszéki nagykövetet, hogy személyesen tolmácsolja részvételét a pápa elhunytá alkalmából.

Bécs, július 22.

A nunciaturára ma is számos résztvevő távirat érkezett. Így többek között *Károly István* főhercegtől és nejétől, ezeknek Leo fiától, ki a pápa keresztfia, valamint több más királyi hercegtől és magas személyiségtől.

Róma, július 22.

Madridból jelentik, hogy a pápa halála ott nagy részvétet keltett. A lapok hangoztatják azokat a jótéteményeket, amelyekben Leo pápa Spanyolországot részesítette. Ő volt a választott bíró a Karolina szegyetek dolgában s megakadályozta a polgárháborút Spanyolországban azzal, hogy nem kedvezett a karistáknak. A király személyesen fejezte ki részvétét a nunciaturán, ahol a miniszterelnök, a külügyminiszter és más előkelőségek is megjelentek. Az anyakirályné, akinek tegnap volt a nevenapja, az ez alkalomból tervezett ünnepségekről lemondott. Az udvarnál három napi szigorú gyász rendelték el.

Páris, július 22.

A francia köztársaságot a pápa temetésén Nisard vatikáni nagykövet fogja képviselni. Loubet elnök a

magá képviselőben a katonai udvartartás két tisztjét küldi Rómába.

A lojális Olaszország.

Róma, július 22.

Olaszország lojális eljárás a vatikáni körökben is méltányolják. A bíborosok ezt nem is titkollák s így valószínűnek látszik, hogy a bíborosok békés kedve utját fogja állani annak, hogy a konklávéban az intranzigens irányzat érvényesüljön. Az olasz kormány arról is értesült, hogy a külföldön is mindenütt helyeslik az olasz kormány intézkedéseit és méltányolják azt a tiszteletet, amelylyel az olasz kormány a pápaságot körülveszi.

A második kongregáció.

Róma, július 22.

A *Tribuna* azt jelenti, hogy Oreglia camerlengo-bíboros a ma délelőtt tartott második kongregáción felolvastatta msgr. *Merry del Val* titkárral a Vatikánba érkezett részvét táviratokat, valamint azokat a válaszokat, amelyeket ő a szent kollégium nevében küldött. A kongregáció a Vatikán legfontosabb működő szerveit megerősítette funkciójukban. A kongregáció elhatározta, a nélkül, hogy ellenkező indítvány merült volna fel, hogy a konklávé a Vatikánban tartják meg és kijelölte azon bíborosokat, akik megteszik az erre szükséges intézkedéseket. Hír szerint az elfogadott tervek megfelelnek azoknak, amelyeket az utolsó pápaválasztásnál alkalmaztak. Majd le-tették az esküt az evangéliumra arra nézve, hogy titoktartók lesznek és meg fogják védelmezni a szentségek jogait, kiváltságait és annak éreit. Ezután felolvasta Oreglia bíboros XIII. Leo végrendeletét.

A konklávé.

Róma, július 22.

Boschi ferrari érsek holnap érkezik ide. Celsia bíboros, a palermói érsek egészségi okokból nem vehet részt a konklávéban. A pápa holtteste este 8 óráig marad kiterítve a trónteremben, hol ismét előbbi helyén nyugszik a mennyezet alatt. Este 8 óraker ünnepélyes menettel viszik a szentatya földi maradványait a bazilikába. Ezen gyászünnepeken az összes bíborosok, a diplomáciai kar tagjai, főpapok, kanonokok és a pápai udvari méltóságok viselői résztvesznek.

Vannutelli ma meglátogatta Rampollát s két órahözött maradt nála. Beavattották szerint a két legkomolyabb jelölt, akik szinte ellenséges érzülettel viseltettek egymás iránt, ma kibékült s közeledett egymáshoz.

Róma, július 22.

A *Tribuna* beszélgetést közöl Svampa bíborosokkal, akit szintén a pápajelöltek között emlegetnek. Svampa úgy vélekedik, hogy a konklávé legfőbb egy hétig fog tartani. Az új pápa a római kérdésre való tekintettel *egész más utakon* fog haladni, mint XIII. Leo. Biztosra veszi, hogy XIII. Leo halála már az első lépés volt a pápaságuak új, modern szellemben való átalakulására.

Róma, július 22.

Az augusztus elsején vagy másodikán összeülő konklávéra már folynak az előkészületek. Többek között már megbizták *Fanfani-t*, az ismert egyházi folszerelőkészítő-céget, hogy új pápai diszöltönyt készítsen, még pedig háromféle nagyságban: egyet magas, egyet közép, egyet pedig alacsony termethez. A diszöltönyt azért rendeltek meg háromféle nagyságban, hogy az újonnan megválasztott pápa, akármilyen termetű legyen is, a választás eredményének kihirdetése után azonnal magára ölthesse.

Berlin, július 22.

Rómából jelentik a *Tagblatt*nak: A Vatikánban tegnap óta Oreglia érdekében nagy változások történtek, a hangulat erősen kezd megnyílkozni mellette. Oregliának sok ellenséget szerzett rideg, tartózkodó lényé, de a pápa halála óta olyan tapintatosan és rokonszenvesen viselkedett, hogy legnagyobb ellenségeit is kiengesztelte a bibornok-camerlengo. A Rampollával való kibékülés következtében Oreglia a legkomolyabb jelölt. Bámulatos módon sikerült megnyernie az olasz kormányt és a jezsuitákat is. Az olasz kormány Oregliában a régi, piemonti nemesi család sarját, a jezsuiták pedig azért kedvelik, mert két fivére a jezsuiták rendjében van. Oreglia ma biztosra veheti, hogy ő lesz XIII. Leo utódja.

Merry del Val.

Páris, július 22.

A konklávé új titkára, monsignore Merry del Val, Londonban született, ahol atyja akkor spanyol

követség titkár volt. Ifjúságát *Merry del Val* Bécsben töltötte, ahová atyját később követnek nevezték ki. A fiatal *Merry* a pápi pályára lépett; most 38 éves. Régi szokás, hogy a szent-kollégium titkára az első bibornok, akit az új pápa kinevez. Ilyen korban még kevés pap érte meg a bitorosi méltóságot.

Rampolla kudarc.

Róma, július 22.

*Merry del Val*nak konzisztórium titkárává való választása az első kudarc, amelyik Rampollát az interregnum alatt érte. *Rampolla* és *Merry del Val* személyes ellenségek és a szent-konzisztórium mégis del Valra ruházta a méltóságot, ami bizonyára rossz ómen *Rampolla* részére. Mikor *Rampolla* a haladó papától bocsánatot kért esetleges hibáért, a pápa így felelt:

— Ne beszéljen bocsánatról; mi mind a kőfenn Isten dicsőségére és az egyház javára működünk.

Magyarország részvétele.

A magyar kormány a pápa halála alkalmából a bitorosi testületnek a külügyminisztérium útján fejezte ki részvétét. Gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök a kormány nevében kondoleát *Talliani* bitoros prounciusnak.

Vaszary Kólos bibornok hercegprímás holnap, csütörtökön érkezik Balatonfüredre Budapestre. Kisérteletlen lesznek dr. *Kohl* Medárd püspök, *Andor* György primási titkár és dr. *Nemes* Antal budavári apátbíró. A hercegprímás innen utazik Rómába, hogy részt vegyen a konklávén.

A pástorlevek.

Vaszary Kólos hercegprímás körlevelet intézett egyházmegyéje papságához, melyben szomorú szárvalk tudatja XIII. Leo halálát. A körlevél első része szép és megható méltatás XIII. Leonak. Egész jellemrajzot ad a nagy pápáról, méltatja uralkodásának nagy érdemeit, aztán a következőképpen rendelkezik a gyászszertartásokról.

Meghagyja, hogy a cirkulár átvételét követő három napon délelben és este félórától harangozni kell. Az exequiák 9 napjának egyikén pedig valamennyi templomban délelőtt 9 órakor ünnepi rekviemnek kell tartani, amelyre a polgári és katonai hatóságok, a testületek, notabiltások és a hívők meghívandók. Meghagyja továbbá, hogy a kilencnapos gyászidő alatt minden pap a szentmisében (még az énekekben is) órácél vegyen a meghalt pápáról. A körlevél második részében a hercegprímás a papaválasztás szerezés kimeneteléről mondandó imákról rendelkezik. A körlevél a harmadik részben az új pápa megválasztása után való teendőkről intézkedik. És pedig: 1. Mihelyt a papaválasztás befejeződött a hiteles tudósítás megérkezése, minden templomban meghuzandók a harangok. Este hét óra körül pedig az összes harangokkal félóránál harangozni. 2. A következő napon a katedrális templomban s a kollegiákban ünnepélyes votiv-mise mondandó (januarius 18. in cathedra b. Petri). Mise után a Te Deum énekeltesse s utóbb húszannal meg az összes harangok. 3. A többi templomban szintén lehet tartani háláadó istentiszteleteket, akár azon napon, mint a katedrálisban, akár a következő vasárnapon. Az ünnepélyes háláadó istentiszteletre kell hívni a polgári és katonai hatóságokat, ugyancsak a katolikus egyesületeket, testületeket s a híveket. 4. A mise kánonjában pedig azontul az új pápa neve mondatik.

Végül a hercegprímás tudatja a klérussal, hogy a napokban elindul az örökvárosba, hogy a szavazás nagyfontosságú aktusát gyakorolhassa, s ezért kéri a papságnak buzgó imáit is.

Dr. *Casásza* György kalocsai érsek legújabb körlevelében mély megindulással emlékezik meg a pápa haláláról és méltatja halhatatlan érdemeit. Aztán elrendeli, hogy egyházmegyéje minden templomában délelben és este félórától huzzák meg az összes harangokat. Ünnepélyes rekviemmel rendelkezik továbbá, melyekre a hatóságok is meghívandók. Kivánja, hogy minden papja legalább egy szentmisét mondjon el a szent-anya lelkiföldvéért. Végül azon óhaját fejezi ki az érsek, hogy a katolikus körök és egyesületek gyász-ünnepélyeket rendezzenek XIII. Leo emlékére.

Samassa József egri érsek pástorlevele is megható szavakkal méltatja a halott pápa életét és munkásságát, aztán elrendeli a kegyelet adójának levadásztását harangoztatással és ünnepélyes gyászmisével és így végzi:

De továbbá, hogy az egyház szorongatott helyzetében mielőbb oly pápa megválasztása által vigasztalódjék meg, aki a legaraválabb s közmeggyőződés szerint a legduzósebb kormányzat reményét nyújtja, aki azért mindazt, ami szét hullott, egyesítse; ami lehanyagott, fölemelje; ami megromlott, megjavítsa; erősítse meg a gyöngyöket; békisze meg a háborgó szellemeket; s akiben ujjon fel XIII. Leo bölcsessége, érte mi fönsége, államfői avatottsága; s a cselekedet I. X. Fius hitterjesztési lángoló buzgalma minden népekre kirajdolt szeretele; elegendőem egyszersmind, hogy mindjárt a gyászistentiszteletre következő napon a pápa választása alkalmából előirt ünnepélyes votiv-mise

tartassék, szentségkítéttel, s végén 5 miatvánkkal és üdvözölgygyel a miseimádás magyar nyelven elmondassék.

(x) Pápai címerek három színben, gyászkeret-fel művészi kivitelben, 70 cm. magas, 50 cm. széles: 3 koronáért. *Gyászlobogók* minden nagyságban, 2 m. hosszúak: 3 koronáért kaphatók. Ezenkívül minden *gyászszertartás* alkalmas cikkeket és szöveket szállít azonnal a *Viktória zászló- és díszítő-gyár* Budapest. Központi iroda: Andrássy-ut 1. Gyár: Baross-utca 91.

HIREK

Budapest, július 22.

— **BUDAPESTI NAPI** Ö július 15 ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hírek.** A király ma délelőtt Ischben kihallgatáson fogadta *Buriani* athéni osztrák-magyar követet. — *Ferenc Szalvator* főherceg ma Gasteinből Ischbe érkezett.

— **Beteg egyetemi tanár.** *Eszteryomból* jelentik, hogy dr. *Czobor* Béla egyetemi tanárt, aki jelenleg ott tartózkodik, ma szélütés érte. A beteg állapota aggasztó.

— **A legújabb anarkhista összeesküvés.** A *New-York Herald*nak jelentik Chicagóból: A chicagói rendőrség megerősíti azt a fölfedezést, hogy több amerikai anarkhista *Vilmos császár élete ellen* már réz összeesküdött. Mr. O'Neil chicagói rendőrfőnök kijelenti, hogy pár hét előtt két férfi és két nő anarkhista hagyta el az Egyesült-Államokat és utazott Svédországba. Ezek az anarkhisták nyíltan hirdették abbéli szándékukat, hogy *Vilmos császár* Oszkár svéd királynál teendő látogatása alkalmával meggyilkolják.

— **Európa erődítményeinek építése.** *Brüsszelben*, mint onnan jelentik, meghalt tegnapelőtt *Henry Alexis Brialmont* tábornok, akit, ámbár háboruban sohasem vett részt, Európa hadvezérei nagyra becsülték. Brialmont tábornok az újtechnikai vívmányoknak az eszméit képviselte a hadvezetés ósdi szabályaival szemben, ugyanis ő volt a megalapítója az új erődítési rendszernek. Valamint anakelötte Európa erődítményei mind a francia Vauban rendszere szerint épültek, azoképpen jelenleg Brialmont erődítési elvei az irányadók az egész világon, amelyek alapján a mai erődítéseknek tulajdonban hiányzanak a bezárt falak és sáncok. Ezeket stratégiai vonalak pótolják, amelyeket bizonyos helyeken kisebbeszeri építmények erősítenek s ezek között főként a *páncéltorony*nak jut fő szerep. Forgatható, első yeszethető, mozgatható páncéltornyokat alkalmaznak most, páncélműveldeket, eltávolítható páncélfalakat és mint legújabb berendezés, a páncélvonatok, amelyeknek a dél-amerikai háborúban jutott jelentékeny szerep és amelyekhez most a páncélozott automobil is csatlakozik. — *Henry Alexis Brialmont* 1821-ben született Venloóban, a katonai iskolát Brüsszelben végezte, belépett a mérnökkarba s a hatvanas években már mint főhadnagy európai hírvérre tért szert, mert Antwerpen erődítési terveivel egy pályázaton győzött. 1882-ban, amikor már tábornok volt, a romániai kormány meghívta mint első szaktekinélvő, hogy az országnak célszerű erődítési tervet dolgozzon ki. Akkor beutazta egész Romániát és megosínálta a határerődítést és Bukarest erődítését. *Svájc, Bulgária és Törökország* is kikérte a tanácsát. Namur és Lüttich megerősítése, amelyre később került a sor, merész lépést jelentett az erődítési reformok megvalósításában. 1892-ben liberális jelöltnek lépett fel Brüsszelben és akkor be is küldték a parlamentbe, aminek következtében a katonai szolgálatot odahagyta. Irodalmi működése is jelentékeny, s a haditudományt értékes anyaggal gyarapította. Főként Strassburg, Metz és Páris bevétele segítette diadalra Brialmont reformjait.

— **Bucsnak a fővárosban.** Vasárnap, és ő 26-án tartják a felső Vizivárosban a Szent Anna templomban a bucsut s ugyancsak akkor lesz a Szerbiatitkár védőszentjának tisztelére is a bucsu. Augusztus 2-án lesz a ferencrendiek templomában a Porciunkula-ünnep, amelyet a bucsu alkalmából rendeznek nagy körmenettel.

— **Yvette Gullbert betegsége.** Megírta, hogy *Yvette Gullbert* felújult betegsége olyan mértékű lett, hogy műtétnak kell alávetnie magát. Ujabb értesülés szerint ezt az operációt már ki is állotta tegnap Berlinben. A műtét rendezes lefolyású volt.

— **Katasztrófa a hídon.** *Torontóból* (Kanada) jelentik: Tegnap délelőtt a *Great River* hidján *Galt* mellett vasuti összeütközés volt. Két vasuti kocsi a folyóba zuhant. Eddig négy halottat találtak. Azt hiszik, hogy sokan megsérültek.

— **A népnevelési egyesületek.** A népnevelési egyesületek eszméjének megvalósításával mind szélesebb körben s egyre fokozódó érdeklődéssel kezdenek foglalkozni a tanítói körök. A tanügyi lapok erre vonatkozó közleményei átvitték mar az eszmét a tanítóegyesületek körébe is s itt élénk megbeszélés tárgya az eszme megvalósítása. A budapesti (buda) tanítóegyesület, mely 34 évi fennállása óta mindig az elsők között harcolt és pedig elismerést érdemlő sikerrel, a népnevelésügy és a tanításág érdekeinek előmozdításáért, e napokban tartott közgyűlésén a népnevelési egyesületek eszméjével is foglalkozott s örömeinek adott kifejezést, hogy e kiválóan fontos kérdést, mely megvalósulás esetén nemzetünk köznevelődés-ügyét hatalmas lendülettel fogja előbbre vinni, dr. *Makkay* Béla közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos, utóbb felszínre hozta. Meg van győződve a nevezett egyesület, hogy a népnevelési egyesületek életrekelésével oly szilárd alap fog létesülni, mely a társadalom állandó és osztatlan rokonszenvét fogja biztosítani az iskolának: s ezért kell, hogy e nagyfontosságú kérdéssel a tanítóegyesületek országszerte foglalkozzanak. A mozgalom megindítására az egyesület a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságát tartja hivatottnak, ennél fogva *Bárdány* Zsigmond egyesületi tag javaslatára megkezdését intéz a tanítók országos bizottságához, hívja fel az ország összes tanítóegyesületeit (testületeit), hogy a népnevelési egyesületek létesítésének kérdésével behatóan foglalkozzanak és erre vonatkozó munkálataikat még oly időben terjesszék föl az országos bizottság elnökségéhez, hogy e tárgy a jövő évi egyetemes gyűlés, vagy ha ez megtartható nem lenne, akkor az országos bizottság jövő augusztusi nagygyűlésének napirendjére kitzítható legyen.

— **Rákóczi-ünnepély Gyergyó-Szt.-Mihályon.** II. Rákóczi Ferenc dicső harcainak 200 éves előfordulása alkalmából a gyergyói egyetemi haligatők népünnepeit tartották, melyen a gyergyói egyes községek bandériumokkal vettek részt. Az ünnepeken küldöttségileg résztvettek: Alfalu, Kilyenfalva, Ujalu, Csomafalva, Tekerőpaták, Szarhégy. Ditrő és Remete községek. Az ünnepeken közreműködött a gyergyói dalegyetel *Lukács* Mózes tanár *Laurenzi* Vilma plébános, *Patar* János, *Benke* Antal, *Gencsi* István, *Liebt* Ede, *Marton* Vencel és *Török* Ferenc oszmfalvi plébános. A város lobogódszben volt s a szavalatokat a több ezer főnyi haligatóság keikesen megénekelte. Este kuruc-bál volt. Az ünnepekből befolyt tiszta jövedelmet a Rákóczi-szobor kötségeire fordítják.

— **A Schindler-bankház katasztrófája.** Megemlékeztünk a berlini *Schindler*-bankház szerencsétlenségéről, amelynek pénztárosa, *Jakobus* tudvalevőleg egy nagyobb összeg elikkasztása után megszökött. Maga a bankár is eltűnt feleségével s hátra hagyott levelében megírta, hogy közös elhatározással mindketten a halálba mennek, a sikasztás után való kétségbeesésükben. *Hamburgból* most szenzációis fordulást jelentik a dolognak. Egy ottani fogadóban ugyanis holtan találták fel *Schindlert*. A szíve át volt löve s az volt a vélekedés eleinte, hogy *Schindler* maga lötte magát agyon. De a zesebben egy levélre akadtak, amelyből kitűnt, hogy nemcsak ő, hanem a felesége is megváltik önként az élettől. Ez asszony pedig tegnapelőtt reggel, amikor a bankár holttestét az ágyban megtalálták, eltávozott a fogadóól. A hotel személyzete a nap folyamán valami gyanút fogott s utána nézett a dolognak. A bővebb vizsgálat arra az eredményre vezetett később, hogy *Schindler* nem maga lötte magát agyon, hanem más stűtőre tá a fegyvert. Azt tartják, hogy az csak a felesége lehetett, aki aznap reggel eltűnt s távozása előtt egy terítővel betakarta a halottat.

— **Halálozás.** Tegnap délelőtt kísérték nagy részvét mellett örök nyugalomra szurdai *Weiss* Adolfot, a *Spitzer* Gerson és *Tarsa* cég néhai főnökét. A végtségesség méltó volt az elhunyt érdemes munkásságához. 1847 óta munkálkodott a *Spitzer* Gerson és *Tarsa*-cég gyárának vezetésében s egyik elsőrendű utótrője volt mindenkoron a magyar ipar mindenemű haladásának. Kiváló szakutudásának elismerésésképpen az osztrák-magyar bank igazgatóságába is meghívták. Fáradszhatatlan munkásságának eredménye nemcsak itthon, de a külföldön is becsülést szerzett a magyar gyáripari termékeknek. Az elhunytat széleskörű, előkelő rokonság gyászolja.

Sapieha Adam herceg az osztrák urakháza tagja *Reichenbaltban* hetvenöt éves korában meghalt. Az elhunyt lengyel úr *Sapieha* Leo herceg fia volt. A hatvanas években résztvett *Lengyelország* utolsó felkelésén. 1863. július 9-ikén e miatt elölték, de a fogságból megszökött és mint az emigránsok vezére Párisban élt, ahonnan 1866-ban tért vissza és azóta rengeteg birtokának gazdálkodásával foglalkozott.

— **Védtelen szerencsétlenség.** Ma reggel *Herschkovic* Dávid öszeres, amint az Ór utca 6. szám alatt lakó *Schmidt* József kocsistól egy pisztolyt akart vásárolni, véletlenül a mellette álló *Török* István 28 éves jégkihordó hasába lőtt. A forgópisztoly ugyanis véletlenül tűrtve volt és forgatás közben elsült. Törököt veszedelmes sebével a Rókusba vitték, *Herschkovic* ellen pedig vizsgálatot folytatt a rendőrség.

— **Az utolsó Obrenovics.** Sándor király volt miniszterelnöke, dr. Györgyevics Vladin ilyen című cikkében megdöbentő módon világított rá az utolsó Obrenovics ama fejedelmi ténykedésére, mikor édesapja élete ellen tört s merénylőket szerződött, hogy öljék meg Milán királyt. A volt miniszterelnök e leleplezéseire ugyancsak egyetlen módon válaszolt most dr. Grujics János szerb hírlapíró. Azzal kezdi, hogy a Mihály fejedelem 1868-ban történt meggyilkoltatása óta szerb eseményekről egyelőre nem akart szólni.

— Nem akartam — ugymond cikkében — ezt megtenni és ma sem tettem volna meg, ha nem kellett volna látnom, hogy egy megvetésre méltó jellemű szerb államúr mint él vissza egykor eloglalt állásával azért, hogy olyan hazugságokkal vakítsa el Európa zemeit, amelyekkel méltóvá teszi magát az akasztófára is. Mikor néhai gróf Andrassy Gyula külügyminiszter kérdést intézett hozzám a szerbiai állapotok és a szerb helyzet felől, akkor e kérdésre írásban így válaszoltam:

Kegyelmes uram! Biztosíthatom, hogy bármelyik közönséges magyar parasztnak, vagy akár melyik magyarországi szerb parasztnak több becsületérzése és nagyobb erkölcsi értéke van, mint bármelyik szerb miniszternek! Eppen úgy, amint ma egy Obrenovics hűvének vallják magukat, úgy hónap Karagyorgyevicsét fogják szolgálni, — vagy megfordítva.

Ugyaneznek a nézetemnek adtam kifejezést — folytatja Grujics — Tiszta Kálmán miniszterelnök előtt és is bizonyítékul hivatkozom Karagyorgyevics Sándor herceg 1863-iki pörének egyes leveleire és vallomási jegyzőkönyveire, — utalással bizonyos egyénekre, akik aztán később Milán királynak „hűségese” miniszterei voltak. Dr. Györgyevics Vladin, Sándor királynak volt miniszterelnöke, azt állítja, hogy a merénylő Knezevicsét Sándor király fogadta fel apjának Milánnak meggyilkoltatására.

A Milán király ellen intézett utolsó merénylet előtt néhány hónappal közölték velem bizonyos oldalról, hogy az akkori Karagyorgyevics Péter hercegnek ügynökei két embert fogadtak fel a végből, hogy azok Milán királyt és Sándor királyt az adandó legelső alkalom fölhasználásával meggyilkolják. Én ismertem e két ember tartózkodási helyét is és a magam jószántából levélben közöltem ezt Milán királynak, aki akkor Belgrádban időzött. Két nappal aztán az akkori szerb miniszterelnök, dr. Györgyevics Vladin küldött hozzám egy detektívét, akivel azonban semmiféle tárgyalásba nem bocsátkoztam. Ellenben azonnali írtam egy levelet Györgyevicsnek, amelyben kértem tőle négy általam megjelölt ember arképét és 30 forint, (azaz harminc forint) utiköltséget két bizalmi ember részére, hogy ezek megállapíthassák, vajjon az a négy arképé azonos-e azokkal az egyékekkel, akik Belgrádból jöve, a felogadott merénylőkkel találkozni és tanácskozni szoktak! A találkozások színlelt nem Ujvidék volt, hanem egy másik délvidéki község. És mi történt? Dr. Györgyevics Vladin azt jelentette Milán királynak, hogy: Merénylőkről szó sincs, Grujics csak fontoskodni akar. Közismereti tény, hogy a merénylőt Knezevics Milán király ellen tényleg elkövette, de sikertelenül. Most azonban, a belgrádi tömeges gyilkosság elkövetése után, azt látom, hogy az a négy egyén, akiknek mint az összeesküvés részeseinek arképét annak idején dr. Györgyevics Vladinnal követtem, részint a konakban elkövetett bünténynek részese volt, részint pedig Szerbia miniszteri székhelyén foglalt helyet. És már most kérdem öntől becsületes exminiszter ur, aki a történelmet meghamisítani és Európát félrevezetni nem akarja, — vajjon az a négy ember, aki most bűnrészese volt a Sándor királyt és Draga királyné ellen elkövetett gyűlöletes merényletnek, annak idején szintén, ezen később általuk meggyilkolt királyi pár által volt-e kizsemelve arra, hogy Milán királyt meggyilkoltatása végett a merénylő Knezevicsét jölfogadja? Ebből az én magyarázatomból megláthatja minden tisztességes ember, hogy mennyi hitelt és mennyi megvetést érdemelnek azok a közlelmények, amelyeket az a gentleman-exminiszter Európára felvilágosításra végett az utolsó Obrenovics felől közölt. Én ezt a magyarázatot az emberségeség, az igazság és a közérköltés érdekében teszem közzé, nem pedig az Obrenovics-ház iránt való rokonszenvből, mert az a tisztelet, amelylyel az Obrenovicsoknak adoztam, az 1868-ban meggyilkolt nemes Mihály fejedelemmel együtt sirba szállt.

A belgrádi véres események egyik áldozata tudvalegleg Naumovics alezredes volt. Naumovics bocsátotta be június 10-én éjjel a konakba az őrszesekűvöket. Az őrszesekűvök csak úgy juthattak a királyi pár hálószobájába, hogy annak ajtaját dinamittal felrobbantották s a robbanás megölte Naumovics alezredest. Lelkiüdvéért — mint Belgrádból táviratozták — ma tartották meg a gyászistentiszteletet. A gyászünnepeken jelen volt Avakomovics miniszterelnök vezetésével mellett a kormány valamennyi tagja, a Belgrádban tartózkodó

tisztikar és nagyszámu közönség. Pera Todorovics, ki Sándor király uralkodása alatt a Male Novine hivatalos lapot szerkesztette és a királygyilkosság után Belgrádból elűnt, ma Belgrádba állandó tartózkodásra visszatért.

Sándor király és Draga királyné halálának negyvenedik napján a királyi pár sirján rekviem volt tegnapelőtt, amelyen néhány szegény emberen kívül, akik minden tetemesen ott vannak, nem volt jelen senki.

— **Gondnokság alatt.** Bécsből érkezett jelentés szerint báró Springer Gusztávot, az ismert versenyistálló-tulajdonost, gyűngeelműjesség miatt gondnokság alá helyezték.

— **Jótékony adomány.** Fischer Egon Szászoról 21 koronát küldött hozzánk az nyentejére a vasárnapi gyermekelődás jövedelmeképpén. A kedves és szép eldás rendezése körül Löwenbein Józsa kisasszony bűgölködött. A sikerből a következő kis szereplőknek jut rész: Bleyer Irma, Deutsch Jolán, Fischer Ella Fischer Lili, Farkas Irén, Oesterreicher Örszi, Oesterreicher Riza, Reicheneid Vilma s Herzog Hilda.

— **Tahir bég letartóztatása.** A napokban tudvalevőleg letartóztatták Konstantinápolyban Tahir bégét s a Jildiz-kioszkba vitték, ott kibalgatták, aztán Sztambulba szállították a központi togházba. Konstantinápolyból most azt jelentik az esetről: Tahir bég a török szurnalisztika legbefolyásosabb embereinek egyike. A legelsőbb néposztályból származott és mindenféle képzettség nélkül sikerült neki a török viszonyok ravasz kibaszásával pozíciót szereznie a török publicisztikában és a vele szoros érintkezésben lévő palotában. Megalapította a török nyelven megjelenő Servet című újságot és néhány évvel később ugyanezt az újságot francia nyelven adta ki. A francia Servet nemskora nagyon elterjedt, mert a szenzációra éhes Pera nagy élvezettel olvasta az újságban fűtált botrányokat. Tahir bég minden botrányt, amely a társasági életben vagy az üzletvilágban fölmerült, arra használta föl, hogy pénz szerzalon. Óriás összegeket zsarolt és úgy látszott, hogy az összes bíróságok tehetetlenek vele szemben. A bégnek most öt újságja és szép nagy nyomdája van; magánvagyonát 30.000 iontra becsülik, egyenruhás szolgazemélyzete és nagyon elegáns fogatai vannak. Gyors egymásutánban megkapta a legelőkelőbb török rendjeleket, sőt joga van az excellenciás címre is. Az ügyes ember legutóbbi spekulációját baul ütöttek ki és letartóztatását idézték elő. Az idillikus Halki-szigeten pompás palotát építtetett és ez a Halki-kaszinó volt az előkelő világ találkozóhelye. A palota fölavatására néhány száz meghívót küldött szét és minden meghívó négy frankba került. A titkos rendőrség, mivel a Jildiz-kioszkban úgy sem szeretik a gyűlekezteket, kisütötte, hogy Tahir bég meghívóival politikai tintétre készülődik. Erre ő meg másokat gyanúsított mindenféle politikai eselszövésről és a kölcsönös vádaskodás következtében az egyik pártnak bukni kellett. Amikor Tahir bég észrevette, hogy a talaj inog a lába alatt a Halki-kaszinót tízezer fontért fölajánlotta a civilistának és mert ajánlatát nem vették figyelembe, Fehim basa tábornokot, a titkor rendőrség főnökét három, a császári kabinetirodába küldött távirattal azzal valódoita, hogy életére tör. A hamis vádaskodás következtében tartóztatták le. A letartóztatásra harminc rendőrt rendeltek ki. Ugyanezokor a kormány erőszakkal elfoglalta Tahir bég szép kaszinóját és nagy katonai őrséggel alakította át.

— **Házasság.** Steinhard Erő Ipolygáson eljegyezte Goldstein Nelly kisasszonyt Budapestben.

— **Ellopott harangok.** A tolvaj leleményessége és vállalkozóképessége, mint az már annyiszor kiséült, nem ismer határt. Kár volna ismét felsorolni a rendkívüli eseteket, amelyek között nem utolsó az ellopott utcaburkolat, a hatalmas turulmadár ellopott részárnyai, csak átveszszük egy német lapból azt a hírt, amely arról szól, hogy a tozuzsi apócaaklasztor templomtornyából vakmerő tolvajok három harangot lopnak el. Mindenki kíváncsi lehet arra, hogy legközelebb micodina különleges holmira vetik szemüket a tolvajok.

— **A nagyváradi véres bosszúoló.** Nagyváradról táviratozták: Sálly Sándor miniszteri tanácsos Barabás beszámolója ügyében a vizsgálatot bejezte s ma éjjel titkárával Vádszékelyi Gyulával Budapestre visszautazik.

— **Jégeső.** A földmivélsügyi miniszterhez a gazdasági tudóstól bekértezt jelentések szerint Pestvármegye rőzkevel járásában tegnap éjjel 2 óra körül jégeső volt, mely kevés kárt tett. Szepesmegye iglői járásában egynapi eső ismét július 22-én a Hornád-folyó és Lőcse-patak ismét kiáradtak. Szonok-Doboka vármegye nagyendvai járásában 21-én délután 5-6 óra között mogyorómagyásgyűjést jéget. Maros-Tordavármegye marosludasi járásában este 6-7 óra között nagy szélvihar és fél óráig tartó diongyásgyűjés jégeső volt, mely főleg a kapásnövényélelben oko-

zott jelentékeny károkat. A Szerémség nagy részében, Iregon és Krusedolon tegnap nagy jégeső volt, mely a gabonában és szőlőben nagy kárt tett.

— **Az orosz politikai gyilkosságok.** Az Uruszev herceg meggyilkolásával foglalkozván a Petersburgskija Wjedemosti című pétevári lap, határozottan állítja, hogy a népek ez a kóros forrongása éppen nem mulékony, fölszólítja az orosz nemességet, hogy segítsen ezen a szegény népen, amely irtózatoss nyomorúságban él. A forrongás, írja az említett lap, mely gyökeret vert s már a földmivélők között is tért hódított. Odesszában nemrégiben az őrmény forradalmárok vezére, L. B. Chitjan, szintén politikai színezetű gyilkosságnak esett áldozatul. Az eset újabban Amerikában nagy föltűnést keltezt, mert kitűdött, hogy a meggyilkolt amerikai polgár és annak idején hosszabb ideig a bosztoni őrmény egyházh lelkésze volt. A revolucionáriusok egy másik embere, S. G. Schaghairan azt állítja, hogy körülbelül két hónappal ezelőtt neki, valamint még tizenkét társának egy körlevélet kézbesítettek, amely arról értesítette őket, hogy valamennyiüket halálra ítélték és hogy készüljenek el a halálra.

— **Leégett tüzerkaszárnya.** Temesvárról jelentik, hogy a kissentimiklósi tüzerkaszárnya tegnap délelőtt kigyuladt s egész tejeje leégett. A kissentimiklósi ügy teljes felszereléssel vonult ki a reggeli órákban a közeli gyakorlóterre csupán a szakácsok maradtak otthon, mikor a katonaság 10 órakor visszatért a kaszárnyába, néhány tiszt észrevette, hogy a laktanya egyik szárnya fölött a zsinylet-tetőzet alól füst tödül kifel. Kiderült, hogy a második ügy legénységi szobái fölött a padláson hatalmas pusztit a tűz. A hazaérkezett katonaság csak hevenyeszve szerelt le, aztán az oltási és mentési munkához fogtak. Meglehető szél fújt, mely megnehezítette a katonák és a kissentimiklósi polgárok munkáját s mire az újarádi tüzoltók megérkeztek, akkorra az egész épülettel tetőzete, — mintegy 60 méter hosszúságban — lángban állott. A katonák a szomszédos istállóból a lovakat vezették ki, mert az istállókat közéről fenyegette a veszedelem. Alighogy a lovakat kivезelték az istállóból, tüzet fogott ennek az épületnek a tejeje is. A baj az volt, hogy a tetőzet faszindelyből volt és erős szél élesztelte a tüzet. A tűz szerencsére attól a helytől, ahol a löszerek és más robbanóanyagok vannak elraktározva, távol volt s így nagyobb baj nem történt s több órai kemény munka után a tüzet sikerült elolanni. A tűz keletkezésének okát nem tudják, de valószínű, hogy az egyik kéményből kipattant szikra okozta.

— **Öngyilkos igazgató.** Szegedről jelentik: Fel-tűnést keltő öngyilkosság történt ma Szegeden. A városi zeneiskola igazgatói szobájában holtan találták meg ma reggel Szégyei Endrét, a zeneiskola igazgatóját, aki gázzal megmérgezte magát. Este bezárkózt szobájába, kinyitotta a szobában lévő hét gázcsapot, miután az ablakokat gondosan elzárta, majd lefeküdt és elaludt. Mire ma reggel egy szolga, aki figyelmessé lett a szobából kiűdülő gázsárga, aszobát kinyitotta, az igazgató már meg volt halva. Az elhunyt, aki ötvenhárom esztendőét élt, huszonöt év óta igazgatója a városi zeneiskolának; karnagya volt a polgári daloskörnek és énektanár a kegyesrendi gimnáziumban. Ismert zenész, akinek egy énekeskönyvet szerie az országban használják. Szégyei Endre hétón reggel az bucsuzott el a szolgájától, hogy nyolc napra kimegy a domaszéki szőlőbe, ahol felesége sógorának, Reiner József szegedi főkapitányának szőlőjében nyaral. De nem ment el a szőlőbe, hanem a városban maradt s vidám társaságokban mulatót tegnap estig, amikor halálra szánta magát.

— **Az apadás.** A budapesti fojammernőki hivatalhoz ma érkezett jelentések szerint egy a Duna, mint a mellékfolyók apadnak, s ma már sehol áradás nincsen. Budapestben s a Felvidéken történt nagyobb esőzéseknél nincs nyoma a vizeken. A fővárosnál 17 jöknvi meleg mellett 70 centiméternyi apadás mellett 312 centiméteren áll a Duna.

— **Razzia a határon.** Sopronból táviratozták: Sopron- és Mosonvármegyék közbiztonsága sokat szenvedett az utóbbi időkben a kőborló cigányoktól és egyéb csavargóktól, ugyanarra, hogy az állapot már tarthatatlanná vált. A soproni csendőrkürelti parancsnokság elhatározta, hogy a közbiztonsági állapotok elfajlásá ellen hathatósan lép fel, ezért a csendőrkürelti parancsnokság által jóváhagyott tervezet alapján 20-án a megye határában nagy razzia! tartott, melyen részvétel Sopron város rendőrségéből, a csendőrszárnyparancsnokság legénységéből mintegy 100 rendőr és csendőr, továbbá 400 felesketett mező-és erdőőr, valamint kirendelt községi emberek. Az osztrák határ és Sopron városa körül elterülő vidéken letartóztatták mintegy 60 lakóhely és foglalkozás nélküli csavargót, akik koldulásaikkal és a közbiztonságot veszélyeztető magatartásukkal a megye nyugati részének valóságos csapásává lettek. A rendkívül nagy körre kiterjedő razzia 24 óráig tartott.

— **Felolvasás a belgrádi királygyilkosságról.** Nem lehetetlen, hogy hamarosan érdekes fölolvassáson lesz része a főváros közönségének. Arról van ugyanis szó, hogy *Lunjevica* Gyena, a meggyilkolt Draga királyné legfiatalabb nővére, látogat el hozzánk, hogy egy felolvasás keretében elmondja a belgrádi véres éjszaka eseményeit. *Kornyn* János rendőrségi napidíjas és *Lukács* Emil tettek ajánlatot *Lunjevica* Gyenának; a felolvasásra vonatkozólag. A fiatal leány felelt az ajánlatra, de egy kis gondolkodási időt kért és a feltételek közlését. Különben egy Budapesten élő gazdag szerb is tett ajánlatot *Lunjevica* Gyenának, hogy felolvasd körültra induljon vele, de még mind-egy nem tudott megállapodásra jutni vele.

— **Bosszúálló szerelem.** Véres szerelmi dráma történt ma reggel a Ferencvárosban. Egy szerelmes katona agyonlőtte a kedvesét, egy férjétől különválva élő asszonyt. A dráma a Ferenc-utca 10. számú házban történt. Ott lakott *Barta* Béláné két gyermekével, a 16 éves Bélával s a 14 éves Marikával. Varrásból tartotta fenn kis családját, mert a férje, aki napszámos volt, már évekként ezelőtt elhagyta kaór természetét miatt. Az asszony ekkor a Ferenc-köruton vitt ki lakást, amelyben szobákat tartott. Itt ismerkedett meg *Prunner* Sándor iparossegéddel. A fiatal, alig 19 éves legény megtetszett az akkor már 36 éves asszonynak s csakhamar közös háztartásra léptek. Prunnert később a 24-ik vadászszázalójba sorozták be katonának, de a szerelmi viszony azért nem szűnt meg közöttük. Az asszony ekközben a Ferenc-utca 10. számú házba költözött. Prunner itt is mindnap meglátogatta, de csakhamar észrevette, hogy *Bartáné* már ránt. A házbeliek is azt sugták neki, hogy az asszony már mást szeret. Prunnert ez annyira elkeserítette, hogy kedvesét egy napon heves szeszszálalkozás után annyira megverte, hogy a szegény asszony beteg lett. *Bartáné* ekkor feljelentette Prunnert ezredparancsnokságánál és elmondta feljelentésében, hogy a katona életét tör. Prunnert, aki időközben szakaszvezető lett, e miatt lefokozták és hathónapi fogházra ítélték. Büntetését leülte és tegnap szabadult ki a katonai fogházból. Az asszony hűlensége és a fogság keservei Prunnert bosszúra tiltelték. Ma reggel háromnegyed 9 órakor beállított *Bartáné*hoz, aki éppen a szobában takarított. Amikor *Prunner* meglátta *Bartánét*, revolvert vitt elő és ezzel a killással:

— Most leszámolunk! — gyors egymásutánban négyeszer lőtt az asszonnyra. Mindannyi golyó talált és a szerencsétlen asszony holtan esett össze. A lövésekre a házbeliek berontottak a szobába, ahol lefogták a dühöngő katonát. A rendőrség részéről *Nemesseghy* rendőrfelügyelő ment ki a helyszínre, ahol a gyilkos katonát átadta a katonai őrszolgálatnak. *Bartáné* holitását a törvényszéki orvostani intézetbe vitték. *Bartáné* most 42 estendő volt, míg kedvese csak 25 éves.

— **Aszinnai sztrájk.** A sztrájk távírózókat: Az osztrák magyar államasut-társaság hámorában kiüthető sztrájk enyhült. Az üzemeltetőség részéről tett az a kijelentés, hogy akik a mai nap folyamán munkába nem állanak, elbocsátottak tekintetnek, a sztrájkolók egy töredékét a munka felvétele birta, a nélkül azonban, hogy köztük és a társaság között megegyezés tört volna létre. A munkások várakozó állaponyot foglalnak el és szombatig, amikor a Budapestről a szocialista vezetők megérkezését várják, nem isznak a társaság ajánlatára határozott választ adni. Beavattak kijelentésük szerint a békés elintézésre kevés a kilátás. A bányászok eddig nem oszlatkoztak a sztrájkhoz.

— **Pénzszinálás az erdőben.** *Szatmárról* táviratozza tudósítónk: A csendőrség ma a szomszédos *Erdődön* pénzhamisító-bandának jött nyomára. *Domahidy* erdői csendőrfőnömet ugyanis tegnap *Dobán* János csavargó elfogta s megmólyosítások több száz korona értékű hamispénzt talált nála. *Dobán* beavallotta, hogy a hamispénzt több társával 6 csinálta s elvezette *Domahidyt* Erdőd határában a gróf *Károlyi*-féle erdőben lévő barlangba, hol egész műhelyt talált különféle eszközökkel.

— **Gyilkos francia leány.** *Párisból* jelentik, hogy *Saint-Etienne* közelében egy husz éves párisi leányt fogtak el, aki ugyancsak szép eredményt ért el a gyilkosság terén. Két év alatt három kedvesét pusztította el a világról.

— **Intézet leány- és nő-felnevelőket** pontosan a megfelelő előírás szerint szállít a feltétlen megbízható *Stern* József felnevelő-egyetem, Budapest *Kalvin*-ér 1. Alapítattól 1880. Rézletes nyomatot költségtérítések postaiardultával küldetnek.

(x) *Stomatín* a legjobb száj- és fogápoló szer.

(x) 4 1/2 kg. Kaba-kávét 15 K. küld bérmentve *Belák István* kávé-magazin Budapest, *Rottenbiller*-u. 4.

FŐVÁROS

(*) **A köztisztaság költségei.** A közegészségügyi ügyosztály már megállapította a köztisztaság jövő évi költségvetését. A budgetben az utak, utcák és terek tisztántartására és öntözésére másfélmillió korona van felvéve. *Viola* Imre tanácsnok ma délután értekezletre hívta össze az összes kerületi előljárókat, hogy megkérdőze őket, van-e az egyes kerületekre vonatkozólag előirányzott összegekre észrevételük. Az értekezleten csupán *Herein* Károly, a II. kerület előljárója fejezte ki azon óhaját, hogy a kerülete részére néhány száz koronával több költséget vegyenek föl a budgetbe. A többi előljáró megnyugodott abban, hogy az idei költségvetésben megjelölt összegek változatlanok maradnak.

(*) **A gyermekvédelmi szabályrendelet.** A belügyminiszter az elhagyott gyermekek dolgában való intézkedéssel, illetve az elhagyottá nyilvánítással, amit Budapestén eddig elsősorban a kerületi előljáróságok láttak el, tudvalevőleg az árvaszékeket birta meg. A szabályrendelet egyik szakasza azonban felbatalmazza az árvaszéket, hogy az elhagyottá nyilvánítást ezután is áruházahtja a kerületi előljáróságokra, amelyek most már a grámatóság nevében járnak el. A miniszternek ez az intézkedés egész sereg megoldandó kérdést vetett fel. Így például, ha az árvaszék tényleg delegálni fogja az előljáróságot, az így delegált előljáróságnak elsőfokú határozatait, mely hatóság fogja másodikokban elbírálni? A miniszteri szabályrendelet további kifejezésekben csak az elhagyottá nyilvánítással birta meg az árvaszékeket. Amde a felmerülő tartásdíjak kérdését teljesen nyitva hagyta. A tartásdíjak dolgában tehát eszerint továbbra is a tanács intézkednek. Ezenkívül igen sok függő kérdés van még, amelyekre a szabályrendelet nem ad felvilágosítást. A főváros hatósága ennél fogva intézkedni fog, hogy a nyit kérdések tisztába hozata'la iránt felléressztes menjen a belügyminiszterhez.

(*) **A nürnbergi osztrák-magyar egyet.** *A Ferenc Ferdinánd* trónörökös védnöksége alatt álló nürnbergi osztrák-magyar segélyező-egylet, amelynek az a hivatása, hogy idegenbe szakadt osztrák és magyar állampolgárokat támogassa, most küldte be a fővároszhoz tavalyi működéséről szóló jelentését, melyben kimutatta, hogy eléje tűzött nemes céljának megfelelt. Együttal némi anyagi támogatást kér a fővárostól. A tanács a kérelmet véleményezés végett kiadta a közjótékonyági ügyosztálynak.

SZÍNHÁZ, ZENE

— **Városligeti Színház.** A Városligeti Színházban csütörtökön *Ujházi* Ede vendégfeljlesztével a *Kölcsházi* feleség és a *Miniszter előszobájában* című darabok kerülnek színre. Az előbbiben *Gabányi* István, a Nemzeti Színház fiatal tagja is szerepel. A *Heidelbergi diákélet* első előadása a jövő hét tolyamán lesz. A diákéletet megkapó módon jelentő darab Bécsben, Berlinben, Londonban. Pétervározt szenzációk sikert aratott. Feld *Zsigmond* igazgató a kitünő udjodnsághoz új és pompás díszleteket készíttetett; szerződtette továbbá *Ujházi* Edét és *Desző* Józsefet, a Nemzeti Színház e két kiváló tagját a főszerepek kreaálására.

— **Budai Nyári Színház.** A Budai Nyári Színházban holnap, csütörtökön lesz *Gorkij* Maxim nagy-sikerű drámájának az *Ejjelei menedékhelynek* tizennyolcadik előadása. — Pénteken a *Faust* című opera kerül színre *Anday* Blanka, *Mihályi*, *Környei* és *Vajda* játszókkal a főszerepekben. — Vasárnap lesz a bemutatott előadása *Major* Simon *A bános asszony* című eredeti népszínművének.

— **A párisi opera bevételei.** A párisi opera előadásának átlagos bevétele júniusban 16.289 frank volt. Tizenegyet estén 228.047 frankot vertek be. A párisi operában ugyanis nincs minden este előadás.

— **Uj szerződésbontó ok.** *Layolle* francia baritonista szerződést kötött a lisszaboni San Carlos színházzal. Az ottani operában azonban olaszul kell énekelni, mire *Layolle* arra kérte az igazgatót, hogy bontsa fel a szerződést. Ebbeli kérelmét orvosi bizonyítvánnyal támogatja, amely olyan dolgokról szólott, hogy hasonló eset nem igen fordult még elő a színház történetében. *Layolle* ugyanis azt állítja, hogy az olasz nyelv tanulása neki olyan migrént okoz, hogy a leg súlyosabb következményekkel lehetne rá az olasz nyelv megtanulása, ha a szerződést be kellene tartania.

MŰVÉSZET

□ **Anonymous szobra.** A király által a fővárosnak adományozott tíz szobor közül most állítják föl *Béla* király névtelen je győzőjének. Anonymousnak szobrát a Városligetben, *Vajda*-Hunyad várának reneszánsz palotája előtt, *Ligeti* Miklós nagyserű alkotása a palota főkapujával éppen szemben fog állani és gyönyörű barokk-stílusú arkádós építménnyel veszik körül, melyet vázak és apróbb szobrocskákkal díszítenek. Anonymous, aki csuhát visel, márványpadon ül s komor tekintettel néz a jövőbe. Jobb kezében íróeszközt, a baljában pedig pergamenlapokkal ellátott

nagy könyvet tart, melybe a krónikákat jegyzi föl. A szobor fölött a hatalmas fák zöld lombjai gyönyörű mennyezetet alkotnak. A szobor környékét *Isemann* Keresztély fővárosi főkertész tervei szerint fogják parkirozni.

□ **A Nemzeti Szalon tálata.** A Nemzeti Szalon nyári tálata aláandó látogatottságnak örvend. Különbösen a vidékről felrúnduló idegenek keresik tel elöszereettel a tálratot. A Szalon *Kossuth* Lajos-utcai tálrata. — melynek anyaga havonként változik — az ideén is egész nyáron át áll a nagyközönség rendelkezésére.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A hárpia.** *Vrabecz* György beszterezobányai jámbor parasztember már huszonnégy éve túrte felesége nyelvéskedését. Túrte volna továbbra is a szegény, azonban ez év április 1-én nagy hibát követett el, nagy hibát a felesége szemében. Az nap délutánján ugyanis elaludt a félszerben. Ezért haragudott meg rá a felesége, elannyira, hogy meg kellett halnia. Mikor az asszony hazajött a szomszédból, észrevette, hogy az úra elaludt.

— **Hát ez még mindig alszik? —** rikácsolta s fogta a kapát, hogy megijeszze az urát. *Vrabecz* azonban tovább aludt, amiért az asszony annyira dühös lett, hogy a kapával a szó szoros értelmében darabokra vágta. A beszterezobányai esküdtbírósg *Vrabecz* Györgynét szándékos emberölés büntette miatt az enyhítő szakasz alkalmazásával 15 évi fegyházra ítélte. A Kuria szüneti tanácsa ma foglalkozott ez ügyegy *Zsigmondovits* Mihály előadásában. *Thassy* Pál koronaügyész helyettes az ítéletnek hivatalból való megsemmisítését indítványozta, mert az esküdtbírósg, midőn az enyhítőszakaszt alkalmazta tulmagasra szabta a büntetési tételt. A Kuria ez értelemében határozott a *Vrabecz* Györgyné büntetését 12 évi fegyházra szállította le.

§§ **A pántos ember.** Veszedelmes ember fölött ítékezett ma a büntető-törvényszék Szepessy bíró elnöklete alatt. *Keményi* Béla kassai gépügynök volt a vádlott, akinek viselt dolgot pár évvel ezelőtt már egyévi börtönről honorálta a büntető-törvényszék. Ez a büntetés azonban nem javította meg s ő tovább is járta a tojástáncot a büntetőtörvénykönyv paragrafusai között, úgy hogy a törvényszék ismét kiadta elene a körözölevélet. Ennek alapján a csendőrök *Pakson* el is fogták s vonaton be akarták szállítani a budapesti törvényszék fogházába. Utazásban azonban leugrott a robogó vonatról, s nyomtalannul eltűnt az öt kiserő csendőrök elől az őji homályban. Hónapokig nem tudott hol-éte telő sonki. Közben szülővárosában, *Kassán* felcsapott gyárosnak s szabadalmakkal kezdett szedelegni, másoknak tulajdonában lévő szabadalmakat adott el. Így a saját s üllővárosából tetek elene feljelentést *Andreykovic* Gyula ércopengyáros és *Tagossán* Antal voltrendőrőrmester, s zenélgkassai tőr-dőltaljadonos. Közben már újabb feljelentések érkeztek elene a budapesti büntetőtörvényszékhez család és lopás büntetési miatt. A pántos gyáros ur ugyanis itt a fővárosban felfogadta irodaszolgálat Czinzel Jánost 1901. évi október 7-ikén 264 korona óvadékkal s egy öszvegyasszonyal, *Becserdi* Herminnél bérlet lakást. Két héttel lakott itt, mikor aztán egy nap ellopta házi-asszonyának aranyóráját s *Szeghy* Irma szőnővendőnek ezüstműgyűjt és aranyóráját s ezen értéktárgyakkal, a lakbértartozás és a kaució irodaszolgálat hátrahagyásával megszökött. A mult hóban fogták el, amikor hangzatos lepeljapírtj elarúttá hollétét. Usálás és lopás büntetével vádolva került ma a pántos szelbámos a vádlottak padjára. A tárgyaláson *Czinzel* János nem jelent meg s beidézhető sem volt, mert holléte ismeretlen. Így hát csakis két lopás miatt vonja a bíróság egyelőre felelősségre. A bíróság dr. *Horáczky* királyi ügyész vád-és íj. dr. *Széky* Dezső védelme után *Keményi* Béát lopás és szikkasztás büntetőitét 8 havi börtönrre ítélte. A védő és vádlott felelebbek.

§§ **Hamis tizkoronások.** Az utóbbi időben Bécsben, *Triesztben*, *Fiumében* *Zágrábban* és *Voitskában* nagymennyiségű hamis tizkoronás papírpénz került a forgalomba. A nyomozás kiderítette, hogy a hamisítványok *Olaszország*ból kerülnek ki, ahol egy bünszövetség foglalkozott azok előállításával. De hogy kik voltak ennek a bünszövetségnek tagjai, hosszú időn át nem lehetett kideríteni. A véletlen végre nyomra vezetete a vizsgálatot. A mult év december 31-én a fumei vasuti pénztárnál ellopták *Petelinár* Ferenc zagorjai (krajnai) kocsmáros és szatócsot, mikor egy hamis tizkoronással akart fizetni. Megmólyoztatván, kereszszámban 40 darab ilyen hamisítványt találtak nála. Így derült aztán ki, hogy a pénzhamisító olasz bünszövetség egyik tagját *Simico* Luigi luseveral lakóst, maga *Petelinár* kereste meg az iránt, hogy szerzen számára valódi olasz pénzt — hamis osztrák-magyar tizkoronás papírpénzt. *Simico* Luigi *Belletti* Luigi-nél, szül. *Mattucci* Mariát birta meg azzal, hogy *Petelinár* Anconába vezesse. Ez meg is történt a mult év december 29-én. Ugyanegy időben érkezett *Anconába* *Antonelli* Federika is, akitől december 30-án *Petelinár* 200 valódi olasz líráért 40 hamis 10 koronás osztrák-magyar papírpénzt vett s másnap már *Fiumében* volt. Itt tudta csak meg, hogy bizony nagyon rossz üzletet csinált, mert nemcsak pénzt vesztette el, hanem még le is tartoztatott. Így került aztán *Petelinár* Ferenc ma hamis pénz forgalomba hozásának büntetével vádolva a büntetőtörvényszék elé. A tárgyaláson, amelyen *Szepessy* bíró elnököl, a vádlott,

SPORT

akik tolmács segítségével hallgatott ki a bíróság, tagadta bűnösségét. Azzal védekezett, hogy ő börtönbe akart vársárolni Anconában, de nem tudott. Kézzpénzt, 200 lírát, egy asszonytól beváltotta osztrák-magyar pénzre. Hogy ez a pénz hamis volt, azt akkor tudta meg, mikor a fuvel vasuti pénztárnál elfogták. A törvényszék felolvastatta meg a bűnössétség tagjainak vallomását, azután pedig dr. Hódász ügyész vádbeszéde és dr. Vásonyi Vilmos védelme után büntönek mondta ki a vádlottat a hamis pénz forgalomba hozatásának büntetőben s ezért *hét hónap börtönre* ítélte. E büntetésből azonban a bíróság 6 hónapot és 21 napot kitöltöttnek vett. Az ítélet jogerős.

§§ **A Humbert-pör.** Párisból jelentik: Az esküdtetek augusztus 8-ikán kezdik tárgyalni a Humbert-család nevezetes pörét. Ezen a napon aligha végezhetnek el többet, mint a formásgokat, és valószínű, hogy a pör eltart augusztus egész második hetéig. Humbert Teréz asszony most beteg. A szűk cella, amely lehetetlenné tesz minden sétát, teszi betegg. Lehet, hogy más, tágasabb szobába vinnék, de azt hiszik, hogy a ravasz asszony nem hagyja el a szűk cellát, nem akar egészséges lenni, mert betegeskedését fölhasználja a tárgyalás elhalasztására. Azt akarja ugyanis, hogy a pört a parlamenti ülészek alatt tárgyalják. Az esküdtekhez 147 kérdést fogtak intézni, amelyek okirathamisításra és csalásra vonatkoznak. A *Cri de Paris* szerint az okirathamisítást nehezen lehet bebizonyítani és ezt a vádat talán el is ejtik. A csalást azonban könnyen be lehet bizonyítani. Erre a büntetőtörvényt mint legnagyobb büntetést öt évet állapít meg és a bíróság nem köteles a legnagyobb büntetést kiszabni. Ennél fogva lehetséges, hogy a négy vádlott, a Humbert-házaspár és a *Daurignac*-testvérek, csak egy évet kapnak és hogy ebbe is beleszámítják még a nyolchónapos vizsgálati fogságot.

§§ **Az őrülköd.** Dörner Béla volt horgosi jegyző mintegy 10.000 koronát sikasztott két év alatt s sikasztásait leplezésére közokiratot is hamisított. Az ügyészség 59 rendbeli büntetődöntésem miatt emelt ellene vádat s a szegedi törvényszék harmincegy esetben bűnösnek is mondta ki közokirathamisítás, sikasztás csalás, magánokirathamisítás és hivatali sikasztás büntetetté. Az elikkasztott pénzek között voltak árva-pénzek, bélyegilleték. Rendszeresen járta el, Vadnay főispán koszorújára stb. Dörner fiatal korában mágánoknákat nevelősködött. A könnyelműség, a pénzzel bánni nem tudás vitte a bűnre. Mikor néhány évvel ezelőtt jegyzőnek választották, 5000 forintos bevásárlást tett butorból és ékszerből; fizetni nem tudott s hogy csödbe ne kerüljön, idegen pénzhez nyúlt. Sikasztásait hosszú időn át leplezte azáltal, hogy egyik eltiteltet összeggel a másikat takarta. Vele együtt kerültek bájba *Liszt* Pál, a község pénztárosa, kit Dörner ugyan csak jól megkoppasztott, és *May* Andor írnok is. Utóbbi kettőtől kiderült hogy csupán eszükéi voltak a jegyzőnek, amiért a bíróságok ímentették őket. Dörner a törvényszék ötvi tegyháza ítéle, mely ítéletet a szegedi tábla négy évre szállította le. A Kuria ma *Szeghed* Ignác előadásában foglalkozott a pót-magánvádló, Horgos község semmisségi panaszával, amelyet elutasított s a tábla ítéletet helybenhagyta.

EGYESÜLETEK

(A Váci Múzeum Egyesület) közművelődési céljainak előérére *Váci ismeretlen kalauza* címen 110 oldalas 32 képpel és térképpel gazdagított könyvecskét adott ki. A könyvet dr. Trago Ignác írta, ki irányt mutatót a kalauzok miként való szerkesztésében. Kiváló műterekkel ismereti Vácznak és vidékének történelmi, gazdasági fejlődését kapcsolatban a jelenlegi viszonyokkal. A szerző Cicerone szerepében bejárja velünk egész Vácot és vidékét és ami érdekeset lát, azzal megismerteti. A tartalmas könyv ára 50 fillér.

VIDÉK

(Egyházmegyei közgyűlés.) Komáromból írják, hogy a *drégyfalvainak* reorganizáció egyházmegyei hétfőn tartotta népes közgyűlést *Sárközy* Aurél főispán, egyházmegyei gondnok és nyáregyházi Nagy Gida esperes elnökle a *Nógrád-Verőcsein*. A gondnoknak az egyháziról közölt körül kifejtett tevékenységéért elismerő köszönetet szavaztak.

(A Komárommegyei Közművelődési Egyesület) kedden tartotta közgyűlést. *Lőrinczy* György tiszteletteljes titkár jelentésében beszámolt az egyesület múlt évi tevékenységéről; több tanító kapott jutalmat a magyar nyelv eredményes tanításáért. Számos közlésben népkönyvtárt állított fel az egyesület. Mezői szinagagatónak pedig 400 korona segélyt adtak. *Konkoly* Tíme Kálmán tízezer pénztárosi működése után lemondott, érdemeit jegyzőkönyvileg örökítik meg. A vagyon meghadja a 12.000 koronát. Az egyesület belépett tagja az országos irodalmi szövetségbe és Grünwald Béla szobrára 50 koronát szavazott meg. Elnökök nagy lelkesedéssel *Sárközy* főispánt választották; titkár *Lőrinczy* György tiszteletteljes; pénztáros *Bathó* Lajos megyei aljegyző és ellenőr *Lády* István főispáni titkár lett.

*** **Jótekönyöcül kerékpár- és motorverseny.** Jótekönyöcül kerékpárversenyt rendez a *Füvészi Kerékpár-Egyesület* augusztus 2-án a csömöri-úti verseny pályán az *Önkéntes mentő-egyesület* javára. A versenyen legjobb versenyzőink vesznek részt. A rendező egyesület ez alkalomra szerződtette *Máder* Ferencot, Ausztria legjobb versenyzőjét. A nézőközönség közt teljesen új kerékpárt sorsolnak ki.

*** **Uszás.** A Magyar Uszó-Egyesület kedd esti uszóversenyén, a Szt.-Lukács-úrdőn, találkoznak a dunai-, Császár-, Rudas- és Lukács-fürdők fiatal uszói. Az idén augusztus 15-én és 16-ikán jubileumi verseny lesz.

Legujabb.

A pápa halála.

Róma, július 22.

Ma délután *Marco Antonio Colonna* herceg és *Pecchi* Richard és *Camillo* grófok a városi hatóságokhoz mentek a XIII. Leo pápa halálára vonatkozó okirat aláírása végett, ahol a polgármester és a főtitkár fogadta őket. A római kerületi válszalmány *Oregliához* résztvevő táviratot intézett.

Róma, július 22.

Az *Osservatore Romano* jelenti: A biborosok ma délelőtt tartott ülése, miután megtette a pápa holttestének a Péter-templomba szállítására szükséges intézkedéseket, különböző ügyekkel foglalkozott. Említett lap állást foglal a biborosi tanácskozáskor állítólagos határozatainak nyilvánosságra hozatala ellen, azon megjegyzéssel, hogy eltekintve a hivatalosan jelentetettől, minden egyéb határozat titokban marad.

Róma, július 22.

A *Stefani*-ügynökség jelenti: Szemben néhány laptól elterjesztett hírrel megjegyzendő, hogy a biborosok gyűlésében egyáltalán nem volt arról szó, hogy a pápaválasztást Rómán kívül arról szék. Ez irányban az olasz és külföldi biborosok egy véleményen vannak, mert az 1878. év tapasztalatai folytán meg vannak győződve, hogy a pápaválasztó gyűlés teljes szabadságot fog élvezni. A biborosok eme megegyezése következtében szorgalmasan folytatják a biborosok számára szükséges helyiségek rendezését a nélkül, hogy várnának a külföldi biborosok véleményére, amelyet különben e tekintetben tökéletesen ismernek.

Nyiltér.

VÉRGYOGYÍTÁS HEMOPATIA.

Ezen új, eredeti gyógmód rendkívül jó sikerrel lesz alkalmazva *köszvény, asztma, szív-, vesé-, gyomor-, bél- és hólyagbántalmak, súlyos ideg-, vér- és bürbajokban*. Biztos védelem szélhűtés és elmezavar ellen. 15 év óta ki lett próbálva és most évente száz meg száz teljes gyógyulással számol be.

E gyógmód megalapítójának és egyedül képviselőjének, egyet. orvosának (*Hemopatia*) rendeltetésű van

Dr. Kovács J.

Budapest, V., Váci-kört 18. szám a.

Rendelés naponta 9-11-ig és 3-6-ig.

Díjazott levélre válaszol. — Bolegekkel intézetben kívül is kezel. Néhány betegnek legbiztosabb gyógmód.

1/4 **BOR TEMPEL-lei!**

pompás pikáns ízű
a szívünködést mérsékelten fokozza
és étvágyt gerjeszt.
Kérjen mindentől rohásit „Tempel-lorrást”.

SCHMIDTHAUER-féle
IGMÁNDI KESERŰVIZ
SZÉKREKEDES ELLEN
A JELENKOR LEGHIVALÓBB
TANMÉRTESZETES GYÓGYSZERÉNEK
Kapható gyógyszerárban és étvényüzletokban.

(Az e rovattal közöltetnek sem tartalmáért, sem alakjéért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Az angol király Irhonban.

Dublin, július 22. A király, válaszolva több néki átnyújtott felíratra, kijelentette, hogy örvend

azon, hogy hallhatja, hogy Irország népében újból felébred a reményesség és a vállalkozási szellem, mely fontos a jövőre nézve. Boldogságának forrása lesz, ha uralkodása egybesik a társadalmi béke és az ipari és kereskedelmi fellendülés új korszakával.

A cukor-kérdés.

London, július 22. Az alsóházban *Bowles* (konzervatív) azt kérde, hogy tekintettel azon tényre, hogy a brüsszeli cukorbizottság úgy döntött, hogy az osztrák és a magyar cukorgyári mennyiségfőrtvény, valamint a francia cukoradórendszer nem felel meg a brüsszeli cukoregyezségnek, nem hajlandó-e az angol kormány szeptember 1-től fogva a cukornak *Ausztria-Magyarországból és Franciaországból* való behozatalát eltiltani. *Cranborne*, a külügyminiszternek képviselőházi államtitkára, azt válaszolja, hogy az elhangzott kérdés azon feltevése nyugszik, hogy a két említett hatalom nem teljesíti az egyezményből reá háramló kötelezettségeket. Nekem — ugymond *Cranborne* — nincs okom azt feltenni, hogy nevezett államok ne teljesítsék kötelezettségüket.

Oroszország Kelet-Ázsiában.

London, július 22. A *Standard*-nak jelenti *Odesszából*: A központi és északi helyőrségekben 128.000 főnyi csapatok állanak készenlétben, hogy azonnal elindulhassanak Kelet-Ázsiába.

A *Reuter*-ügynökségnek táviratozzák *Pétervárról*, hogy e hó végén *Kronstadt*-ból tizenegy torpedó indul utnak az orosz hajóraj megerősítésére.

A háborgó Vezuv.

Nápoly, július 22. A Vezuv több robbanás után látát szórt, mely egy a veselők számára készült házacsakát elpusztított. A robbanások meg folyton tartanak. A Vezuv vidéke nem forog veszélyben.

Nápoly, július 22. A Vezuv felől folyton tompa morajlás hallatszik. Az egyik tőcsér látát hány *Pompeji* felé. A kiltérsek azokra emlékeztetnek, melyek az 1878-iki szerencsétlenségét megelőzték. Nápoly nincs veszedelemben, mert a láva ellenkező irányban ömlik.

A forrongó Balkán.

Konstantinápoly, július 22. A *prisrendi* szerb egyházközség az ökümeniai patriarhátságtól táviratilag kérte *Nikoforo* metropolitának elmozdítását, kinek botrányos magaviselete miatt 8 hónappal ezelőtt el kellett hagynia püspöki székhelyét és aki azóta Üsküben tartózkodik és kijelentette, hogy az összes egyházi ügyek el vannak hanyagolva, valamint azt, hogy ha *Nikofor* nem mozdítja el, az egyházközség elszakad a patriarhátságtól. Az exarohatus felkérte a portát, eddig még nem teljesítette, *Gerassimos* strumioi püspök újabb alkalmazására vonatkozó ígéretére.

Konstantinápoly, július 22. A folyó hó 14-én *Capari* mellett történt banda-összeütközés óta nem fordult elő hasonló eset, azonban a portához folyton érkeznek jelentések, melyek a komité által elkövetett gyilkosságok és bosszualásokra, valamint egyes komitéták letartóztatására vagy megölésére vonatkoznak. Így például három napja ölték meg *Georgit*, a hirhedi bandafőnököt.

Közzgazdasági táviratok.

Bécs, július 22. A hitelintézet igazgatója pénteken Párisba utazik, hogy résztvegyen a török államadóságek hitelezőinek szindikátusa által tartandó tanácskozásban.

New-York, július 22. (*Terménylistája.*) *Zárliat*. *Gyapot*: New-Yorkban helyben 13.25 (12.75), júliusra 13.20 (12.70). Októberre 9.94 (9.79). New-Orleansban helyben 13.— (12.7/8). — *Petroleum*: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.56). Stand white Philadelphában 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balances at Oil City 1.53 (1.53). — *Zsír*: Western steam 8.10 (8.10). Rohe és Brothers 8.10 (8.10). — *Tengeri irányzata* állandó. — Júliusra 56.1/2 (55.1/2). — Szept.-re 55.1/2 (56.—). — Dec-re 55.1/2 (55.1/2). — *Buzs* irányzata állandó. Píros ószi helyben 80.1/2 (82.1/2). — Jul.-ra 80.1/2 (80.1/2). — Szept.-re 80.1/2 (81.1/2). — Dec-re 80.1/2 (81.1/2). — Máj.-ra —.— (—.—). — *Gabona szállítási díja* Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — *Kédd*: fair Rio 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). — Júliusra 8.00 (8.00). Okt.-re 3.85 (3.85). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3.50 0.— (0.—3.50). *Cukor*: 3.1/2 (3.1/2). *Olaj*: 27.25—27.50 (27.30—27.50). *Bás*: 13.25—13.50 (13.37—13.50). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, július 22. (*Terménylistája.*) *Zárliat*. *Buzs* irányzata állandó. Júliusra 75.1/2 (75.1/2). — Szept.-re 76.1/2 (76.1/2). — *Tengeri irányzata* szilárd. — Jul.-ra 49.1/2 (49.1/2). — *Zsír*: Jul.-ra 7.77 (7.67). Szept.-re 7.95 (7.85). — *Szalonna* short clear 8.56 (8.56). — *Serizásus*: Szept.-re 14.25 (14.25). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

A kondor álma.

(Leconte de Lisle.)

A nagy Cordillérak lépcsőzetét fölött,
Hová csak a sasok szállnak föl meg a kő,
Fentebb, a kráteres csúcs-oromkán, ahol
A mélyben láva-tűz tajtékzó árja forr:
Függ szétárt szárnyain, est-fénylőtől vörösen,
Az óriás madár búsan, közömbösen.
Nézi Amerikát, a néma távolat,
A bús szeme előtt hadokló vak-napot.

Gomolygva jó az éj kelet felől, a vad
Pampászok végtelen román gördül át;
Elalattja Chilit, a falvak s partokat,
A tengert s az egész fenséges láthatárt.
A hallgató földrészt csendben hódítja meg,
A lankás főenyét s a lejők halmait,
Es csúcsról-csúcsra hág és nő, míg hengerog
S föltojja zavaros dagályja habjait.

Mint rém, úgy ül a sas, egy szírt fokán maga,
A fényben, a havat mely vérré főszi meg;
Várja, mint küzdő föl magát e görgeteg
S mint száll meg s foglal el mindent az éjszaka.

A feneketlen ég mélyén, haladálson,
Dél keresztje kugyl, mint távol fénytörny.
Gyönyörtül horg a sas, tolát fölberzeli,
Imos csupasz nyakát kinyujtja kéjtelj,
S csapkodva röptében az Andekes havát,
Még följebb tör, ahol szél sínes. Nagyot kiált,
S a jeges légben ott, a földtől messze már,
Kítárva szárnyait alszik a nagy madár.

Zempléni Árpád.

— A török szultán és a tűzörög. A konstaninápolyi tűzoltóság veszély idején csakis a szultán előzetes írásbeli engedélye mellett vonulhat ki a tűz színhelyére. Erre nézve szigorú irádó van, amelynek rendelkezését szigorúan be is tartják minden esetben. Ennek a különös szultáni parancsának pedig érdemes az előzménye. A konstaninápolyi tűzoltóságot tudvalevőleg Széchenyi Ödön pása, hazánkfia szervezte és alapította; aki ma is személyesen parancsnokol a tűzoltó-csapatok felett. 1887 június 4-ikén történt késő éjszaka, hogy a Yıldiz-kioszk közlemben tűz ütött ki. Széchenyi pása tekintettel arra a körülményre, hogy a veszedelem a palotát is veszélyeztetné, az egész legénységet kivonultatta s a csapatok nagy dübörgéssel, hangos kürtökkel vonultak ki köteleességük teljesítésére. A szultánt, aki nagyon érzékeny, szenvedő idegzetű ember volt, ez a rettenő dübörgés, trombitaborságos mód felett felzavarta, mert azt hitte, hogy forradalom készül ellene s hogy az utcákon harc folyik. Ettől a gondolatától valóságos dübörgő rohamokat kapott.

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irtá: GIOVANNI VERGA

(82)

Motta ur tovább vonogatta a vállát, mint olyan ember, aki már nem törődik semmivel, csakis azért a szegény asszonyért él, aki már közel volt a véghez. Nemsokára megérkeztek Zacco báró felesége és leányai, házi ruhában, kendővel a vállukon, hosszú ábrázattal, anélkül, hogy bárkinek is köszönnének. Látszott, hogy közeleg a kikerülhetlen katasztrófa. A báróné minden pillanatban halgan szótlan valamit a férjének, Lavinia kisasszony hatalmába kerítette a kulcsokat. Ennek láttára Motta ur elhalványodott. De nem merte kérdezni, vajon elérkezett-e a szomorú perc. Csak fénylő szemek kérdeztek sorra mindenkit.

De az emberek csak kitérőleg válaszoltak neki. A báró hosszú arcot vágott, a felesége összekulcsolt kezekkel az ég felé emelte szeméit. A leányok az álmotól elnyomva, csöndesen ültek a szobában, a beteg szobája mellett. Éjfél tájt, amikor a szegény beteg kisé megnyihult, Motta ur mindenkit haza akart küldeni, hogy kinyugodják magukat.

— Nem, — mondá a báró — nem hagyjuk ezen az éjszakán egyedül.

Motta ur most már nem mozdult, hiszen nem volt több sommi reménye. Fel és alá járkált a szobában, lehajtott fővel, hátán összekulcsolta kezeit. Időnként neje ágya felé hajolt. Aztán megint járkált a szomszéd szobában, maga elé mormogott valamit, ráta a fejét, vonogatta a vállait. Végre könnyektől eljajtott hangon Zaccohoz fordult:

Hálótermének minden butorát összezúzta, amíg valaki bátorságot vett magának, a dübörgő nagyurnak a helyzetet megmagyarázni. A szultán, míg végre megértette, hogy nincs semmi baj s hogy csak a tűzoltók kivonulása okozza a zajt, megnyugodott ugyan, de roppant megharagudott ijedelmének okozóira és még azon az éjszakán megjelent a szultáni irádó, amely a tűzoltó-csapatoknak felosztását rendeli el. Ha az így eltörölt csapatok élén a szultánnak egy igazi aitalvalója, török ember állt volna, ezt a fejedelmi parancsot bizonyára végre is hajták, mert a tűzoltóparancsok nem merte volna a parancsot kritika tárgyává tenni. Széchenyi pása azonban magyar ember, ő megengedte magának, hogy a szultánnak is megmondja a véleményét. Meg is mondta. Másnap azonnal kihallgatásra jelentkezett a Yıldiz-kioszkban és mikor a szultán színe elő került, szép, magyaros öltözéssel megmondta a törökök hatamság urának, hogy e rendeletén az egész világ mosolyogni fog, mert senki sem fogja megérteni, hogy hogyan lehet egy olyan kitűnő és szükséges intézményt megszüntetni, amelyet egész Európa csodál tiszteletességéért. Azonkívül azt is megmondta Széchenyi pása a szultánnak, hogy a tűzoltóknál nincs büségesebb katonája az egész hadseregében. A szultán elgondolkodott a pása szavain, aztán pedig szépen visszavonta a parancsot. A tűzoltóság megmaradt, de a szultán kikötötte, hogy csak az ő egyenes engedelmével szabad a csapatoknak munkára kivonulniuk. És azóta így van. Ha valahol tűz üt ki a lovaslegény vágatva szágu d a szultáni palotába az írásbeli kivonulási engedélyért. Ez alól a szabály alól nincs kivétel. Leéghez egész Konstantinápoly, de a tűzoltóság csak a szultáni engedelemmel vonulhat ki a mentési munkálatokra.

— Ös-római hadisebészek. A hadi remekírók műveiben nincs határozatlan megjelölve a római katonák orvosi és sebészki kezelési módja. Az archeológusok is keveset törődtek ezzel a kérdéssel. Sir J. James Y. Simpson a chloroformbevités hírneves felfedezője s egyuttal nagynevű régész, volt az első, aki ezzel a tárggyal behatóbban foglalkozott és vizsgálatainak eredménye gyánant megálapította, hogy nemcsak medicus cohorsis, hanem medicus legionis: egészségügyi főtiszt is volt a rómaiaknál. Bizonyosságul szolgál ennek egy Boreovicusban talált és jelenleg a Newcastle-muzeumban őrzött. Őt láb hosszú és két láb széles kőtábla, amelyet a felírás szerint, az első tungriai cohors emeltetett medicus ordinarisusa számára. A felírás szövegének fordítása dr. Bruce szerint a következő:

— Az isteneknek ajánlva. Anicius Ingenusnak, az első tungriai cohors regeus orvosának (ord narus). É. t. XXV évet.

A kövön egy házinyul is van kifaragva. Mint-

— Azt mondanám, hogy hívni kellene a rokonait... Ferdinándot... Mi a maga véleménye?

Zacco félrehúzta a száját:

— A rokonait? Ah szép... ahogy tetszik...

...holnap... majd nappal...

De a szegény ember nem tudott többé magán uralkodni, a szavak forrtak ajkain és lelkében.

— Érti?... Még a leányát se vezettem hozzá az utolsó pillanatban!... Gazember ez a hereg! Három hónapja irogatja, ma jövünk, holnap jövünk! Mintha ez a szegény asszony száz évig élhetne! Igaza van a közmondásnak: Amit nem lát az ember, arra nem is gondol. Elrabolta tőlünk a lányunkat és a hozományt, ez a gazember.

Igy öntötte ki a szívet Zacco báróné előtt, aki szintén anya volt és a fejével bólogott, mialatt erőszakkal nyitra tartotta szeméit, amelyek önként lecsukódtak.

Motta azonban sem álmoságot, sem egyebet nem érzett és folyvást morgott.

— Micsoda egy éjszaka! Micsoda örök éjszaka! Szent Isten, milyen hosszú ez az éjszaka! Alig derengtet odakünn, felnyitotta az ablakot, hogy Nardot hívja, és megüzente minden rokonnak, hogy a szegény Bianca nagyon rosszul van, ha élve látni akarják, siessenek. Az utcán rendkívüli élet honolt és odaát a térer hangos zümmögés hallatszott. Nardo mester visszatérően jelentette:

— Forradalmat csináltak, a zászló a tornyon van.

Motta a pokolba küldte. Sohat törődött ő most a forradalommal! Más forradalma volt most a házában! De jött Zacco, hogy megnyugtassa őt.

— Vigyázat, vigyázat! Az ilyen időkben óvatosságnak kell lenni, kedves barátom!

Nemsokára megint kopogtattak a kapun. Maga Motta szaladt ki, hogy kinyissa, abban a véleményben, hogy az orvos, vagy azok egyike

hogy pedig a házinyul Hispania jelvénye volt, felleltek, hogy Anicius Ingenus is spanyol származású volt. Általában azt hiszik, hogy egy cohors öt-hatszáz emberből állott és minden cohorsnak legalább egy orvosa volt. Gruter „Inscriptiones Romanae” című gyűjteményében három olyan felírás van, amelyekben a cohorsok orvosairól van szó. És sajtáságos, hogy ezek egyikének ugyanaz a családneve (nomen gentile), mint a tungriai most említett orvosának. Ezen Rómában talált felírásnak a szövege a következő:

M. JVLIVS INGENVVS MED. COH. IVIO.

Más gyűjteményben szerepel egy tábla, amelyet Titus Claudius Julianus, a negyedik praetorianus cohors kórházi orvosa emeltetett a maga, a felesége, felszabadított rabszolgái és rabszolganői emlékére.

— Régi ezer a nátha ellen. Egy német orvosi szaklap a nátha épp oly egyszerű mint csalhatatlan gyógyszerét közli, amelyet egy Williams nevű angol orvos már 1811-ben sikerrel alkalmazott. Ez a gyógy mód nem egyéb, mint a kataruss kizárása. Williams, mikor náthába volt, huszonegy órán át semmi tolyadékat nem ivott s így náthája nem fejlődött egy cseppet sem és a huszonegy óra elelte után teljesen megszabadult tőle. Nem is köhögött, mint azelőtt, ha meghűlt és a kataruss is teljesen megszűnt. Williams, miután ezt a gyógymódot önmagán kipróbálta, betegneinél is alkalmazta. Atkinnek a kétnapú száraz diéta alatt kenyérral, száraz tésztával, halal, fehér hussal és száraz gyümölcsökkel kellett éniük. Ennek a gyógy módnak nagy előnye, hogy nem kell otthon maradni sőt jó melegen felöltözve egy kis mozgás a szabad levegőn még elősegíti a gyógyulást.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A hivatalos ázsól. A pénzügyminiszter a vámalleteknek ezüsbiben történő fizetésénél vagy biztosításánál a hivatalos ázsólit augusztus hónapra 19 1/2 százalékban állapította meg.

A szolnai kiállítás. A szolnai iparkiállítás igazgatóságának kérelmére az Országos Iparügyiálat végrehajló-bizottsága 5 ezüst és 10 bronz egyesületi díszérmét engedélyezett a kiállítások céljaira. A kiállítás igazgatósága abban az ábratban, melyben ezért köszönetet fejezte ki, arra kérte az egyesületet, hogy a bírálatok páratansága érdekében minden csoport juriyého képviselőt küldje ki. Ennek alapján az Ipar egyesület a következőket küldte ki ajánlás birtokbirtokába: I. Fa- és butoripar: Gyémánt Manó, kárpitos és díszítő. II. Fémipar: Hirmann Ferenc, réz- és bronzöntő. III. Fonó- és szövőipar: Fürst Bertalan, nagykereskedő. IV. Ruházati ipar: Vikár Béát, a Budapesti Szabóiparosok Hitelszövetkezte igazgatóját. V. Bőripar: Stodola József vándortanító. VI. Kő- és azyagipar: Seenger Béla kőfaragó. VII. Fogyasztási és élemezési ipar: François Lajos pezsgő-

jött, akikért elküldött. A helyett maga előtt látta a kanonokot és mellette állt Rubiera báró.

— Bocssáson meg, Motta ur. Nem akarjuk zavarni... De komoly ügy... Hallja...

— Az istállóba vonta őt, hogy halkán kifejtse előtte jövetelük okait. Nini báró a távolból beszélt a fejével.

— Csatlakozni kell a tüntetéshez, érti. Kiabáljuk, hogy mi is Pio Nono-t és a szabadságot akarjuk... Ha nem, a paraszot kerekednek felül. Magának is ott kell lennie. Ne adjuk rossz példát!
— Ah, ugyanaz a történet, mint a Carbonarikkal... fojtattá dühösen Motta. Nem, köszönöm szépen, kanonok ur! Nem csinállok többé magukkal forradalmat! Szép hasznunk volt akkor belőle. Most megzilelték és minden pillanatban ujat kezdenek, hogy a zsebünkbe kilopják a pénzt. Most már értem, mi a forradalom, kell től és add át nekem a helyedet!

— Vagyis, maga védelmezi a Bourbonot? Beszéljen nyíltan!

— Védem a magam vagyonát, kedvesem! Dolgoztam... a verejtékemmel... Igen, akkor... az más volt... De most már nincs okom rá, hogy azoknak a szolgálja legyek, akiknek semmi-jük sincsen.

— Akkor azzá fogják tenni, értsen meg már! Kifosztják majd a házáat és elpusztítják mindonét!

A kanonok hozzátette, hogy azok érdekében jött, akiknek veszíteni valója van és a veszedelemben kezet nyujtanának egymásnak, mindnyájuk boldogulásra... Ha nem így volna, sohasem tette volna lábát a házába... az után, hogy az utópítésnél Motta kijátszotta...

— Bocssáson, ha már mindenáron a sikéteit játsza... Maga tudja, mennyi ellensége van. Irigye... ahogy akarja... Nem jó szemmel néznie magára az emberek... Azt mondják, hogy maga rosszabb, mint a többiek, mert most pénze van. Most az ideje, kiadni a pénzt, ha az ember meg akarja menteni a bőrét!

(Folytatása következik.)

gyarost. VIII. Vegyészeti ipar: dr. Wagner Ödön vegyészeti gyarost. IX. Vegyes: *Cetel* Gyula nyomdai műintézmény. X. Gazdasági gépek és eszközök: *Bánó* László gépészmérnök. XI. Közlekedési és vill. eszközök: *Keiter* Ödön kocsiagyártó. XII. Házipar: dr. *Kovács* Gyulát a Kereskedelmi Múzeum aligagyártóit. XIII. Segéd- és tanonciskolák: *Geléri* Mór, az Iparegyesület igazgatóját. XIV. Kertészet: *Szeinár* Adolt műkertész.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára *Budapest* 88.50 korona pénzben, 89.50 korona áruban. — *Bécsben* a kontingentál készárú 4°.60 korona pénzben 42.80 korona áruban.

Sertés-konzumvásár. (A székesfővárosi sertés-vásár és közvárohiid intézősége.) Július 23-án. Főelhajtás: Zsirterítés, ugymint Öreg L rendű — kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 800 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Hussterítés, ugymint: nehéz 800 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főelhajtás összege 238 darab, — darab süldő, élzőző napi maradvány 180 darab, — darab süldő, összesen 918 darab, — darab süldő. Eladott 739 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 177 darab, — darab süldő. A vásár irányzata közepes. Az árak változtalanok. — Következő árak jegyzettettek: Zsirterítés: Öreg L. r. 850 kgr.-on felül 84—85 fillér, II. rendű 280—350 kilogramm 84—85 fillér, selejtezett 80— fillér, silány — fillér, fiatal nehéz 800 kilogrammon felül 85—93 fillér, fiatal közép 220—300 kilogramm 80—92 fillér, fiatal könnyű 220 kilogramm 80—88 fillér, süldő — fillér, malac — fillér, Hussterítés: Nehéz 800 kilogrammon felül — fillér, könnyű 140—300 kilogramm — fillér, süldő — fillér, malac 40 kilogramm — fillér. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élőszuliban.

A budapesti gabonatorzsde.

Budapest, július 22.

Mérsékelt kínálat és ugyanolyan kereset mellett készbuza kellemes irányzatú volt; elkelt 15.000 métermázsra 5 fillérral magasabb áron. Rozs változtalan, ártársó, a többi cikkeket csekély üzlet mellett változtalanok.

Eladott:

Buza, Tiszavideki: 400 mm. 81-5 k. 7 K. 97 1/2 f., 400 mm. 81 k. 8 K. — l. 100 mm. 81 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 92 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f., 500 mm. 80-5 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 80-5 k. 7 K. 40 f. felsz. 2000 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 65 f.
Fejérmegyei: 150 mm. 78-3 k. 7 K. 60 f.
Bácskai: 800 mm. 78 k. 7 K. 90 f.
Vérbácsi: 1600 mm. 77-3 K. 7 K. 80 f., 1100 mm. 77-3 k. 7 K. 80 f.
St.-Tamási: 1500 mm. 77-5 k. 7 K. 87 1/2 f.
Pestmegyei: 100 mm. 79 k. 7 K. 62 1/2 f. sárga.
Uj buza, Tiszavideki: 800 mm. 83 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 75 f., 500 mm. 81 k. 7 K. 70 f. júliusi szállásra, 1000 mm. 80 k. 7 K. 70 f. augusztusi szállásra, 400 mm. 78-5 k. 7 K. 55 f. júliusi szállásra, 300 mm. 79 k. 7 K. 77 f. júliusi szállásra.
Pestmegyei: 100 mm. 80 k. 7 K. 65 f.
Mina három hónapra.
Uj roz: 800 mm. 6 K. 20 f., 800 mm. 6 K. 20 f., 500 mm. 6 K. 20 f., 200 mm. 6 K. 20 f., 100 mm. 6 K. 17 1/2 f., 100 mm. 6 K. 15 f. paritásra, júliusi szállásra.
Árpa: 100 mm. 5 K. 55 f., 100 mm. 5 K. 50 f.
Zab: 100 mm. 5 K. 72 1/2 f., 200 mm. 5 K. 70 f., 100 mm. 5 K. 55 f.

Középnyezetés mellett.

A készárú hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktörzsde sorszási szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként 50 kilogrammonként.

B u z a	Kilés	Kilogramm ára		Kilés	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavideki új	77	7.85	7.95	79	7.65	7.75
"	77	7.50	7.60	80	7.75	7.85
"	78	7.00	7.10	81	7.90	8.00
Fehérmegyei	78	7.90	7.95	79	7.50	7.60
"	77	7.80	7.85	80	7.65	7.75
"	78	7.40	7.45	81	7.65	7.75
Pestvidéki	77	7.30	7.35	79	7.45	7.55
"	77	7.40	7.45	80	7.60	7.70
"	77	7.40	7.45	81	7.70	7.80
Bánsági	78	7.50	7.55	79	7.60	7.70
"	77	7.35	7.40	80	7.55	7.65
"	78	7.40	7.45	81	7.60	7.70
Bácskai	78	7.20	7.25	79	7.35	7.45
"	77	7.10	7.15	80	7.25	7.35
"	78	7.65	7.70	81	7.80	7.90
"	79	7.85	7.90	82	8.00	8.10

Egyéb gabonafajták		Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig
Rozs új elsőrendű	70-72	6.10	6.20
" másodrendű	—	5.90	6.00
Árpa elsőrendű	60-67	6.70	6.80
" másodikrendű	59-64	6.50	6.60
Zab elsőrendű	64-66	6.70	6.80
" másodikrendű	59-66	6.55	6.65
Tengeri búza elsőrendű	—	6.20	6.30
" másodrendű	—	6.00	6.10
Repece új elsőrendű	—	11.00	11.40
" másodrendű	—	10.00	10.40
Kéles	—	0.00	0.00

A határvidéki újságban a következő kötetek körtétek:
 Októberi buza 1903. : 7.17—7.20—7.16—7.21
 Áprilisi buza 1904. : 7.42—7.46—7.42—7.45
 Októberi rozs 1903. : 6.20—6.18—6.20
 Októberi zab 1903. : 6.34—6.35
 Augusztusi tengeri 1903. 6.27—6.26
 Májusi tengeri 1904. : 4.99—4.97—5.01
 Augusztusi repece 1903. ————

Dél egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1903.	7.19	7.20
Áprilisi buza 1904.	7.44	7.46
Októberi rozs 1903.	6.20	6.21
Októberi zab 1903.	6.34	6.35
Augusztusi tengeri 1903.	6.26	6.27
Májusi tengeri 1904.	5.00	5.01
Augusztusi repece 1903.	—	—

Délután fél 5 órákor zárul:
 Októberi buza 1903. : 7.20 — 7.21
 Áprilisi buza 1904. : 7.45 — 7.46
 Októberi rozs 1903. : 6.19 — 6.20
 Októberi zab 1903. : 6.32 — 6.33
 Augusztusi tengeri 1903. : 6.26 — 6.27
 Májusi tengeri 1903. : 5.00 — 5.01
 Repece augusztusa 1903. : ————

A budapesti értéktörzsde.

A mai tőzsde nyugodt és csendes forgalom mellett szilárdan zárult.

Élőtőzsde. Osztrák Hitelesrészvény 434.50—464.80. Magyar Hitelesrészvény 733.—733.— korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 99.45 százalék. Magyar Hitelesbank részvény 733.75—734. Jelzálogbank részvény 5.7.—. Leszámitóbank részvény 453.25—453.75. Osztrák Hitelesrészvény 664.50—664.80. Ganz-féle Vasöntő részvény 2120.—2160.—. Államvasút részvény 670.—671.— korona.

4 órákor zárul: Osztrák Hitelesrészvény 664.25. Magyar hitelesrészvény 733.50. Leszámitóbank részvény —. Rimamurányi vasmű részvény —. Osztrák-magyar államvasúti részvény 670.—. Közúti vasút részvény —. Városi villamos vasút részvény —. korona.

A budapesti terménytörzsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar ——— korona, vörös aprózemu ——— korona, vörös erdélyi ——— korona, vörös bánsági ——— korona, közepszemu ——— korona, nagyszemu ——— korona. Disznózsír: budapesti 62.50—63.— korona, vidéki ——— korona. Táblaszalonna: légszártított vidéki ——— korona, városi 4 darabos 56.—56.50. korona, 3 darabos 58.—58.50. korona. Ástölt ——— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 18.—14.— korona, 120 darabos ——— korona, 100 darabos 14.50—15.— korona; 85 darabos 16.25—16.50 korona. azonnaliszállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 18.—13.50 korona, 100 darabos 13.75—14.— korona, 85 darabos 15.50—16.— korona. Szilvái: elavoniai 18.—18.50 korona, szerbiai 16.—16.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonatorzsde.

Bécs, július 22. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladott buza: tiszavideki 8.—8.50 fehérmegyei 7.70—8.20 marchfeldi 7.35—7.50, rozs: tóti felvidéki 6.55—6.75, pestmegyei 6.85—6.75, déli vasúti 6.30—6.50, tengeri 6.65—6.75, zab 5.80—6.25 K.

A bécsi értéktörzsde.

Az a barátságos irányzat, mely a piacot a legutóbbi napokban uralta, még határozottabban domborodott ki a mai **előtőzsdén** és időképpen a Magyar Hitelesbank részvényeit jelentékenyen felszűkítette. Kissé gyöngébbek voltak vasértékek, de az irányzat általánosságban élénk üzleti forgalom mellett az előtőzsde zárilaféle barátságos maradt.

A déli tőzsde tartózkodó magatartással nyílt meg, de a vezető kulisszaértékek árfolyamait megtartották és később se igen változtak.

Zárul nyugodt.

Bécs, július 22. (Magyar értékek sárlata.) 4°/o-os aranyjáradék 120.60. Tizza és szegedi kölcsön-sorsjegy 156.— Magyar vasúti kölcsön ezüsbén —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar leszámitó- és pénzváltóbank 453.—. Rimamurányi vasműrészvény 481.—. Magyar koronajáradék 99.35. 4°/o-os Magyar földterem. kötvény 98.75. Magyar hitelesbank részvény 733.50. Magyar nyeregényi kölcsön sorsjegy 198.—. Kassa-oderbergi vasúti részvény —. Magyar keresek bank 2700. Magyar cukoripar 1498.

Bécs, július 22. (Osztrák értékek sárlata.) 4°/o-os papírjáradék 100.30. 4°/o-os osztr. aranyjáradék 121.10. 1800-os sorsjegy 154.30. Osztrák hitelesrészvény 430.—. Angol-osztrák bank 15.87. Déli bankjegyjel 470.50. Osztrák-magyar bank 15.87. Déli vasút 32.75. Dunagőzhajózási részvény 889.—. Dohányrészvény 359.56. Császári és királyi arany 113.30. Német bankváltó 117.37. 4°/o-os ezüst járadék 100.75. Osztrák koronajáradék 100.65. 1864-iki sorsjegy 246.—. Osztrák hitelintézeti részvény 664.—. Unionbank 528.—. Osztrák Länderbank 410.50. Osztrák-magyar államvasút 671.—. Elbavölgyi vasút 428.80. Alpezi bányarészvény 370.—.

20 frank. arany 19.06. Londoni váltóár 239 25 Bécsi Tramway Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. —. Lápót kórh 273.—. Az irányzat tartott.

Bécs, július 22. (A *Budapesti Napló* tudósítójának telefonjelentése.) A *délutáni magánforgalomban* a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelesrészvény 664.25. Magyar hitelesrészvény 734.—. Angol-Osztrák bank 274.50. Bécsi bank egyesület 480.—. Union bank 529.—. Länderbank 411.— Osztrák-magyar államvasút részvény 671.75. Déli vasút 83.25. Elbavölgyi vasút 429.—. Északnyugati vasút részvény —. Dohányrészvény 359.75. Rimamurányi vasúti 461.60. Alpezi bányarészvény 370.25. Májusi járadék 100.35. Magyar korona járadék 99.35. 1000 sorsjegy 121.75. Német birodalmi mársza 117.42—117.37. Napoleond'or 19.03

Külföldi értéktörzsde.

Berlin, július 22. (Tőzsde tudósítás.) A tőzsde megnyitáskor csendes volt. Bányarészekben realizációk történtek. A Thyssol-cég csatlakozása a szénzindikátushoz nem tett bonyolult. Bankok és vasutak változtalanok. Belföldi járadékok renytek. Később általános csend, az árfolyamok csak névlegesek. Utómpéng 37°/o.

Berlin, július 22. (Zárlat.) 4°/o-os papírjáradék —. 4°/o-os osztrák aranyjáradék —. Elbavölgyi vasút —. Magyar koronajáradék —. Osztrák-magyar államvasút 143.50. Kassa-oderbergi vasút —. Bécsi váltóár 85.10. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Alpezi bányarészvény —. Disconto-Commandit 187.90. Általános vilámmassági Edison 178.—. Gelsenkirchena 184.30. Laura-kohó 218.25. 4°/o-os ezüstjáradék —. 4°/o-os magyar arany járadék 101.75. Osztrák hitelesrészvény 209.—. Déli vasút 17.90. Károly-Lajos vasút —. Orosz bankjegyzet 216.—. 1°/o-os új orosz kölcsön 98.25. Török dohányrészvény —. Olasz járadék —. Magyar hitelesbank —. Dynamit Trust 147.25. Harpeni 180.75. Az irányzat szilárd.

Berlin, július 22. (A *Ludwig* *Napló* tudósítójának *berlita*.) *Esti forgalom.* 4°/o-os magyar aranyjáradék 101.70. Magyar koronajáradék 100.—. Osztrák hitelesrészvény 208.90. Osztrák-magyar államvasút 143.60. Déli vasút 17.90. Északnyugati vasút —. Elbavölgyi vasút —. Orosz bankjegyzet 216.—. Buschtelrahi —. Orosz bankjegyzet —. (Litmo.) Lombard —.

Páris, július 22. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasút —. Uj török konzol 32.27. Egyiptomi járadék 105.70. Osztrák Länderbank —. Párisi bankvezeték 10.91. 3°/o-os francia járadék 97.42. 4°/o spanyol járadék 90.77. 3°/o új törleszhető járadék —. Crédit foncier de France —. Apezi bányarészvény —. 4°/o 1890. román kölcsön —. Görög kölcsön 212.50. Váltó Olaszországra 9°/o —. pari. Váltó Amsterdamra 206.12. Váltó Brüsszelen 7°/o. De Beers 515.—. Chartered 70.75. 5°/o bolgár kötelezvény 422.—. Magyar aranyjáradék 101.88. Déli vasút —. Váltó Londonra 251.20. Osztrák aranyjáradék 103.—. Török sorsjegy 128.75. Meridional vasút —. 4°/o olasz járadék 102.35. Ottománbank 689 —. 3°/o-os francia járadék —. Osztrák földhitelesítésk —. Déli vasúti elsőbbségi kötvény 320.—. 4°/o-os 1896. román kölcsön —. Dohányrészvény 391.—. Váltó Bécsre 103.99. Váltó német piacokra 122.03. Róh 11.58. East Rand 186.50. Randfontein 72.—. Magyar Jelzálogbank 455.—. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, július 22. (Zárlat.) 4°/o-os papírjáradék —. 4°/o-os osztr. aranyjáradék 103.90. 4°/o-os magyar aranyjáradék 101.80. Osztrák hitelesrészvény 209.—. Osztrák-magyar államvasút 143.70. Északnyugati vasút 108.—. Ruschdelri vasút —. Londoni váltóár 226.50. Bécsi bankjegyzet 121.40. Villamos részvény 125.50. 3°/o-os magyar aranykölcsön 89.—. 4°/o-os ezüstjáradék 101.15. Osztrák koronajáradék 101.35. Magyar koronajáradék 99.95. Osztrák-magyar bank 114.—. Déli vasút részvény 18.—. Elbavölgyi vasút —. Bécsi váltóár 851.25. Párisi váltóár 810.66. Unio bankrészvény —. Alpezi bányarészvény 187.—. Az irányzat csendes.

Frankfurt, július 22. (A *Budapesti Napló* tudósítójának *távírtata*.) Árfolyamok januárja. *Esti forgalom* Osztrák hitelesrészvény 208.90. Német bank —. Disconto 187.90. Berlini kereskedelmi bank —. Gelsenkirchena 126.25. Harpeni 181.25. Laura-kohó —. Olasz járadék —. Hilberna 180.50. Az irányzat szilárd.

Hamburg, július 22. (Zárlat.) 4°/o-os ezüstjáradék 100.60. 1890. sorsjegy —. Déli vasút 17.75. 4°/o-os Osztrák aranyjáradék 102.70. Osztrák hitelesrészvény 209.50. Osztrák-magyar államvasút 143.20. Olasz járadék 103.10. 4°/o-os magyar aranyjáradék 101.50. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai serteskereskedelmi csarnok jelentése.

Július 22. A sertesüzlet irányzata: bággyadt.

A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű. Oreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felüli szuliban —106 fillérig. Oreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli szuliban) 111—113 fillérig. Fialat közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő szuliban) 112—113 fillérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogrammon felüli szuliban) — fillérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm szuliban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli szuliban) — fillérig. Közép (páronként 240—320 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. — IV. Romániai serteseti (Stacul). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő szuliban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli szuliban) 112—113 fillérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő szuliban) 110—112 fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő szuliban) 108—110 fillérig.

Serteselészám 1903. július 20. napján volt készlet 47.939 darab. — 1903. július 21. napján elhajtott 201 darab. — 1903. július 21. napján elszállított 486 darab. 1903. július 22. napjára maradt készletben 47.654 darab.

Napirend.

Napló. Csütörtök, július 23. — Római katolikus: Apollinar. — Protestáns: Apollinar. — Görög-orosz: (július 10.) Leone. vt. — Zsidó: Thamus 28. — Nap két 4 óra 4 percek. Nyugszik: 7 óra 28 percek. — Hold két: 2 óra 58 percek fölül. — Nyugszik: 6 óra 15 percek délután. A miniszterelnök és belügyminiszter fogad délután 4 órákor a belügyminisztériumban.

Színházak, szórakozó helyek.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. július hó 23-án.
Szirmai Imre és Kiss Mihály m. v.
Éjjeli menedékhely.
Jelenetek a mélységből 4 felvonásban. Irta Gorkij.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁROSLIGETI NYARI SZÍNHÁZ.
Csütörtök, 1903. július hó 23-án.
Ujházi Ede vendégfelőltéplével.
A kölesönként feleség.
Vigjáték 2 felvonásban.
Utána:
A miniszter előszobájában.
Dramolett 1 felvonásban.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

Szimfonia hangverseny.
Prof. Wieschendorf II. karmester.
Csütörtök, 1903. július 23-án.
Előadás a Szt.-Lukácsfürdő dunaparti nagyvendéglőjében
I. Florenz-Induló Nosentini
II. Stradella-nyitány Flottow
III. „A Hajózó” bevezetése Leoncavallo
IV. „Bonvoni de Budapest”, keringő Ivan
V. Karén és álné „Mignontói” Thomas
VI. „Nyitány” Domény
VII. „Az eszényok menete”, Lohengrinből Wagner
VIII. a) „Ábránd” b) „Scherzando” Kalman
IX. F-moll rhapszodia Liszt
X. A varázsfüvel nyitánya Mozart
XI. Intermezzo „Hoffman meséiből” Offenbach
XII. „Wagneriana” Nagy egyveleg Wagner valamennyi operából
XIII. Magyar induló Zeller
Szikla

Ős-Budavára
Nyitva d. n. 6 órától reggeltől 6 óráig.
Ma csütörtök, július 23-án.
Fényes kivilágítás.
A nagy variété-szimpadon fellépnek:
MORCASHANI
a krol n-baritonista, az amerikai énekesek csillaga.
The Georgia Piccannies,
néger csoport. A szoven legnagyobb érdekessége.
Miss Ravensberg
az allandón kedvelt angol csalogy és a többi új nagy-szabású attrakció.
Folies Comiques
Ela kritiches Punkt, mutatást új színet behozat és Steinhardt az ó órdokos, új színelőadásokat.
Faholyok és díshelyek az esti torlódás miatt előre váltathatók.
Belépsé 40 fillér.
Kedvezményes jegyek a városi tőzsdékben kaphatók.

Szabadalom értékesítés.
A 19073. számú és
„Összerakható kéménytoldat forogható sisakkal”
című magyar szabadalom tulajdonosa Huny János gyáros Erfurtban szabadalmának gyakorlása vétele céljából magyar gyárosokkal összekötöttet keres, illetve gjárlást engedélyeket adni óhajt.
Felvilágosítással szolgál a
Szabadalmakat Értekesítő-Vállalat Pásztor cég
BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 17. TELEFON 24-20.

Korona
5.60

SZENZÁCIÓS
Konkurrenca nélkül!
Csak 5 kor. 60 fill.-be kerül a valódi svájci nikkel-horgony-remontató-óra, szabadalm. Rosskopf-rendszer. Ezen szabadalm. Rosskopf-rendszerrel valódi svájci nikkel-horgony-remontató-óra szabadalmaztatott emali-számmalval egyben, mint az itt közlöt rajz, 30 óráig jár, jó járva művel. Minden óráért 3 évi írásbeli jótállást vállalok. Ez óra kitűző kiállításánál fogva (ígen erős valódi nikkel-burkolat) nagyon alkalmas strapázós óráknak és mint ilyen mindenkinél ajánlható. Ára láccsal és finom tőccsal együtt csak 5.60. 2 darab egyszerre vételénél csak 5 K. darabja. Ez órákat 8 napra akár próbára is adom a ha nem felel meg, 8 nap múlva szó nélkül visszavesszem a kiállított órázért visszajelentésem. Székiútló csak utánvéttel vagy az órázok előzetes beküldése mellett.
Josef Spiering Wien. I., Postgasse 2.

„The Gresham”
életbiztosító-társaság Londonban
Magyarországi fiók:
Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6. társaság házában.
A társaság vagyona 1901. december 31-én ..... kor. 190,871,731.—
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1901. évi december 31-én ..... 31,555,392.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) ..... 426,999,043.—
Az 1901. évi bevétel a társaság 6566 ..... 50,727,261.94
összeg értékeiben. — Prospektusokkal és díjtáblálatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a magyarországi- és a kelet fiókja Budapesten, valamint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb városában.

CIRCUS Cesar Sidoli
a Városligetben.
Ma csütörtök, július 23-án este 8 órakor
nagy diszeladás
16 száma műsorral. Szennáción!
6 telivér
szabadon elővezet Bono ur.
Miss de Dio, a briliáns és nősök. — Tömeges időmítások, Sidoli Ferenc uról, Miss Mabel Obrien, a jelenkor legjobb lovagnője.
Előkészületben: **Keletázsia.**

UTAZÁSI-, FÖLD- és NÉPRAJZI MŰVEK.
A Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára.
Szerk.: Dr. Lóczy Lajos, egyet. tanár.
Eredeti és külföldi utleírások s egyéb földrajzi munkák.
Egy-egy kötet ára díszes vászonkötésben 7 kor.
I. kötet. Hedin Sven: **Ázsia sivatagjain keresztül.** (50 képpel és két térképpel). Magyarra átdolgozta dr. Thirring Gusztáv.
II. kötet. Dr. Lóczy Lajos. **A mennyei birodalom története.**
III. kötet. Hunn: **A mély tenger titkai.** Magyarra átdolgozta dr. Szilágyi Zoltán.
A gyűjtemény első sorozata 12 kötet.
Az I. sorozat ára egységese, díszes vászonkötésben ..... 72.— kor.

Utazás a keleten Rudolf trónörökös-től. Diszkötésben ..... 20 kor.
Sárkányok országában Oholnoki Jenőtől. Khina leírása. Számos képpel. Ára fűzve ..... 13 kor. Diszkötésben ..... 15 .....

Röptében a világ körül. Díszes kiállítású. Egyesti a szépet a hasznossal. 256 renek képen bemutatja a világ szépségeit. A képek magyarázó szövegét írta: Timár Szaniszló. Díszes albumkötés ..... 20 kor.
Kolumbusz Kristóf. Amerika fölfedezése. Irta: Brózik Károly dr. Számos szövegrajzzal. Diszköt. 4 kor. 80 fill.
Irta: .....
A éjszakai sarktól az egyenlítőig. Brehm E. Ára egész vászonkötésben ..... 14 kor.

Tizenöt nap a Dunán. Irta: Rudolf trónörökös-től. Ára egész vászonkötésben ..... 3 kor. 60 fill.
Az északi madárhegyek tájáról. Irta: Herman Ottó. Ára egész vászonkötésben ..... 10 kor.
Ejen és jegen át. Irta: Nansen Fridtjof. Fordította: Brózik K. dr. Ára ..... -60 fill.
Spanyolországi képek. Irta: Majthényi Flóra. ..... -30 fill.
Húsz hónap Abessziániában. Irta: Van-Fordította: Brózik Károly. ..... -30 fill.
Amerikába és vissza. Uti kalandok. Irta: Beesky László. Ára ..... -30 fill.

Utazásom Sicília és Malta szigetén. Irta: Erdődi Béla. 50 képpel, 1 térképpel. Diszkötésben ..... 5 kor. 60 fill.
A szentföldön. Irta: Erdődi Béla. Számos képpel. Ára diszkötésben ..... 5 kor. 60 fill.
A fáraók országában. Irta: Erdődi Béla. 65 képpel és Egyiptom térképpel. Ára diszköt. 5 kor. 60 fill.

Egyszerű és finom 500 szoba divatos asztalos és kárpitozott
BUTOR
tuhalmozott raktár miatt rendkívül olcsó árban készíthetőek melletti eladó. A tartóságról 10 év kérésre nyújtunk. A legújabb buter-albumunkat több mint 40 képpel 30 díler be-küldése ellenében bérmentve küldjük. Bevásárlás esetén az 50 fillért visszajárunk.
VARGA MIHÁLY ÉS TÁRSAI
magyar buteripar-társaság, Budapest, Koronaherceg-utca 2. szám, I. emelet. (Kigyó-tér sarkán.)

Pénz-kölcsönt
mindenkinek kaphat:
Jószív sorsjegyekre ..... 9 K-t
Bazillika sorsjegyekre ..... 12 ..
Magy. vör. kor. sorsj. ..... 32 ..
Olasz ..... 32 ..
Osztrák ..... 50 ..
30%-os jószág ..... 210 ..
és egyéb értékpapirokba az érték 70-90%-át
NAGYON OLCSÓ
kamatok mellett.
A kölcsönt letételek szerint részletekben törleszthető. Ha a papírok esetleg már ellopban vannak, kiváltásnak és a magasabb kölcsön új folyósítások;
BUDAPESTEN csak
VII., Erzsébet-körút 48.
ifj. Schön Ármin
bankháznál
Vidéki megbízásokra különös gond fordítatik.

Magy. kir. Államvasutak. Budapest-balparti üztelv. 24005. U/d. sz.
Pályázati hirdetmény.
A vonalainkon az 1904. évben illeto a következő 1905 és 1906 évben szükségesül különféle pályafonntartási fák szállítást biztosítani óhajtván, azok szállítására nyilvános pályázatot hirdetünk.
Az ajánlatok folyó évi augusztus hó 19-ig, az üztelvezetőségünkél (VI. Terás-körút 62. I. em. ajtó 5.) a bantépnéz pedig ugyanott a gyűjtőpénztárnál folyó évi augusztus hó 18-ig teendő le.
A részletes pályázati feltételek nemkülönbön a megköszöltetleg értesítés megnyitására szerkesztett újságrészek és ajánlati úrlapok az üztelvezetőség általános osztályában (Terás-körút 62. I. em. 8.) valamint az ősszes kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők s ugyanott megszereshetők.
Budapest, 1903. júl. hó. Az üztelvezetőség. (Utánnyomás nem díjazt.)

Pályázati hirdetmény.
A vonalainkon az 1904. évben illeto a következő 1905 és 1906 évben szükségesül különféle pályafonntartási fák szállítást biztosítani óhajtván, azok szállítására nyilvános pályázatot hirdetünk.
Az ajánlatok folyó évi augusztus hó 19-ig, az üztelvezetőségünkél (VI. Terás-körút 62. I. em. ajtó 5.) a bantépnéz pedig ugyanott a gyűjtőpénztárnál folyó évi augusztus hó 18-ig teendő le.
A részletes pályázati feltételek nemkülönbön a megköszöltetleg értesítés megnyitására szerkesztett újságrészek és ajánlati úrlapok az üztelvezetőség általános osztályában (Terás-körút 62. I. em. 8.) valamint az ősszes kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők s ugyanott megszereshetők.
Budapest, 1903. júl. hó. Az üztelvezetőség. (Utánnyomás nem díjazt.)

Félmillió korona
nyerhető alantli 8 darab eredeti sorsjeggyel
3 drb Jószív sorsjegy
2 „ Bazillika sorsjegy
1 „ Magyar vörös kereszt sorsjegy
1 „ Olasz vörös kereszt sorsjegy
1 „ Osztrák vörös kereszt sorsjegy
EVENKÉNT 12 HUZÁS
MINDEN SORSJEGY ÖRVELEN NYER. 20
HUZÁS MÁR AUGUSZTUS 1-ÉN.
Ezen 8 drb sorsjegyet eladjuk 40 havi 7 kor. 40 filleres részletfizetéssel. Már az első részlet beküldésénél megkötjük a sorsjegyek sorozat és száma tartalmazó törvényes részletei azzsal jatekjoggal. Az első két részlet egyszerre való beküldésénél a harmadik részletet ingyen nyugtázzuk.
Szalai és Társa bankház
Budapest, VII., Erzsébet-körút 12. (Dohány-utca sark.)

Magy. kir. Államvasutak. Üztelv. Szeged. 21502/1903. szám. I.
Pályázati hirdetmény.
(Hasbó tűzfia szállítása iránt.)
A m. kir. Államvasutak szegedi üztelvezetőségé az 1903. évben vonalán szükségelt 10000 m³ hasabos tűzfia szállítást biztosítani óhajtván, ezen tűzfia szállítása iránt ezennel nyilvános pályázatot hirdet. A tűzfia ajánlatlételéhez szükséges pályázati feltételek az ősszes kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők, míg a 122291/96. sz. Általános és a tűzfia vonatkozók 65465/92. számú különleges szállítási feltételek csakis közpénzfizetés mellett a m. kir. Államvasutak központi nyomtatványtáránál (Budapest, Ardrásy-ut 73/75. sz.) szerezhetők be; még pedig előbbiek 50, utóbbiak 30 fillérré.
A szállítás a fennebb jelzett általános és különleges szállítási feltételek, nemkülönbön az alulírt üztelvezetőség által egyidejűleg kibocsátott pályázati feltételek alapján eszközözendő, mely feltételek alulírt üztelvezetőség anyag- és leltárbeszerzési (Id) osztályánál díjtalanul megszereshetők, minden más üztelvezetőségél és igazgatóságunknál pedig naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők.
A tűzfia szállítása 1903. év szeptember hótól december hó 25-ig egyenlő havi részletekben eszközöndő.
Az invenként 1 koronás magyar okmánybéllyeggel ellátott ajánlatok ezen külccimrel: „Ajánlat tűzfia szállítására 21502/903. számhoz” 1903. évi augusztus hó 18-án déli 12 óráig a magyar kir. Államvasutak szegedi üztelvezetőségének általános osztályánál nyújthatók be, vagy posta útján beküldendők.
Bantépnéz gyantán az ajánlott mennyiség értékének 5%-a késpénzben vagy Állami letételekre alkalmas értékpapirokban 1903. évi augusztus hó 17-én déli 12 óráig a szegedi üztelvezetőség gyűjtőpénztárnál leteendő, esetleg posta útján beküldendő.
Szeged, 1903. évi július hóban.
A magyar királyi Államvasutak szegedi üztelvezetőségé: Utánnyomat nem díjaztatik.

Olcsó butor.
25% engedménytel adom el ősszes raktáron levő szilárd gyártmányú asztalos és kárpitos buter-készletemet.
Nagy választék háló-, ebédt-, szalon-, uriszoba, valamint minden a lakberendezéshez szükséges tárgyakra, a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivitelig.
Dósa Kálmán
asztalos és kárpitos
Budapest, Kerepesi-ut 28. sz., félemelet.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

— Kérje ingyen —

világhírű találmányomat a **Guzi keszvető**, 200 melyet mindenkinek, ki címét velem küldi, nagy képes árjegyzékemmel ingyen és bérmentve küldöm. Minden nálam vásárolt cipőért 1 évi írásbeli jótállást vállalok, hogy a bőr repedése ki van zárva, ha Guziben óccsal bekeni. Időelőtti elrakadása esetén teljesen ingyen megjavítom.
Minden nálam vásárolt cipő höz 1 tégely Guzi keszvető és 1 pár elegáns cipőszámfát adok ingyen.
Legfontosabb méretek, ha harminyben egy paplappra állva, a lábaltal körvonalát lerajzoljuk. Nem megfelelőit későbbiekben saját költségemre vagy a pénzt minden levonás nélkül visszadom.
Férfi sima víz csúcs, erős kivitelben 2.50
Elegáns gavalér víz tűrés cipő, angol 3.50
Varrott táppal 3.50
Divatos barna legény tűrés cipő 4.50
Salonalki feltűző elegáns tűrés cipő, keszvetővel sztrál 4.50
Feltűző eleg. box tűrés cipő, derby szab. 4.50
Gyermekeké 3 évig 1 ftr 20 krajczér. 3 évől 7 évig 1 ftr 60 kr. 7 évől 10 évig 2 ftr.
Női valódi serge tűrés v. csúcs cipő 3.50
Divatos barna zerge tűrés, elegáns 3.50
Feltűző elegáns box tűrés cipő, elegáns 3.50
Férfi kényelmes 3.50
Salonalki tűrés cipő, eleg. kivitelben 3.70
Kereskedelmi elegáns salonnak 3.50
Keszvetővel utaló cipő 3.50

Agulár Ignác
BUDAPEST,
Főüzlet: Kerepesi-ut 30. sz.,
A Kókn-kórház templomával szemben.
Fióüzlet: Király-utca 6. szám.

